

2018

BEELD EN GELUID

**TRENDMONITOR
AUDIOVISUELE COLLECTIES
IN NEDERLAND**

WOORD VOORAF

Met het grootste genoegen presenteer ik u de TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland 2018, het derde rapport in een reeks van periodiek uit te brengen onderzoeksrapportages. Drie jaar geleden is het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, in zijn rol als knooppunt voor de AV- en mediasector binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed, gestart met deze belangrijke studies om een overzicht te bieden van ontwikkelingen op het gebied van beheer, behoud en beschikbaarstelling van analoge en digitale audiovisuele collecties in Nederland.

We doen tweejaarlijks onderzoek naar de trends binnen de sector en ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en conservering, beleidsprioriteiten, kennisbehoeften, beschikbare voorzieningen, budgetten, uitdagingen en knelpunten.¹ In de tussenliggende jaren worden diepgaande onderzoeken uitgevoerd, zoals het onderzoek dat vorig jaar is gepubliceerd naar de kennisbehoeften van instellingen met audiovisuele collecties.² Voorliggend rapport geeft voor de tweede keer een globaal overzicht van de actuele stand van zaken wat betreft AV-materiaal bij collectionerende instellingen in Nederland. Hoewel het misschien nog wat vroeg is om over echte trends te spreken, laat het onderzoek drie ontwikkelingen zien.

Ten eerste wordt er een toenemende aanwas van born digital AV-materiaal gerapporteerd. De sterke groei van productie van audiovisueel werk lijkt dus zichtbaar te worden in de acquisitie van de collectionerende erfgoedinstellingen. Dit leidt tot een stijgende behoefte om de selectiecriteria voor opname binnen de archieven aan te scherpen, en om vroeger in de keten met depotgevers of archiefvormers afspraken te maken over de aanlevering van materiaal.

Ten tweede vordert de digitalisering bij instellingen met grotere AV-collecties gestaag, maar hapert deze bij veel instellingen met kleinere collecties. Tot slot lijkt het percentage AV-materiaal dat beschikbaar kon worden gesteld niet of nauwelijks toe te nemen. De bekende rechtenkwesties blijven hierbij het voornaamste struikelblok. Dat is meer dan jammer, want AV-materiaal wordt onverminderd aantrekkelijk gevonden. Al was het alleen om informatie op een eigentijdse manier naar een groter publiek te brengen. Daarnaast blijkt de populariteit van beschikbaarstelling van eigen AV-materiaal in context met andere collecties gestegen ten opzichte van de vorige TrendMonitor.

¹ De eerste TrendMonitor werd in 2016 gepubliceerd: TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland (2016).

² Het tweede onderzoek werd vorig jaar gepubliceerd: Kennisbehoeften omtrent het beheer en behoud van audiovisuele materialen. Diepte-onderzoek TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland (2017).

De uitkomsten van dit onderzoek zijn richtinggevend voor zowel de activiteiten van AVA_Net, het netwerk van audiovisuele collectiehouders in Nederland, als die van Beeld en Geluid zelf. Het is dan ook niet toevallig dat “Born digital aan de poort” het thema van het AVA_Net Symposium 2018 is. Het is een van de belangrijkste onderwerpen voor een archief. Een dag lang spreken en sparren we met elkaar over hoe we bijvoorbeeld grip krijgen op de exponentiële groei van born digital aanbod. Een groei die alleen maar zal toenemen door de techniek. Maar natuurlijk gaan we ook met de andere uitkomsten van het onderzoek aan de slag, samen met de AVA_Net Experts.

Dank aan iedereen waaronder natuurlijk alle enthousiaste respondenten die bijgedragen hebben aan dit onderzoek. En natuurlijk tot volgend jaar, dan duiken we weer met plezier de diepte van de archiefkrochten in. Alles voor een archief dat in het midden van de samenleving staat!

Eppo van Nispen tot Sevenaer
Algemeen Directeur
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

MANAGEMENT SAMENVATTING

Deze tweede TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland geeft een overzicht van de actuele stand van zaken wat betreft AV-materiaal bij collectionerende instellingen in Nederland.

Het onderzoek is uitgevoerd van december 2017 tot en met januari 2018, middels een online enquête onder 444 instellingen³, waarvan 27% de enquête heeft ingevuld. De resultaten zijn uitgewerkt per sector: overheidsarchieven, bedrijfsarchieven, regionale en lokale omroepen, instellingen uit de museumsector en overige instellingen, waarvan de meeste collectiehoudende onderzoeksinstellingen zijn.

Dit zijn de belangrijkste kenmerken voor wat betreft audiovisueel (AV) materiaal bij de overheids- en bedrijfsarchieven, musea en overige instellingen:

Bemensing is een organisatorisch zwakke plek bij veel instellingen: Bijna driekwart van de instellingen heeft géén of nauwelijks in AV gespecialiseerde menskracht in huis.

Rechtenkwesaties struikelblok: Beschikbaarstelling wordt vaak gehinderd door rechtenkwesaties, die bij audiovisueel materiaal zeer gecompliceerd liggen. Het gevolg is dat een meerderheid van de overheidsarchieven en bedrijfsarchieven en bijna de helft van de instellingen in de museumsector aangeven dat meer dan de helft van hun gedigitaliseerde AV-materiaal niet publiek beschikbaar gesteld kan worden.

Digitalisering: Circa een derde van het analoge AV-materiaal in de collecties van de deelnemende instellingen is gedigitaliseerd, terwijl er een vergelijkbaar deel nog gedigitaliseerd dient te worden. Het digitaliseringswerk is sowieso nog niet klaar omdat er veel potentieel relevant, maar niet-geïnteriseerd AV-materiaal ligt, zowel binnen als buiten de muren van de instellingen.

Tweedeling: Meer dan 40% van de instellingen heeft meer dan de helft van hun analoge AV-materiaal gedigitaliseerd, terwijl ruim een derde van de instellingen minder dan 10% heeft gedigitaliseerd. Dit knelpunt blijkt vooral bij de kleinere AV-collecties te liggen.

Regionale en lokale omroepen nemen een andere positie in: voor hen is AV-materiaal vanzelfsprekend het hoofdbestanddeel van het type materialen waarmee zij werken. Omroepen zijn ook een uitzondering wat betreft collectievorming: zij vormen geen collecties maar werkarchieven, uitsluitend met het oog op eventueel hergebruik van het AV-materiaal voor toekomstige uitzendingen.

³ Beeld en Geluid heeft niet deelgenomen aan het onderzoek. Landelijke omroepen zijn niet uitgenodigd voor het onderzoek want daarvan vindt vlakdekkende archivering van uitgezonden materiaal plaats bij Beeld en Geluid.

De voornaamste trends die uit de vergelijking van de resultaten met die van de eerste TrendMonitor (2016) kunnen worden afgeleid zijn:

Born digital AV-materiaal: De sterke groei van productie van audiovisuele materialen in de samenleving lijkt inmiddels zichtbaar te worden in de acquisitie van de collectionerende erfgoedinstellingen, doordat er een toenemende aanwas van born digital AV-materiaal wordt gerapporteerd. Ook wordt er een grote productie born digital AV-materiaal gesignaleerd buiten de muren van de instelling die relevant kan zijn voor de collectie. Dit leidt tot een stijgende behoefte om de selectiecriteria voor opname nader aan te scherpen of te definiëren. Het percentage instellingen dat bezig is met interventies vroeger in de keten bij depotgevers of archiefvormers om afspraken te maken over de aanlevering van dit type materiaal stijgt, al blijft het nog beperkt tot een minderheid. Ook hebben steeds meer instellingen de beschikking over een digitaal archief gekregen, waarin ook digitaal AV-materiaal opgenomen kan worden.

Digitalisering: De digitalisering bij instellingen met grotere AV-collecties vordert gestaag, maar lijkt bij veel instellingen met kleinere AV-collecties te haperen. De kansen om digitalisering of beheer en beschikbaarstelling van AV-materiaal te financieren door middel van projectsubsidies lijken af te nemen.

Beschikbaarstelling: AV-materiaal wordt onverminderd aantrekkelijk gevonden om informatie naar een groter publiek te brengen. Rechtenkwesaties blijven daarbij een struikelblok: het percentage AV-materiaal dat beschikbaar kon worden gesteld lijkt niet of nauwelijks toe te nemen ten opzichte van de vorige TrendMonitor. De populariteit van beschikbaarstelling van het eigen AV-materiaal in context met andere collecties is gestegen ten opzichte van de vorige TrendMonitor.

TABELLEN	8
FIGUREN	8
1. INLEIDING	10
2. METHODE	11
2.1 Onderzoekspopulatie	11
2.2 Respons en representativiteit	12
3. AV-COLLECTIES EN ORGANISATORISCHE ASPECTEN	14
3.1 Audiovisueel materiaal in de collectie	14
3.2 Aantallen dragers	16
3.3 Organisatie rond AV-materiaal	17
3.4 IT-infrastructuur	19
3.5 Financiering beheer en beschikbaarstelling	23
3.6 Financiering digitalisering in 2017	27
3.7 Prioritering van kosten- en verdienmodellen	32
4. DIGITALISERING	33
4.1 Digitaliseringsgraad	33
4.2 Digitaliseren analoog AV-materiaal	34
4.3 Werk aan de winkel	38
4.4 Niet-geïntariseerd AV-materiaal binnen de instelling	40
5. BORN DIGITAL AV-MATERIAAL	41
5.1 Groeiende productie	41
5.2 Verwachte aanwas	42
5.3 Selectiecriteria	43
5.4 Opname van born digital materiaal	45
5.5 Interventie in de keten	48
5.6 Bewustwording bij toeleveranciers	50

6. BESCHIKBAARSTELLING	51
6.1 Aantrekkelijk voor breed publiek	51
6.2 Rechtenkwesties struikelblok	52
6.3 Beschikbaarstelling in context	55
6.4 Landelijke aanpak prioriteit	57
7. CONCLUSIES	59
7.1 Overheids- en bedrijfsarchieven, musea en overige instellingen	59
7.2 Regionale en lokale omroepen	61
7.3 Zichtbare trends	61
BIJLAGEN	63
BIJLAGE A: AV-PROFIELEN PER SECTOR	64
A1. Overheidsarchieven	64
A2. Bedrijfsarchieven	71
A3. Regionale en lokale omroepen	78
A4. Museumsector	85
A5. Overige instellingen	92
BIJLAGE B: DIGITALISERINGSSTRATEN	99
BIJLAGE C: KENNISDELING	102

TABELLEN

Tabel 1	Overzicht respons	12
Tabel 2	Percentage filmmateriaal in collecties met fysieke beelddragers	17
Tabel 3	Vervulde kennisbehoeften m.b.t. IT-onderwerpen	22
Tabel 4	Percentages gedigitaliseerd en nog te digitaliseren materiaal per sector	39
Tabel 5	Aantallen fysieke dragers	39
Tabel 6	Vergelijking grote en kleine AV-collecties	39
Tabel 7	Kennisbehoefte born digital AV-materiaal en selectiecriteria	47
Tabel 8	Kennisbehoefte voldaan wat betreft beschikbaarstelling en rechten AV-materiaal	58
Tabel 9	Overzicht deelnemende overheidsarchieven	64
Tabel 10	Overzicht resultaten deelnemende overheidsarchieven	65
Tabel 11	Overzicht deelnemende bedrijfsarchieven	71
Tabel 12	Overzicht resultaten deelnemende bedrijfsarchieven	72
Tabel 13	Overzicht deelnemende omroepen	78
Tabel 14	Overzicht resultaten deelnemende omroepen	79
Tabel 15	Overzicht deelnemende instellingen uit de museumsector	85
Tabel 16	Overzicht resultaten deelnemende instellingen uit de museumsector	86
Tabel 17	Overzicht deelnemende overige instellingen	92
Tabel 18	Overzicht resultaten deelnemende overige instellingen	93
Tabel 19	Geschiktheid digitaliseringsstraten	99
Tabel 20	Geschiktheid digitaliseringsstraten per type materiaal	100

FIGUREN

Figuur 1	Aandeel AV-materiaal in collectie	15
Figuur 2	Percentages van aantallen fysieke beelddragers	16
Figuur 3	Percentages van aantallen fysieke geluidsdragers	17
Figuur 4	Aantal medewerkers betrokken bij AV-materiaal	18
Figuur 5	Aantal vrijwilligers betrokken bij AV-materiaal	19
Figuur 6	IT-infrastructuur	20
Figuur 7	Opslag digitaal AV-materiaal	21
Figuur 8	Financiering van beheer en beschikbaarstelling	24
Figuur 9	Vergelijking financiering uit reguliere budget	24
Figuur 10	Vergelijking financiering uit projectsubsidies	25
Figuur 11	Kansrijkheid verschillende financieringsbronnen	25
Figuur 12	Vergelijking kansrijkheid projectsubsidies overheid	26
Figuur 13	Vergelijking kansrijkheid projectsubsidies andere subsidiënten	26
Figuur 14	Financiering van digitalisering	28
Figuur 15	Vergelijking financiering van digitalisering uit reguliere budget	28
Figuur 16	Vergelijking financiering van digitalisering (mede) uit projectsubsidies	29

Figuur 17	Kansrijkheid financieringsbronnen voor digitalisering	29
Figuur 18	Kansrijkheid projectsubsidies overheid voor digitalisering	30
Figuur 19	Kansrijkheid projectsubsidies andere subsidiënten voor digitalisering	30
Figuur 20	Vergelijking kansrijkheid verdienmodel beschikbaarstelling	31
Figuur 21	Vergelijking kansrijkheid verdienmodel sponsoring	31
Figuur 22	Prioriteit ontwikkeling van kosten- en verdienmodellen	32
Figuur 23	Digitaliseringsgraad analoog AV-materiaal	33
Figuur 24	Tweedeling in digitalisering	34
Figuur 25	Aandeel nog te digitaliseren AV-materiaal	35
Figuur 26	Tweedeling in nog te digitaliseren AV-materiaal	35
Figuur 27	Aandeel urgent te digitaliseren AV-materiaal	36
Figuur 28	Tweedeling urgent te digitaliseren AV-materiaal	36
Figuur 29	Prioriteit activiteiten m.b.t. digitalisering	37
Figuur 30	Kennisbehoefte digitalisering onvoldoende vervuld	37
Figuur 31	Relevant niet-geïventariseerd analoog AV-materiaal	40
Figuur 32	Grote productie relevant born digital AV-materiaal buiten de instelling	41
Figuur 33	Aandeel AV-materiaal dat opgenomen zal worden in 2018	42
Figuur 34	Vergelijking verwachte aanwas AV-materiaal	43
Figuur 35	Status selectiecriteria voor opname AV-materiaal	44
Figuur 36	Vergelijking selectiecriteria onvoldoende gedefinieerd of aanscherping nodig	44
Figuur 37	Opname born digital AV-materiaal in collectie	45
Figuur 38	Vergelijking opname born digital AV-materiaal in digitaal archief	46
Figuur 39	Afspraken over standaarden voor instroom born digital AV-materiaal	48
Figuur 40	Vergelijking instellingen met afspraken of initiatieven over instroom born digital AV-materiaal	49
Figuur 41	Prioriteit voor bewustwording duurzame opslag en ontsluiting	50
Figuur 42	AV-materiaal aantrekkelijk voor breed publiek	51
Figuur 43	Percentage gedigitaliseerd AV-materiaal dat beschikbaar gesteld kan worden	53
Figuur 44	Vergelijking instellingen die meer dan 50% gedigitaliseerd AV-materiaal beschikbaar kunnen stellen	53
Figuur 45	Rechtenkwesaties voor online beschikbaarstelling bij ingest of acquisitie geregeld	54
Figuur 46	Vergelijking rechten bij ingest of acquisitie niet geregeld	54
Figuur 47	Beschikbaarstelling AV-materiaal in context met andere collecties belangrijk	56
Figuur 48	Vergelijking beschikbaarstelling AV-materiaal in context belangrijk	56
Figuur 49	Prioriteit gemeenschappelijke IT-infrastructuur en aanpak rechtenkwesaties	57
Figuur 50	Prioriteit kennisdeling en kennisverspreiding onder erfgoedinstanties	102
Figuur 51	Bekendheid en gebruik Kennisbank Audiovisuele Archivering	103
Figuur 52	Vergelijking bekendheid Kennisbank Audiovisuele Archivering	103

1. INLEIDING

Voor u ligt de TrendMonitor 2018, het tweede rapport in een reeks van tweejaarlijks uit te voeren onderzoeken onder instellingen met audiovisuele collecties. Twee jaar geleden is het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid gestart met deze periodieke studies om een overzicht te bieden van audiovisuele materialen in de collecties van een scala aan instellingen. De eerste TrendMonitor werd in 2016 gepubliceerd. Het onderzoek is uitgevoerd door Maurits van der Graaf van Pleiade Management en Consultancy in opdracht van Rosa van Santen en Jasper Snoeren van Beeld en Geluid.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn richtinggevend voor zowel de activiteiten van AVA_Net, het netwerk van audiovisuele collectiehouders in Nederland, als die van Beeld en Geluid zelf. Als landelijk knooppunt voor de AV- en mediasector binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed levert Beeld en Geluid een actieve bijdrage aan de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed, in het bijzonder de duurzaamheid en toegankelijkheid van media en audiovisuele content.

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethode uiteengezet. Hoofdstukken 3 tot en met 6 bespreken achtereenvolgens de resultaten van de volgende thema's:

- | AV-collecties en organisatorische aspecten
- | Digitalisering
- | Born digital AV-materiaal
- | Beschikbaarstelling

Tot slot volgen in hoofdstuk 7 de conclusies.

2. METHODE

De TrendMonitor 2018 is gebaseerd op een online enquête onder overheidsarchieven, bedrijfsarchieven, regionale en lokale omroepen, instellingen uit de museumsector en overige instellingen waarvan de meeste collectiehoudende onderzoeksinstellingen zijn. Net als bij de eerste TrendMonitor werd het onderzoek uitgevoerd met behulp van Pleiade Survey, het online enquête instrument van Pleiade Management en Consultancy. De vragenlijst was op een zeer beperkt aantal aanpassingen na dezelfde als bij het onderzoek uit 2016.

2.1 ONDERZOEKSPOPULATIE

Om respondenten uit te nodigen voor het onderzoek is het adressenbestand dat gebruikt werd voor de eerste TrendMonitor geactualiseerd naar aanleiding van het diepteonderzoek in 2017 en de deelnemersgegevens van de AVA_Net Symposium in 2016 en 2017. Het voor de TrendMonitor 2018 gebruikte bestand van 444⁴ instellingen bestond uit:

Overheidsarchieven: Het gaat voornamelijk om regionale en gemeentelijke archieven, maar ook om het Nationaal Archief, enkele waterschapsarchieven en combinaties van deze archieven. Deze adressenlijst is volgens onze informatie volledig.

Bedrijfsarchieven: Het betreft archieven van grote bedrijven, zoals archieven die aangesloten zijn bij de Vereniging Bedrijf en Historie, instellingsarchieven en particuliere archieven. Bij deze lijst is naar volledigheid gestreefd.

Regionale en lokale omroepen: Het betreft de bij ROOS aangesloten regionale omroepen, de bij OLON aangesloten lokale omroepen, en een enkele lokale commerciële omroep. Landelijke omroepen zijn niet uitgenodigd voor het onderzoek want daarvan vindt vlakdekkende archivering van uitgezonden materiaal plaats bij Beeld en Geluid. Deze adressenlijst is volgens onze informatie volledig, mogelijk met uitzondering van enkele niet landelijke commerciële radio-omroepen.

Museumsector: Het betreft musea, kunst- en presentatie-instellingen en een sector-ondersteunende organisatie. Voor het onderzoek zijn van de circa 478 geregistreerde musea in Nederland de musea geselecteerd met meer dan 25.000 bezoekers. Deze adressenlijst is volgens onze informatie volledig.

Overig: Het betreft voor het overgrote deel instellingen die een collectie onderhouden ten behoeve van onderzoek, zoals bij universiteiten aangesloten documentatiecentra of archieven, universiteitsbibliotheken en/of beheerders van bijzondere collecties. Ook een aantal bibliotheken en bredere erfgoedinstellingen vallen in deze categorie. Bij deze lijst is naar volledigheid gestreefd.

Meer gedetailleerde informatie over de respondenten is te vinden in bijlage A.

⁴ Beeld en Geluid heeft niet deelgenomen aan het onderzoek.

2.2 RESPONS EN REPRESENTATIVITEIT

Uitnodigingen voor de enquête werden per e-mail verzonden op 23 november 2017. De uitnodiging bevatte een gecodeerde link naar de online vragenlijst. Een eerste herinnering werd gestuurd op 4 december. Op 18 december werd een tweede herinnering gestuurd. Een laatste oproep tot deelname werd verstuurd op 8 januari. De enquête werd op 16 januari afgesloten. Van de 444 uitgenodigde instellingen heeft in totaal 27% de enquête ingevuld. Een overzicht van de respons staat in tabel 1 weergegeven.

Omdat veel gegevens van deze TrendMonitor 2018 feitelijk gaan over het jaar 2017, gebruiken we dit jaartal in alle grafieken en tabellen en bij het bespreken van de resultaten.⁵

	BRUTO AANGESCHREVEN	NETTO AANGESCHREVEN	TOELICHTING	RESPONS	RESPONS % 2017	RESPONS % 2015
Totaal	468	444		119	27%	27%
Overheids-archieven	74	71	1 geen AV 2 onbestelbaar	37	52%	49%
Bedrijfs-archieven	39	34	2 geen AV 1 dubbel 2 onbestelbaar	11	32%	54%
Omroepen	251	238	1 dubbel 1 onbestelbaar	34	14%	15%
Museum-sector	57	55	2 geen AV 4 opgeheven/gefuseerd 7 onbestelbaar	19	35%	34%
Overig	47	46	1 geen AV	18	39%	22%

Tabel 1 Overzicht respons

Uit een analyse van de responderende instellingen blijkt dat van de 124 responderende instellingen in 2015 er 43 (35%) opnieuw hebben meegedaan. In 2017 namen 119 instellingen deel aan de TrendMonitor, waarvan dus 76 (64%) voor de eerste keer.⁶ Dit fenomeen heeft zich voorgedaan bij alle 5 categorieën instellingen. Dit betekent dat wanneer er verschillen worden geconstateerd bij vergelijkingen van de resultaten van de twee onderzoeken dit óf een trend weergeeft óf dat het verschil een weerspiegeling is van de verschillen tussen de twee respondenten-populaties.

Ten aanzien van de representativiteit van de in deze TrendMonitor weergegeven resultaten gelden dan ook de volgende overwegingen. Voor de categorie overheidsarchieven kunnen - op basis van de volledigheid van de adressenlijst en de hoge respons - de gegevens in het algemeen als representatief voor de gehele sector worden beschouwd, met uitzondering van de gegevens die direct gerelateerd zijn aan de collecties van de instellingen, zoals informatie over aantallen dragers of IT-infrastructuren. Daar weerspiegelen de eventuele verschillen tussen de twee onderzoeken vooral de verschillen tussen de twee respondenten-populaties.

⁵ Hetzelfde geldt voor de TrendMonitor 2016 (veel gegevens over het jaar 2015).

⁶ De gegevens uit de enquêtes zijn voor de rest van het onderzoek anoniem verwerkt.

Voor de andere 4 categorieën geldt dat de resultaten - zowel van dit onderzoek als van de vergelijkingen met het vorige onderzoek - als indicatief moet worden beschouwd: hier maakt de (soms) beperkte respons en het relatief kleine aantal respondenten het moeilijk om zeker te zijn van de representativiteit van de resultaten. Bij de categorie overig komt daar nog de diversiteit van de instellingen binnen deze categorie bij.

3. AV-COLLECTIES EN ORGANISATORISCHE ASPECTEN

In dit hoofdstuk worden de organisatorische aspecten rond audiovisueel materiaal in erfgoedcollecties nader bekeken aan de hand van vragen als: Wat is het huidige AV-deel in de collecties van de diverse instellingen? Hoe ziet hun organisatie rond AV-materiaal eruit? En hoe staat het met de IT-infrastructuur en de financiering van beheer en beschikbaarstelling en digitalisering van AV-materiaal? Vergelijkingen met 2015 vinden in dit hoofdstuk alleen plaats voor de resultaten met betrekking op de financiering, aangezien deze voor een belangrijk deel niet direct gerelateerd zijn aan de collecties (zie toelichting in paragraaf 2.2).

3.1 AUDIOVISUEEL MATERIAAL IN DE COLLECTIE

Audiovisuele materialen vervullen een verschillende rol en betekenis in de collecties van de overheidsarchieven, bedrijfsarchieven, musea, omroepen en overige instellingen. Bij overheidsarchieven is het aandeel AV-materiaal in de collecties in het algemeen beperkt, hetgeen met name terug te zien is in de resultaten over organisatorische aspecten rond AV-materiaal. Er is echter ook een aantal in AV-materiaal gespecialiseerde archieven, zoals het Gronings AudioVisueel Archief (nauw verbonden aan de RHC Groninger Archieven) en het Fries Film Archief (gelieerd aan Tresoar).

Bij de bedrijfsarchieven speelt AV-materiaal vaak een grotere rol. Historische bedrijfsfilms of televisiereclames worden van groot belang geacht voor ondersteuning van het merk van het bedrijf, terwijl ook in de hedendaagse bedrijfsvoering steeds meer AV-materiaal wordt geproduceerd dat gearhiveerd dient te worden.

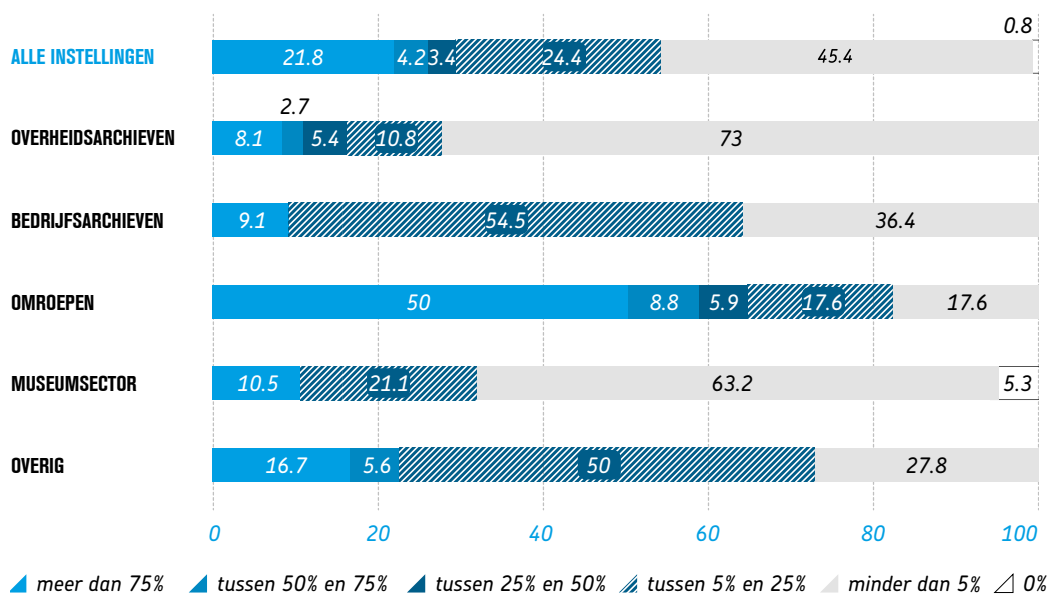
Regionale en lokale omroepen nemen een andere positie in. Zij werken natuurlijk vooral met AV-materiaal, maar hebben andere redenen voor collectievorming: veel van deze omroepen hebben weliswaar archieven, maar uitsluitend met het oog op eventueel hergebruik van het AV-materiaal in toekomstige uitzendingen. De meeste van deze archieven kunnen dan ook beter gekarakteriseerd worden als werkarchieven.

In de museumsector gaat het wat betreft AV-materiaal slechts voor een beperkt deel om objecten in de museale collectie, zoals mediakunst (dat veelal beheerd wordt door LIMA). Het meeste AV-materiaal bevindt zich in de zogenoemde para-collecties: documentatie over tentoonstellingen, kunstenaars en kunstwerken en het AV-materiaal dat ontwikkeld is voor gebruik in de tentoonstellingsruimte.

Bij de overige instellingen, zoals collectiehoudende onderzoeksinstituten, gaat het onder andere om AV-materiaal dat voortkomt uit onderzoek (zoals geluidsopnamen van talen en dialecten of opnames van expedities of opgravingen).

In figuur 1 is het aandeel AV-materiaal in de collectie weergegeven zoals door de instellingen is aangegeven. Beheer, behoud en beschikbaarstelling van audiovisuele materialen is een specialisme. Er zijn echter relatief weinig instellingen (met uitzondering van de omroepen) voor wie AV-materiaal het hoofdbestanddeel uitmaakt van de collectie. Uit figuur 1 is af te leiden dat slechts circa 10% van de overheidsarchieven, bedrijfsarchieven en instellingen in de museumsector een collectie heeft die voor meer dan 50% uit AV-materiaal bestaat. Voor een grote meerderheid van de respondenten geldt dat het aandeel AV-materiaal op dit moment slechts een klein deel van de collectie beslaat. Deze situatie - veel instellingen met relatief weinig AV-materiaal in hun collectie - doet zich voor bij alle sectoren behalve de omroepen en is als het ware ingebakken in de structuur van deze sectoren. Uit de verderop gepresenteerde resultaten blijkt dat veel instellingen met een klein deel AV-materiaal weinig tot geen in AV gespecialiseerde medewerkers hebben, een organisatorisch zwakte op dit gebied.

Het feit dat de meeste instellingen een laag percentage AV-materiaal in hun collectie hebben, maakt niet dat dit materiaal voor hen onbelangrijk is. In hoofdstuk 6 zullen we zien dat dit AV-materiaal bij uitstek geschikt is om informatie bij een groter publiek onder de aandacht te brengen. Dit is de zogenaamde AV-paradox: het aandeel AV-materiaal in de collectie is veelal klein, maar zeer aantrekkelijk vanuit het oogpunt van beschikbaarstelling en publieksbereik.

Figuur 1 Aandeel AV-materiaal in collectie

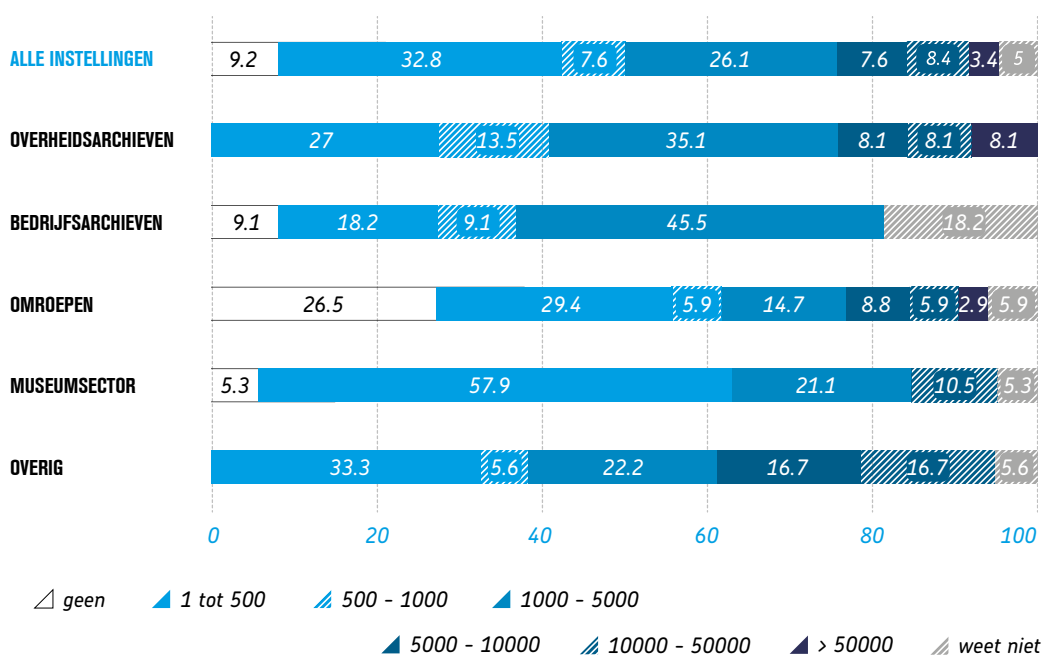
3.2 AANTALLEN DRAGERS

In figuur 2 staan de door de respondenten opgegeven aantallen fysieke beelddragers in de collectie weergegeven. Bijna 20% heeft 5000 of meer beelddragers; dit geldt voor 24% van de overheidsarchieven en 33% van de overige instellingen. Ruim 10% van de musea heeft minimaal 5000 beelddragers in de collectie en 17% van de omroepen. Geen van de bedrijfsarchieven haalt daarentegen de 5000.

Er is ook gevraagd een schatting te geven van het percentage film in de collecties met fysieke beelddragers. In tabel 2 zijn deze resultaten weergegeven (97 respondenten hebben deze vraag ingevuld). Hieruit blijkt dat bij veel instellingen meer dan de helft van de beelddragers uit filmmaterialen bestaat, zowel bij de kleinere als bij de grotere collecties.

De aantallen fysieke geluidsdragers staan in figuur 3 weergegeven. Hier heeft ruim 10% van de instellingen er meer dan 5000 van in de collectie. 15% van de omroepen, 11% van de overheidsarchieven, 5% van de musea en 17% van de overige instellingen heeft meer dan 5000 fysieke geluidsdragers. Ook hiervan hebben de bedrijfsarchieven niet dergelijke aantallen in hun collecties.

De fysieke dragers betreffen in sommige gevallen analoog materiaal en in andere gevallen digitaal materiaal (bijvoorbeeld dvd's en cd-roms). In het onderzoek is niet gevraagd naar de hoeveelheid born digital AV-materiaal in de collectie dat niet op fysieke dragers wordt bewaard. Hiervoor is ook geen breed gehanteerde maat voorhanden: meestal wordt dit in aantal uren gemeten maar deze gegevens zijn niet altijd beschikbaar bij collectiebeheerders. Wél weten we dat 47% van de instellingen aangeeft born digital AV-materiaal in een hiervoor geschikt digitaal archief op te nemen (zie paragraaf 5.4).

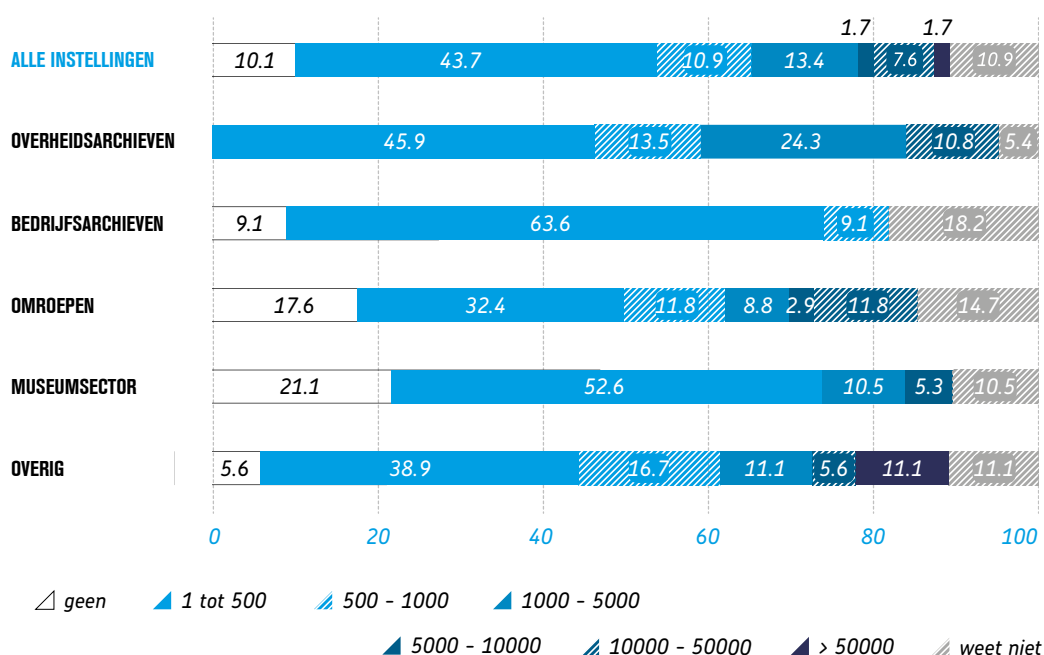

Figuur 2 Percentages van aantallen fysieke beelddragers

AANTAL FYSIEKE BEELDRAGERS IN COLLECTIE

Percentage filmmaterialen	1 - 1.000	1.000 - 10.000	> 10.000
0% - 10%	37,7%	23,6%	35,7%
10% - 50%	13,3%	34,2%	28,5%
50% - 90%	26,6%	26,3%	28,5%
90% - 100%	22,2%	15,8%	7,2%

Tabel 2 Percentage filmmateriaal in collecties met fysieke beeldragers

Figuur 3 Percentages van aantallen fysieke geluidsdragers

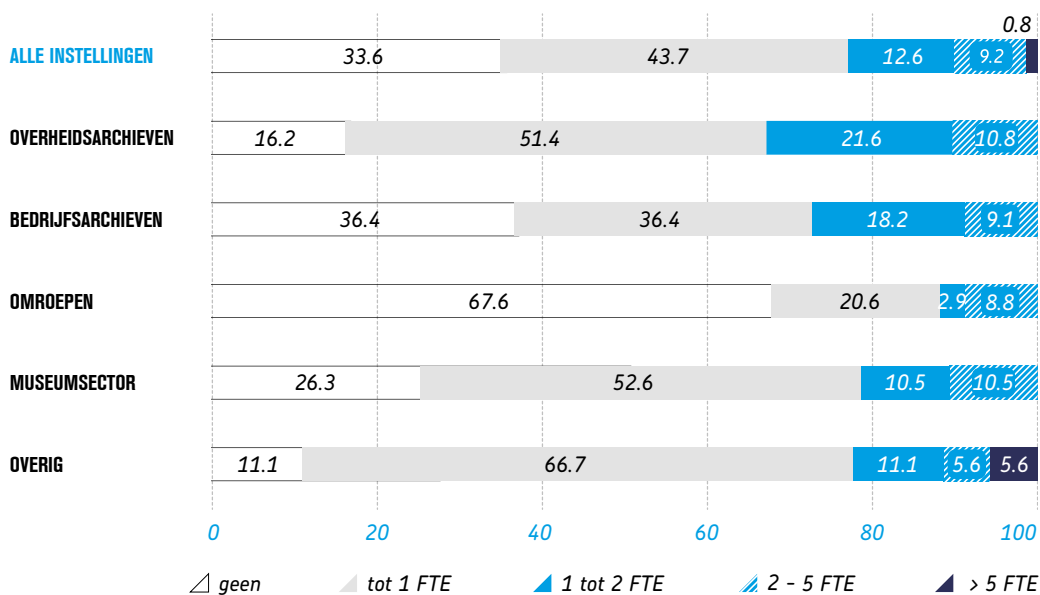
3.3 ORGANISATIE ROND AV-MATERIAAL

Al eerder is gesteld dat de collectionering, het beheer en beschikbaarstelling van AV-materiaal een specialisme is. Maar gezien het kleine aandeel van AV-materiaal in veel collecties, zijn veel organisaties niet of onvoldoende toegerust op deze taak. Dit blijkt ook uit figuur 4, waarin de gegevens over medewerkers die specifiek betrokken zijn bij de collectionering, het beheer en de beschikbaarstelling van AV-materiaal zijn weergegeven in FTE. Een derde van de deelnemende instellingen stelt géén in AV-gespecialiseerde medewerkers in huis te hebben, terwijl 44% aangeeft dat de menskracht hiervoor minder dan één FTE is. Omroepen nemen hier een wat aparte positie is, omdat zij als instelling

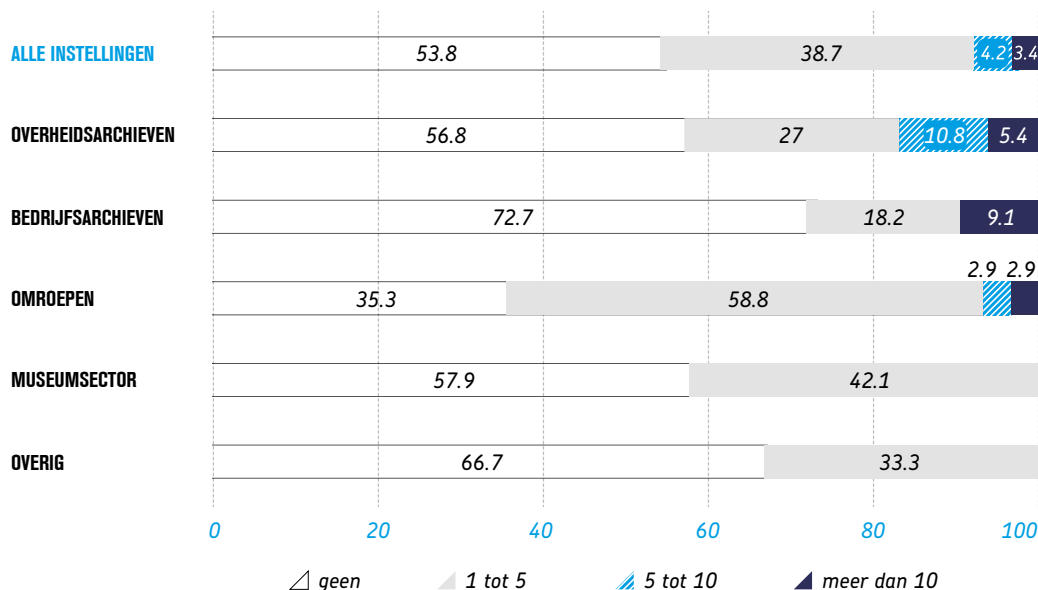
natuurlijk gespecialiseerd zijn in werken met AV. Daarentegen is er bij regionale en lokale omroepen vaak geen sprake van archivering van AV-materiaal. Wanneer de omroepen worden uitgezonderd, blijft echter min of meer hetzelfde beeld bestaan: 20% van alle instellingen heeft géén medewerkers gespecialiseerd in AV, 53% heeft minder dan 1 FTE. Met andere woorden: bijna driekwart van de instellingen heeft geen of zeer weinig in AV-gespecialiseerde menskracht.

Niettemin zijn er ook instellingen die wél medewerkers hebben die specifiek betrokken zijn bij de collectionering, het beheer en de beschikbaarstelling van AV-materiaal: ruim 12% heeft 1 tot 2 FTE, 10% heeft meer dan 2 FTE.

Veel instellingen maken ook gebruik van vrijwilligers voor de werkzaamheden rond AV-materiaal. Uit figuur 5 blijkt dat bijna de helft van de instellingen vrijwilligers inzet voor de collectionering, het beheer en de beschikbaarstelling van AV-materiaal (46%). Dit geldt ook voor overheidsarchieven en bedrijfsarchieven. Het betreft meestal een inzet van 1-5 vrijwilligers, maar er zijn ook instellingen die hiervoor meer dan 5 vrijwilligers inzetten. Overigens is het niet zo dat vrijwilligers altijd in de plaats komen van medewerkers: bij 56% van de instellingen met 1 FTE of meer aan AV-gespecialiseerde medewerkers worden vrijwilligers ingezet.

Figuur 4 Aantal medewerkers betrokken bij AV-materiaal

Figuur 5 Aantal vrijwilligers betrokken bij AV-materiaal

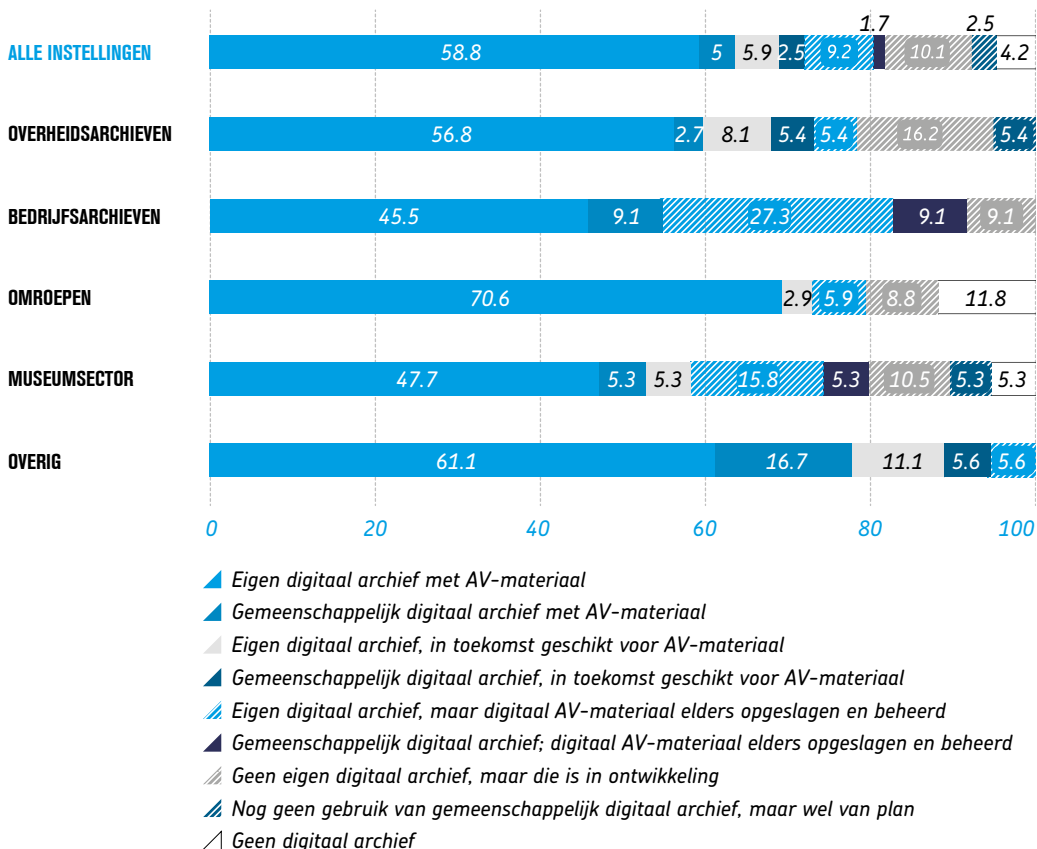
3.4 IT-INFRASTRUCTUUR

Een ander belangrijk aspect is of de instelling een digitaal archief heeft of gebruik maakt van een gemeenschappelijk digitaal archief waarin AV-materiaal opgeslagen wordt (of kan worden). Hiervoor is een reeks van mogelijkheden: een eigen of gemeenschappelijk digitaal archief dat reeds geschikt is voor AV-materiaal, of een eigen of gemeenschappelijk digitaal archief dat nog geschikt gemaakt moet worden voor AV-materiaal. Het is ook mogelijk dat een instelling een eigen of gemeenschappelijk digitaal archief heeft dat niet geschikt is voor AV-materiaal en daarom het AV-materiaal elders opslaat (outsourcing). Ook is het mogelijk dat een instelling plannen heeft voor de ontwikkeling van een eigen digitaal archief of dat men denkt aan deelname aan een gemeenschappelijk digitaal archief. Tenslotte zijn er instellingen die (nog) geen concrete plannen hebben voor (de ontwikkeling van) een digitaal archief. In figuur 6 staan de resultaten over deze opties weergegeven: een ruime meerderheid van de deelnemende instellingen slaat reeds digitaal AV-materiaal op in een eigen of gemeenschappelijk digitaal archief. Ruim 10% heeft de opslag van AV-materiaal uitbesteed, terwijl zo'n 25% de opslag van digitaal materiaal nog niet heeft geregeld.

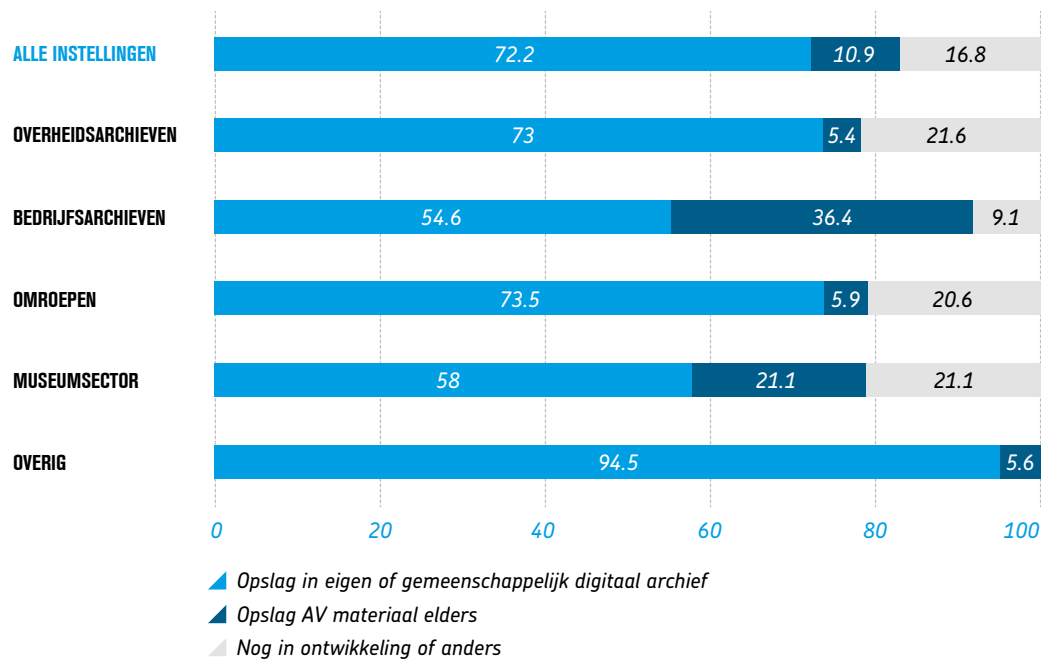
In figuur 7 staan de resultaten meer geclusterd weergegeven. Hieruit blijkt dat de meeste instellingen er voor kiezen om de opslag van AV-materiaal in eigen hand (of gemeenschappelijk) te houden (72%). Bij de bedrijfsarchieven is het percentage instellingen dat kiest voor uitbesteding een stuk groter dan bij de andere type instellingen (36%).

In het onderzoek is ook gevraagd in hoeverre aan de kennisbehoefte van de instelling wordt voldaan door de diverse kenniscentra en in gespecialiseerde kennisbanken. In tabel 3 zijn

de resultaten weergegeven van de kennisbehoefte betreffende een viertal IT-onderwerpen. Uit deze resultaten valt af te leiden dat bijna een kwart van de instellingen worstelt met kennis over de opzet en inrichting van een digitaal archief. Hetzelfde speelt met betrekking tot kennis over de daaraan gekoppelde kwesties rond duurzame opslag en lange termijn preservering. Ook geeft ruim een kwart aan dat niet aan de kennisbehoefte rondom outsourcingmogelijkheden wordt voldaan. Wat betreft metadatering van AV-materiaal speelt dit minder: zo'n 19% geeft aan dat niet in deze kennisbehoefte wordt voorzien.

Figuur 6 IT-infrastructuur

Figuur 7 Opslag digitaal AV-materiaal

	KENNISBEHOEFTE	METADATERING	OPZET EN INRICHTING DIGITAAL ARCHIEF	OUTSOURCINGS MOGELIJKHEDEN	DUURZAME OPSLAG/ LANGE TERMIJN PRESERVERING
Alle instellingen	Voldoende	31	25	14	31
	Neutraal	51	49	59	46
	Onvoldoende	19	26	27	23
Overheidsarchieven	Voldoende	44	33	17	44
	Neutraal	44	44	51	36
	Onvoldoende	11	22	31	19
Bedrijfsarchieven	Voldoende	40	20	30	30
	Neutraal	60	60	40	50
	Onvoldoende	0	20	30	20
Omroepen	Voldoende	13	17	0	13
	Neutraal	43	40	63	47
	Onvoldoende	43	43	37	40
Museumsector	Voldoende	29	29	18	47
	Neutraal	65	59	71	47
	Onvoldoende	6	12	12	6
Overig	Voldoende	28	22	17	17
	Neutraal	56	56	67	61
	Onvoldoende	17	22	17	22

Tabel 3 Vervulde kennisbehoeften m.b.t. IT-onderwerpen

3.5 FINANCIERING BEHEER EN BESCHIKBAARSTELLING

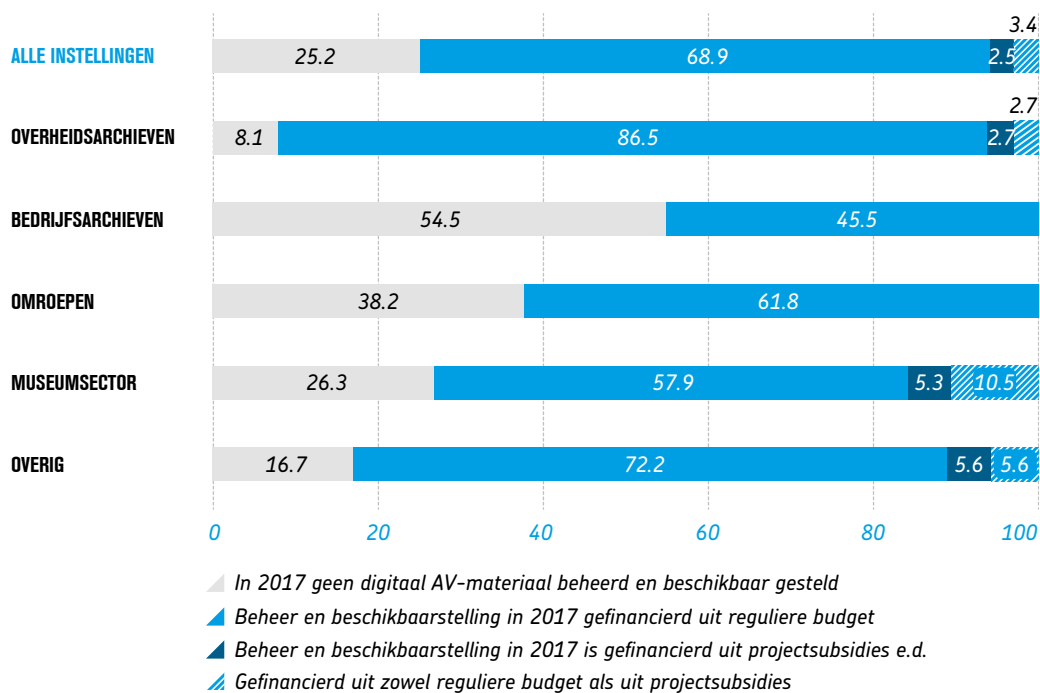
De in 2017 gebruikte financieringsbronnen voor beheer en beschikbaarstelling van digitaal AV-materiaal staan weergegeven in figuur 8. Opvallend is dat het beheer en de beschikbaarstelling van digitaal AV-materiaal bij de grote meerderheid van de instellingen (69%) uitsluitend uit het eigen, reguliere budget wordt gefinancierd. Projectsubsidies spelen slechts een kleine rol en uitsluitend bij overheidsarchieven, de museumsector en de overige instellingen. Voor omroepen en bedrijfsarchieven zijn projectsubsidies blijkbaar niet of moeilijk beschikbaar. Ook geeft 25% van de instellingen aan in 2017 geen digitaal AV-materiaal te hebben beheerd of beschikbaar gesteld.

In vergelijking met de gegevens uit vorige TrendMonitor zijn er weinig ontwikkelingen te melden: de financiering en beschikbaarstelling uit eigen budget is iets toegenomen ten opzichte van 2015 voor alle instellingen samen, maar bij de bedrijfsarchieven en de museumsector is dit juist afgenomen (figuur 9). Ook de financiering uit projectsubsidies is over het geheel genomen in beide jaren vergelijkbaar, met schommelingen in de museumsector en bij de overige instellingen (figuur 10).

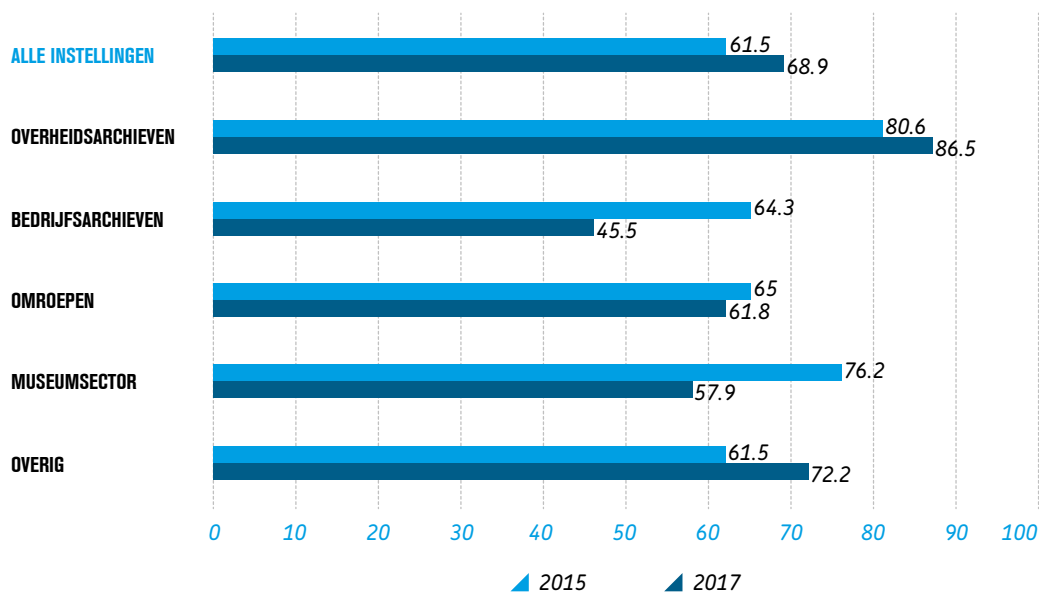
De inschatting van kansen om in 2018 verschillende financieringsbronnen in te kunnen zetten voor beheer en beschikbaarstelling van digitaal AV-materiaal door de deelnemers zijn weergegeven in figuur 11. Uit deze resultaten blijkt dat het eigen, reguliere budget wordt gezien als de meest kansrijke financieringsbron voor alle instellingen. Projectsubsidies van de overheid of van andere subsidiënten volgen daarna. Dit geldt voor alle soorten instellingen met uitzondering van de bedrijfsarchieven, die de kans op subsidie nihil achten.

Tot slot volgen verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling (bijvoorbeeld op basis van 'de gebruiker betaalt' of advertenties) of gebaseerd op sponsoring, crowdsourcing of giften. Hier worden vooral kansen gezien door musea, omroepen en de overige instellingen, en niet of nauwelijks door de overheidsarchieven of bedrijfsarchieven.

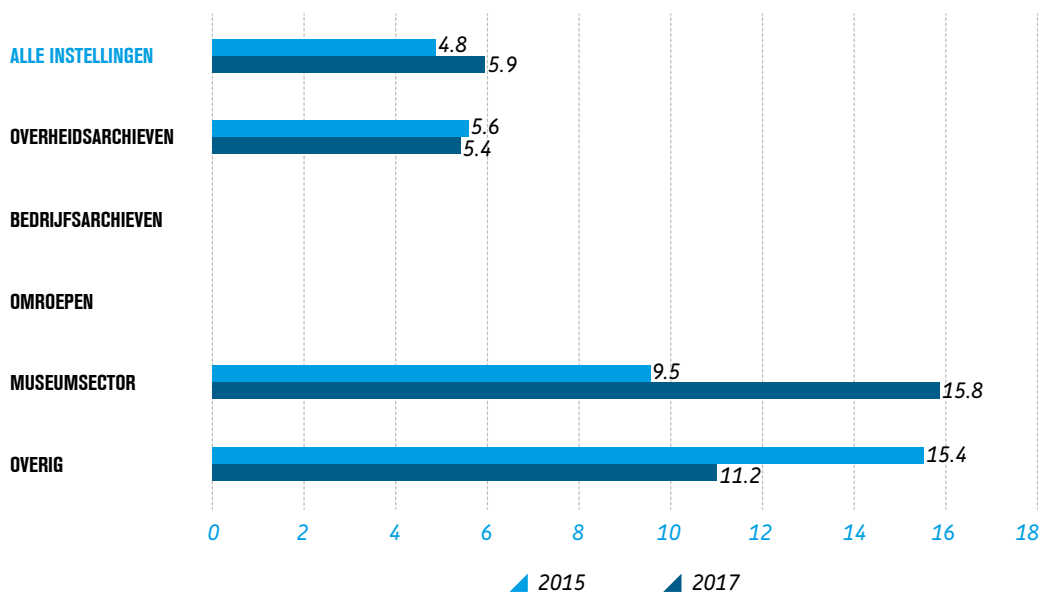
In vergelijking met de resultaten van de vorige TrendMonitor wordt de kansrijkheid van het eigen budget als vergelijkbaar ingeschat (resultaten niet getoond). De kans op projectsubsidies van overheid wordt daarentegen hoger ingeschat. Dit komt voornamelijk doordat omroepen hier nu veel meer kansen zien in tegenstelling tot de andere sectoren (figuur 12). De kans op projectsubsidies van andere subsidiënten wordt over de hele linie lager ingeschat (figuur 13).

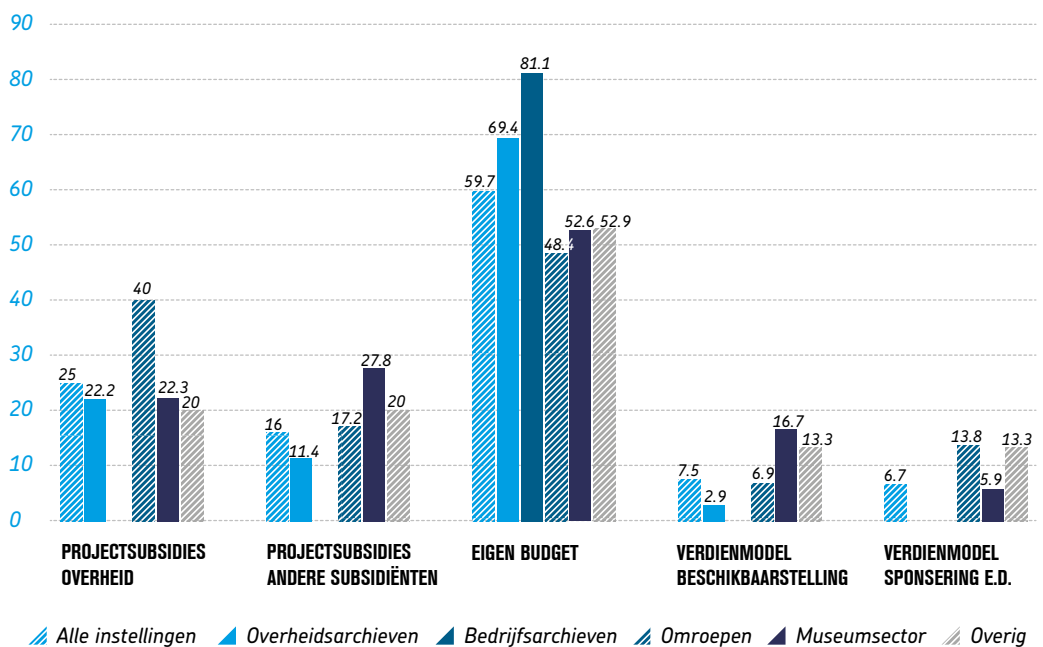
Figuur 8 Financiering van beheer en beschikbaarstelling

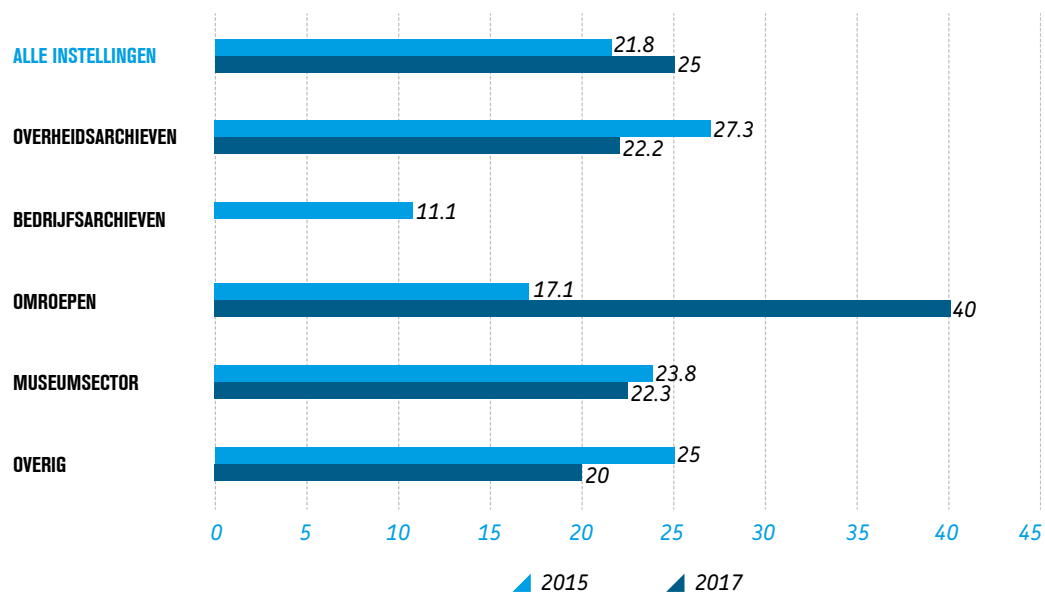
Figuur 9 Vergelijking financiering uit reguliere budget

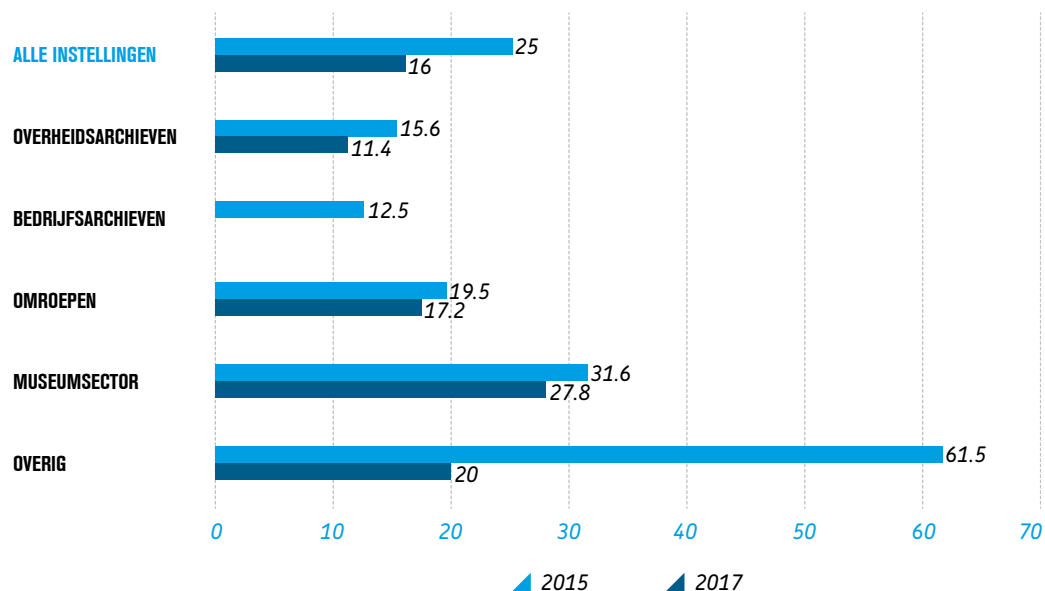
Figuur 10 Vergelijking financiering uit projectsubsidies

Figuur 11 Kansrijkheid verschillende financieringsbronnen

Figuur 12 Vergelijking kansrijkheid projectsubsidies overheid

Figuur 13 Vergelijking kansrijkheid projectsubsidies andere subsidiënten

3.6 FINANCIERING DIGITALISERING IN 2017

De in 2017 gebruikte financieringsbronnen voor digitalisering van AV-materiaal staan weergegeven in figuur 14. Bij circa 60% van de instellingen heeft in 2017 digitalisering van AV-materiaal plaatsgevonden. De kosten hiervan zijn voor het overgrote deel gefinancierd uit het eigen budget. Alleen bij de overige instellingen vormden de projectsubsidies een belangrijke financieringsbron (28%). Bij de overige sectoren speelden projectsubsidies een veel geringere rol met percentages van 6% tot 8%. Ook hier vormen de bedrijfsarchieven een uitzondering: zij ontvingen geen enkele projectsubsidie voor digitalisering van AV-materiaal.

In vergelijking met de gegevens uit de vorige TrendMonitor blijkt dat financiering uit uitsluitend het eigen budget met name bij de overheidsarchieven toegenomen is (figuur 15). Projectsubsidies voor digitalisering zijn in het algemeen afgenomen in vergelijking met de gegevens uit 2015. Deze afname is het grootst bij overheidsarchieven (figuur 16).

In vergelijking met de financiering van het beheer en de beschikbaarstelling van AV-materiaal (paragraaf 3.5) spelen projectsubsidies bij digitalisering van AV-materiaal over het algemeen een grotere rol, met name bij omroepen en de overige instellingen. In de museumsector spelen de projectsubsidies voor beheer en beschikbaarstelling juist een wat grotere rol.

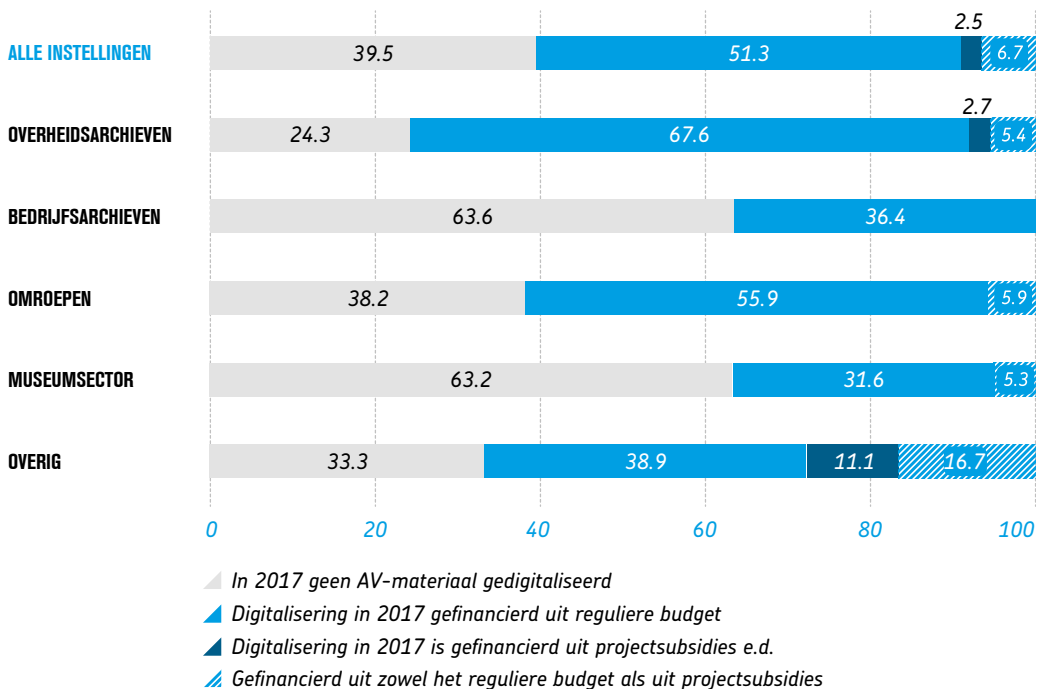
De inschatting van kansen om in 2018 verschillende financieringsbronnen in te kunnen zetten voor digitalisering van AV-materiaal zijn weergegeven in figuur 17. Het eigen budget wordt net als voor beheer en beschikbaarstelling gezien als de meest kansrijke financieringsbron, gevolgd door projectsubsidies van de overheid of van andere subsidiënten. Dit geldt voor alle soorten instellingen, dus ook bedrijfsarchieven zien hier kansen.

Voor verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling of gebaseerd op sponsoring, crowdsourcing of giften wordt de kansrijkheid rond de 10% ingeschat. Overheidsarchieven schatten de kansen hierin zeer laag, wat logischerwijs voortvloeit uit hun positie als publieke instelling en de wettelijke restricties die voor hen gelden. In de andere sectoren ziet men meer kansen voor deze verdienmodellen, met de museumsector (beschikbaarstelling) en bedrijfsarchieven (sponsoring) als uitschieters.

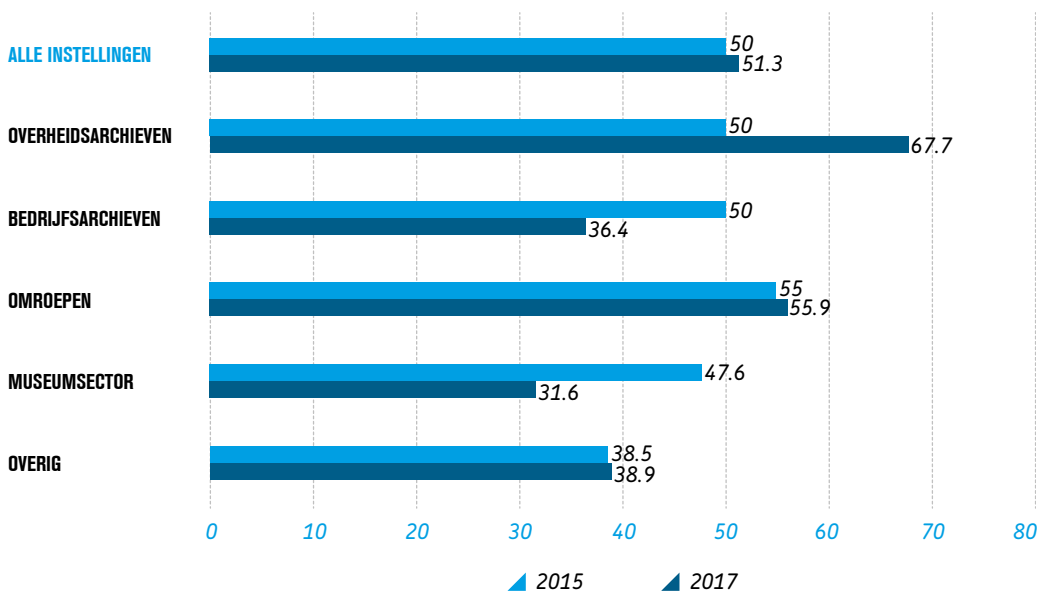
In vergelijking met de resultaten van 2015 wordt de kansrijkheid van het eigen budget als vergelijkbaar ingeschat (resultaten niet getoond). Dit geldt ook in het algemeen voor projectsubsidies van de overheid, maar hier heeft wel een verschuiving plaatsgevonden: overheidsarchieven en overige instellingen zien hier nu beduidend lagere kansen, omroepen juist hogere (figuur 18). Daarentegen zien met name overheidsarchieven en bedrijfsarchieven meer kansen op projectsubsidies van andere subsidiënten, terwijl die kansen beduidend lager worden ingeschat door de overige instellingen (figuur 19).

Tenslotte de verdienmodellen: de kansrijkheid van verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling wordt door overheidsarchieven en omroepen lager ingeschat in 2017

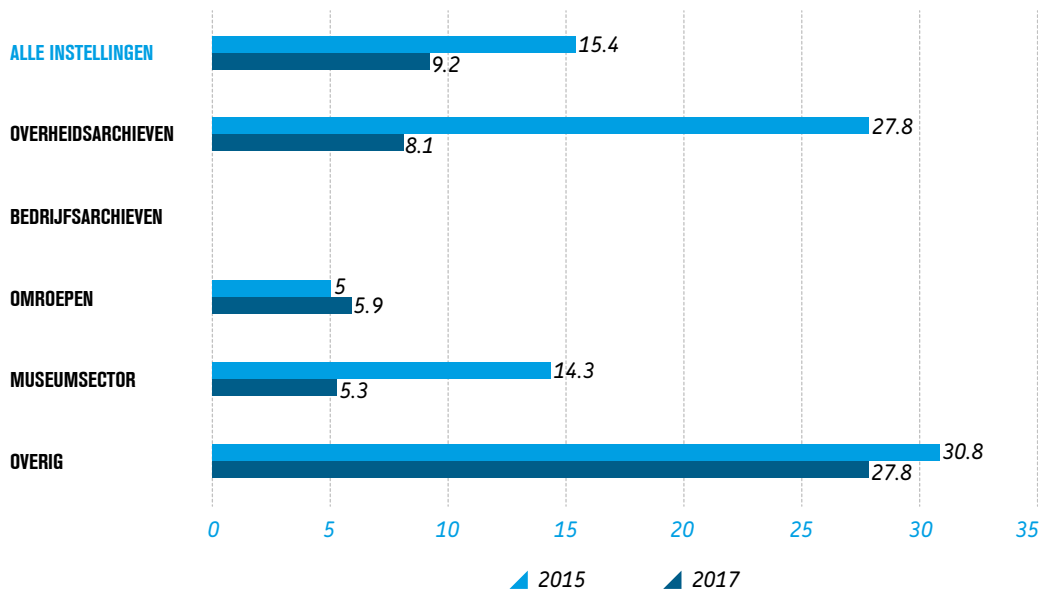
dan in 2015 en (veel) hoger door bedrijfsarchieven en de museumsector (figuur 20). De kansen voor een verdienmodel gebaseerd op sponsoring zijn hoger geworden volgens de bedrijfsarchieven, de museumsector en de overige instellingen (figuur 21).

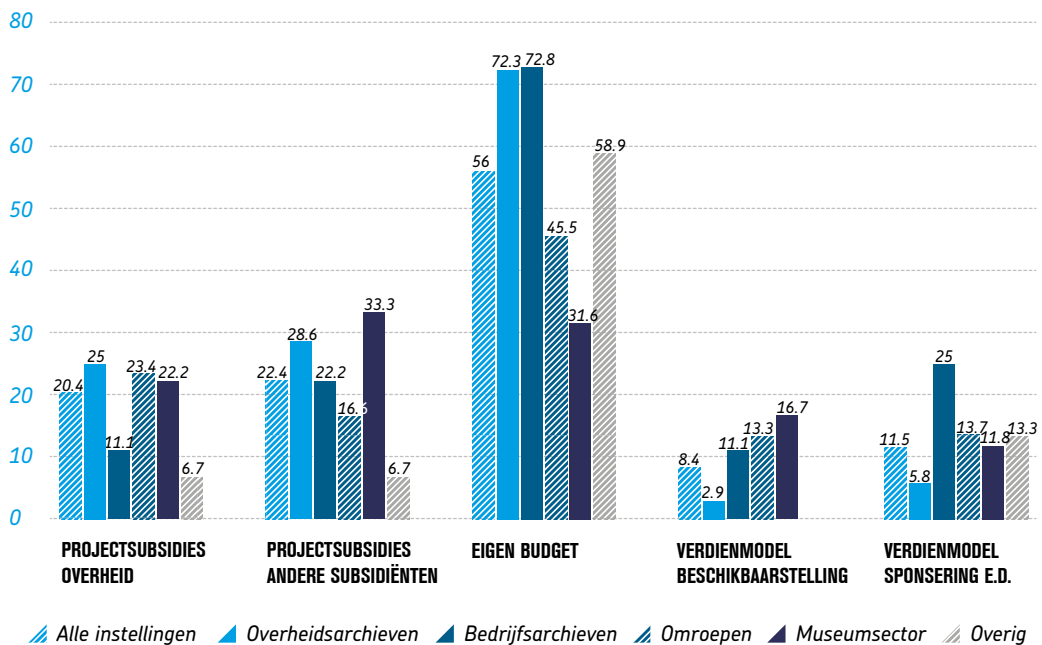
Figuur 14 Financiering van digitalisering

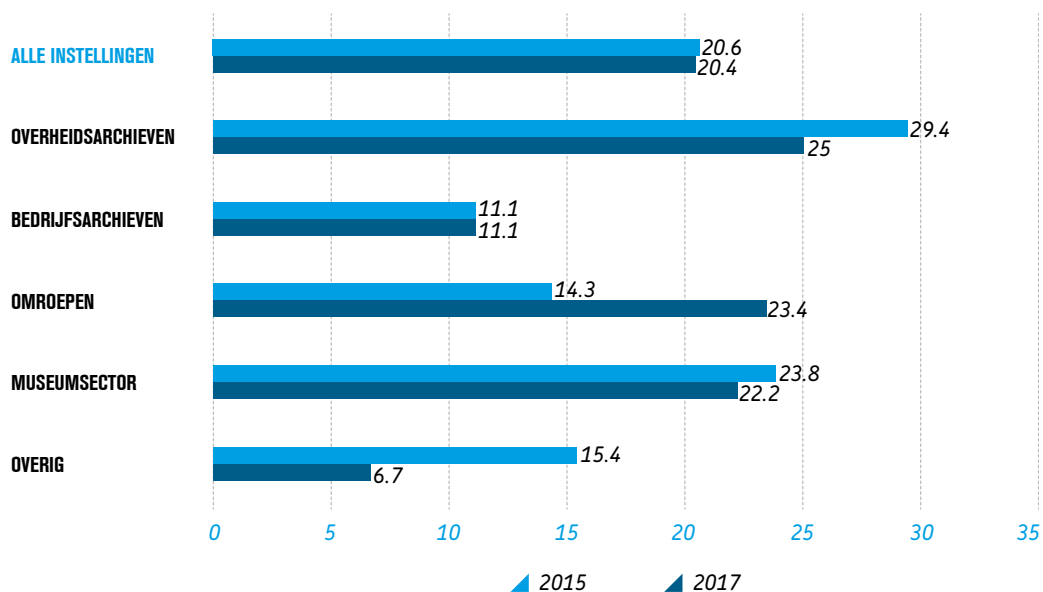
Figuur 15 Vergelijking financiering van digitalisering uit reguliere budget

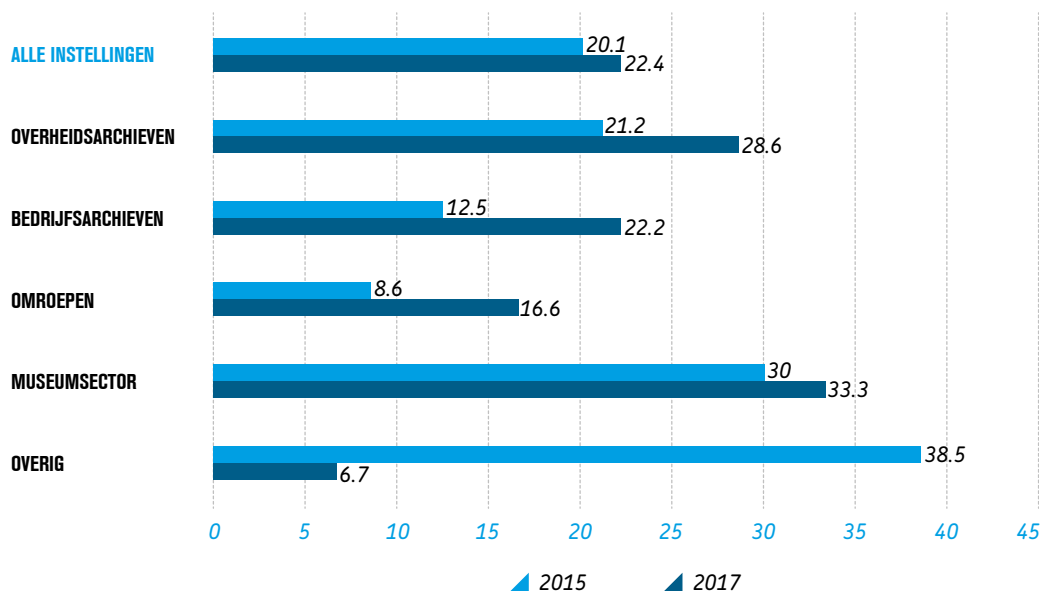
Figuur 16 Vergelijking financiering van digitalisering (mede) uit projectsubsidies

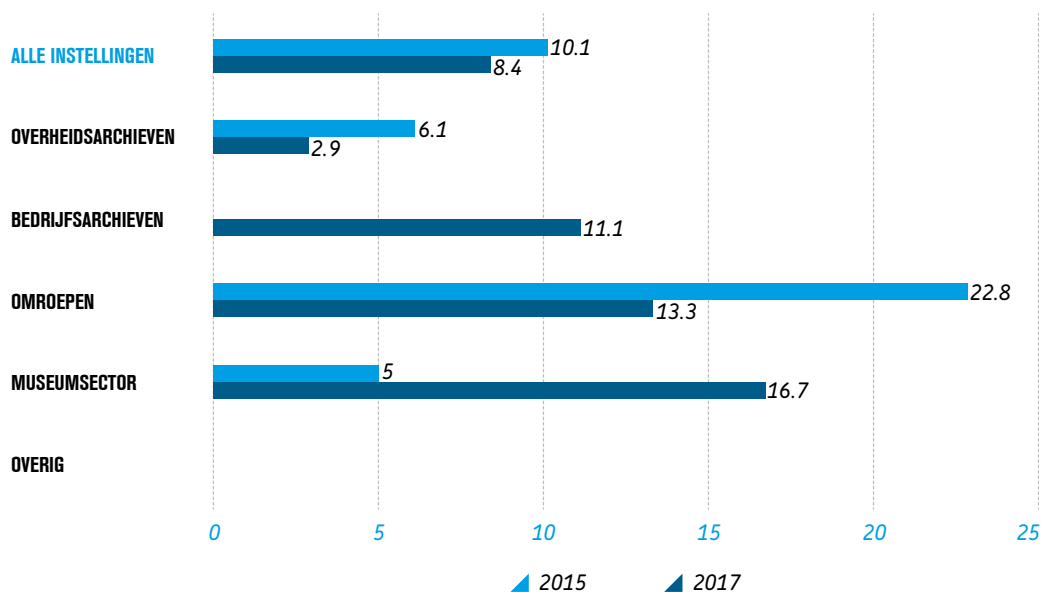
Figuur 17 Kansrijkheid financieringsbronnen voor digitalisering

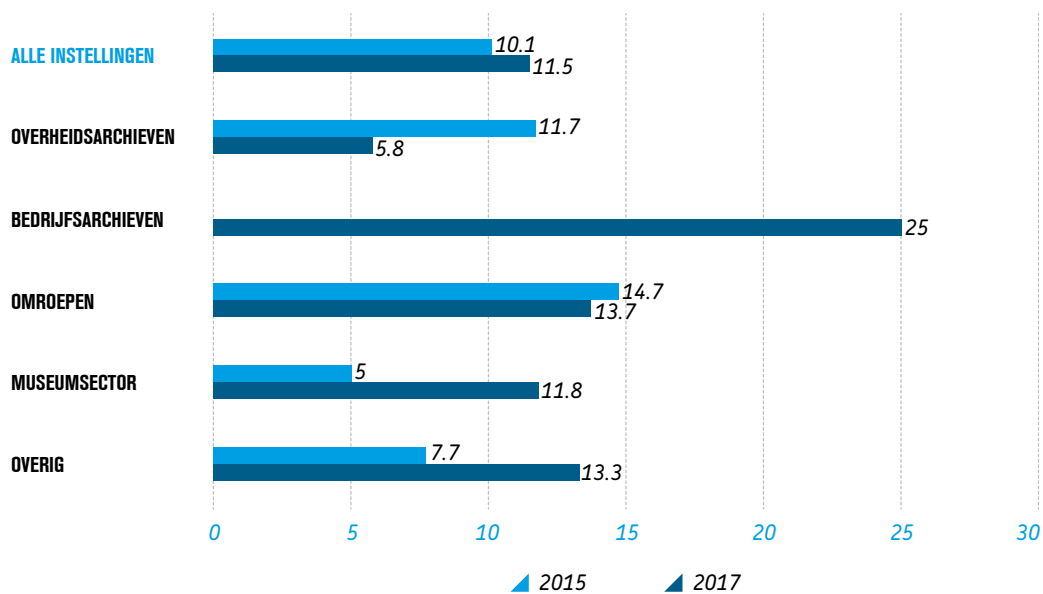
Figuur 18 Kansrijkheid projectsubsidies overheid voor digitalisering

Figuur 19 Kansrijkheid projectsubsidies andere subsidiënten voor digitalisering

Figuur 20 Vergelijking kansrijkheid verdienmodel beschikbaarstelling

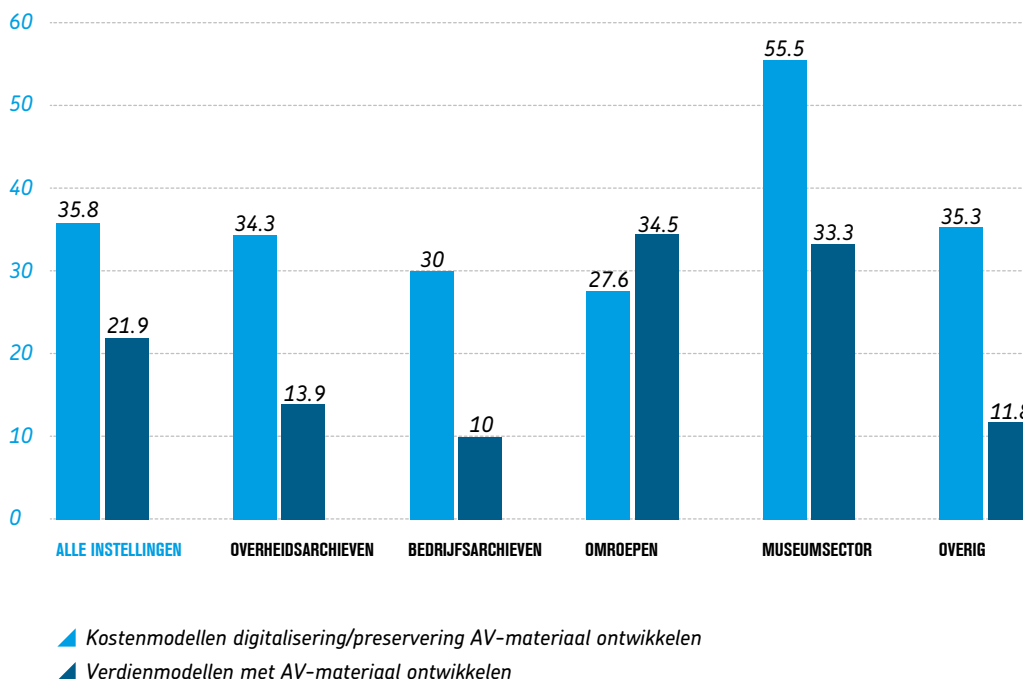
Figuur 21 Vergelijking kansrijkheid verdienmodel sponsoring

3.7 PRIORITERING VAN KOSTEN- EN VERDIENMODELLEN

Instellingen – geconfronteerd met de kosten voor digitalisering en preservering van AV-materiaal én de toenemende instroom ervan – dienen de financiële consequenties hiervan goed te kunnen inschatten en in veel gevallen financieringsbronnen hiervoor te zoeken. Zou de ontwikkeling van kostenmodellen voor digitalisering en preservering van AV-materiaal of verdienmodellen met AV-materiaal hierbij kunnen helpen?

Uit figuur 22 blijkt dat een aanzienlijk deel van de instellingen hieraan inderdaad prioriteit geeft: 36% van alle instellingen ziet graag de ontwikkeling van kostenmodellen voor digitalisering en/of preservering van AV-materiaal, met een extra hoge prioritering door de museumsector.

Ruim een vijfde van alle deelnemende instellingen geeft een hoge prioriteit aan de ontwikkeling van verdienmodellen met AV-materiaal. Dit speelt met name in de museumsector en bij omroepen. Voor overheidsarchieven en bedrijfsarchieven alsmede voor overige instellingen heeft de ontwikkeling van verdienmodellen niet zo'n hoge prioriteit. Voor de publieke instellingen onder deze categorieën is dit natuurlijk een logisch gezichtspunt, omdat zij door recente regelgeving op dit gebied vaak geen verdienmodellen mogen hanteren.

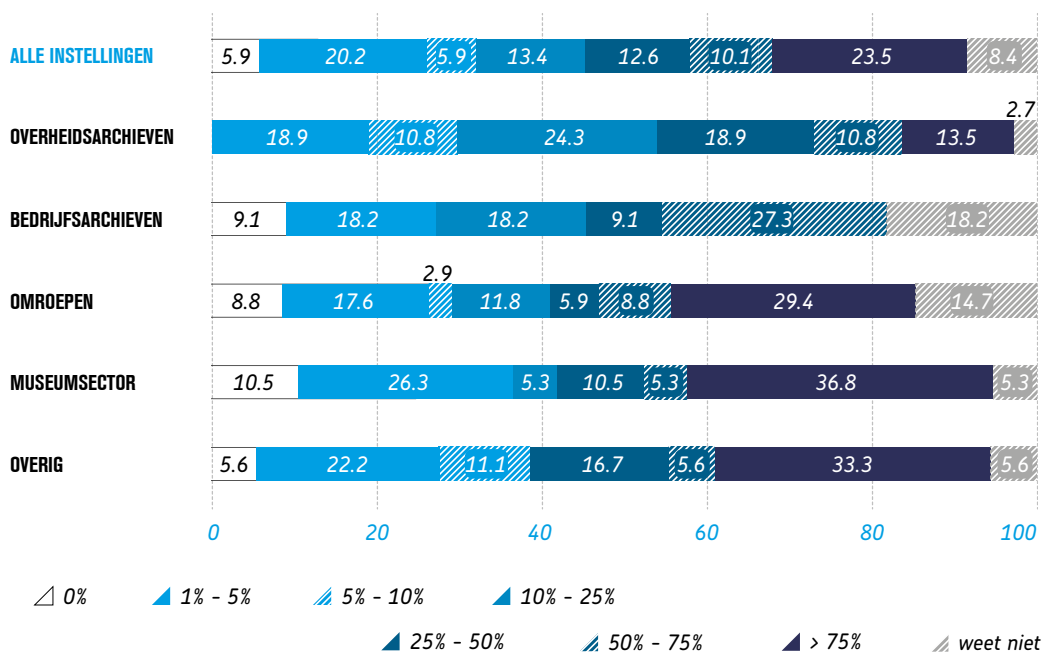
Figuur 22 Prioriteit ontwikkeling van kosten- en verdienmodellen

4. DIGITALISERING

In dit hoofdstuk worden aspecten rond digitalisering van audiovisueel materiaal nader bekeken aan de hand van vragen als: hoeveel analoge materiaal is er gedigitaliseerd en hoeveel moet er nog gedigitaliseerd worden? Hoe urgent is het digitaliseren en welke activiteiten hebben daarbij prioriteit? In dit hoofdstuk vinden er geen vergelijkingen plaats met de resultaten uit 2015 omdat de hier gerapporteerde resultaten direct gekoppeld zijn aan de collecties van de instellingen (zie toelichting in paragraaf 2.2).

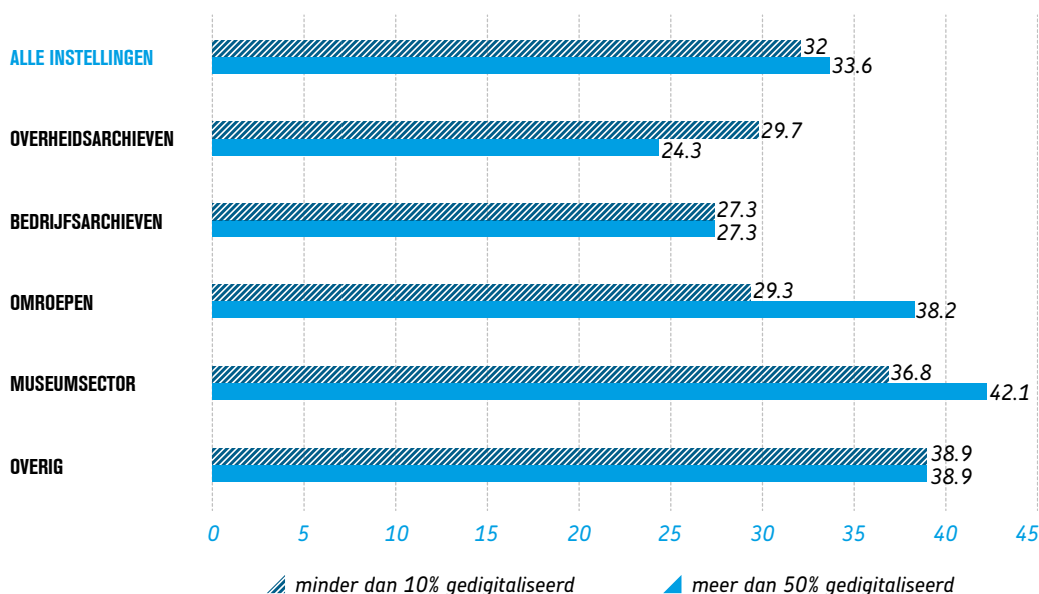
4.1 DIGITALISERINGSGRAAD

De digitaliseringsgraad van het analoge AV-materiaal⁷ in de collecties van de instellingen is in figuur 23 weergegeven. Er is sprake van een tweedeling tussen de instellingen: bij ruim 40% van alle instellingen is meer dan 50% van het analoge AV-materiaal gedigitaliseerd, terwijl bij ruim 30% van de instellingen minder dan 10% is gedigitaliseerd. In figuur 24 wordt deze tweedeling nader geïllustreerd door het percentage instellingen dat minder dan 10% heeft gedigitaliseerd te vergelijken met het percentage instellingen dat meer dan 50% heeft gedigitaliseerd. Overheidsarchieven en bedrijfsarchieven lijken achter te lopen met de digitalisering van hun analoge AV-materiaal: 24% van de overheidsarchieven en 27% van de bedrijfsarchieven heeft meer dan 50% van hun analoge AV-materiaal gedigitaliseerd.

Figuur 23 Digitaliseringsgraad analoge AV-materiaal

⁷ Met analoge AV-materiaal wordt het AV-materiaal op fysieke dragers bedoeld, inclusief dvd's en cd-roms.

Figuur 24 Tweedeling in digitalisering

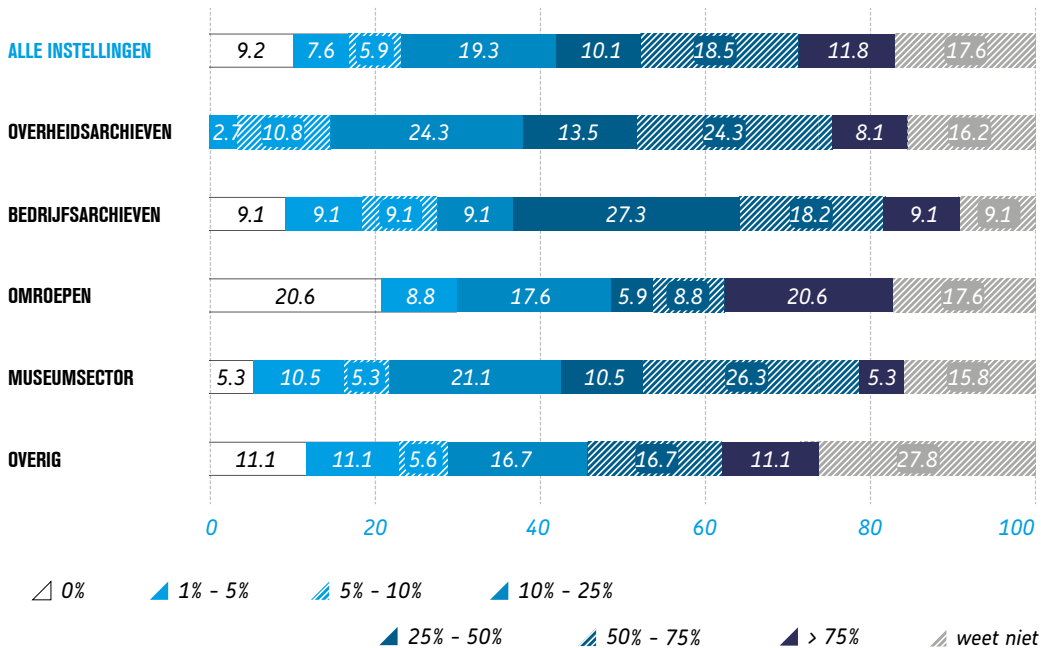
4.2 DIGITALISEREN ANALOOG AV-MATERIAAL

In figuur 25 is te zien welk deel van het analoge AV-materiaal nog gedigitaliseerd dient te worden. Ook hier is de eerder genoemde tweedeling zichtbaar: zeker 30% van de instellingen geeft aan dat meer dan 50% van het AV-materiaal nog gedigitaliseerd dient te worden. Bijna een kwart van de instellingen geeft aan minder dan 10% nog te moeten digitaliseren. Deze instellingen zijn hier dus vrijwel klaar mee. In figuur 26 staan deze extremen nog eens in een grafiek uitgezet.

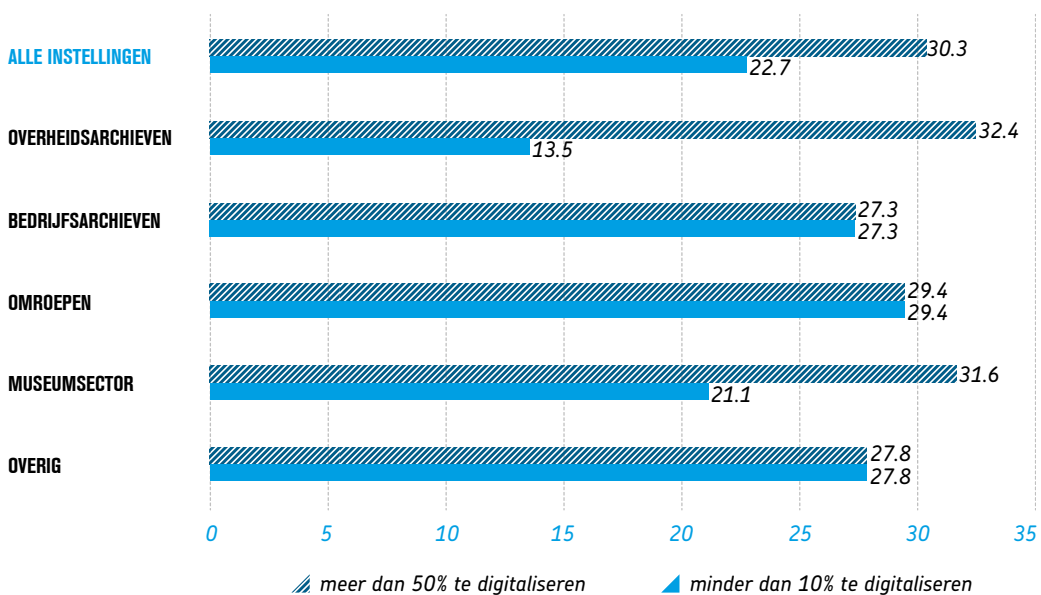
Uit figuur 27 wordt duidelijk welk deel van het analoge AV-materiaal urgent (binnen 10 jaar) gedigitaliseerd dient te worden. Sommige analoge AV-materialen zijn namelijk na die termijn niet meer afleesbaar en dus niet meer te digitaliseren. Ook hier wordt de eerder genoemde tweedeling zichtbaar bij een vergelijking tussen die instellingen die aangeven dat meer dan 50% van hun analoge AV-materiaal binnen 10 jaar gedigitaliseerd moet worden (23%) en instellingen die aangeven dat dit voor minder dan 10% van hun analoge AV-materiaal geldt (36%). Met name bij de bedrijfsarchieven, de museumsector en de omroepen geven veel instellingen aan nog veel urgent te digitaliseren AV-materiaal te hebben liggen. Figuur 28 illustreert deze tweedeling.

Ook voor het thema digitalisering is respondenten gevraagd aan welke activiteiten prioriteit zou moeten worden gegeven. Uit de antwoorden (figuur 29) blijkt dat de aandacht voor digitalisering van AV-materiaal niet verslapt is: 62% van alle instellingen geeft een hoge prioriteit aan het faciliteren van digitalisering van AV-materiaal. Met name overheidsarchieven vinden dit erg belangrijk. Een mogelijke manier om dit te faciliteren

is een gecoördineerde aanpak van digitalisering door bijvoorbeeld een collectieve aanbesteding. Ook hier is belangstelling voor: 45% geeft dit een hoge prioriteit, met vergelijkbare percentages bij alle sectoren behalve de bedrijfsarchieven (die vanwege hun positie als bedrijfsarchief hieraan waarschijnlijk niet kunnen deelnemen).

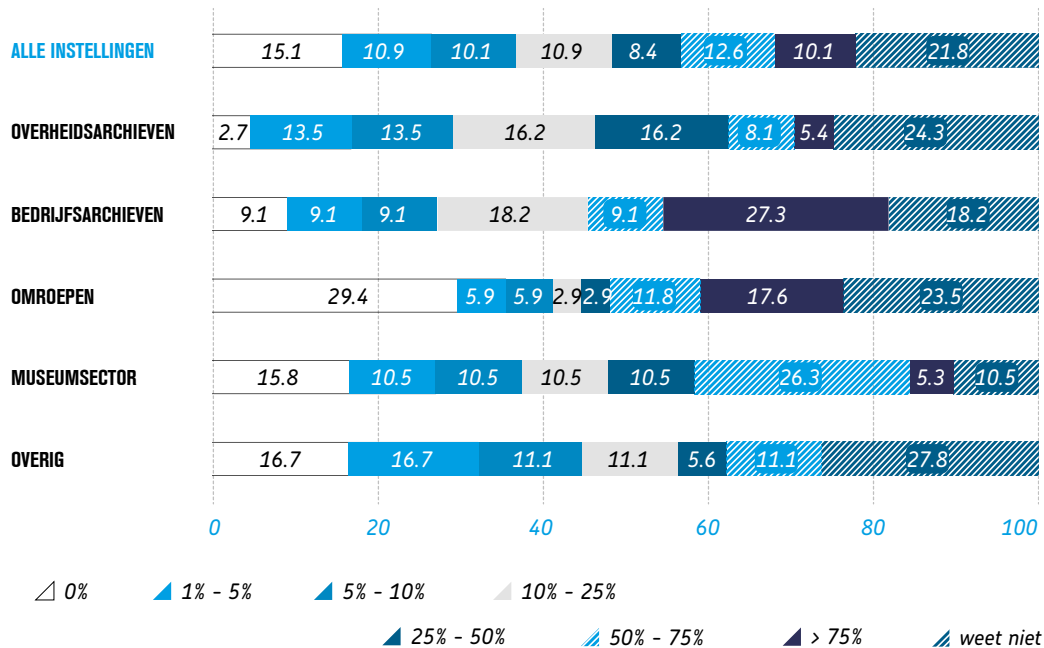

Figuur 25 Aandeel nog te digitaliseren AV-materiaal

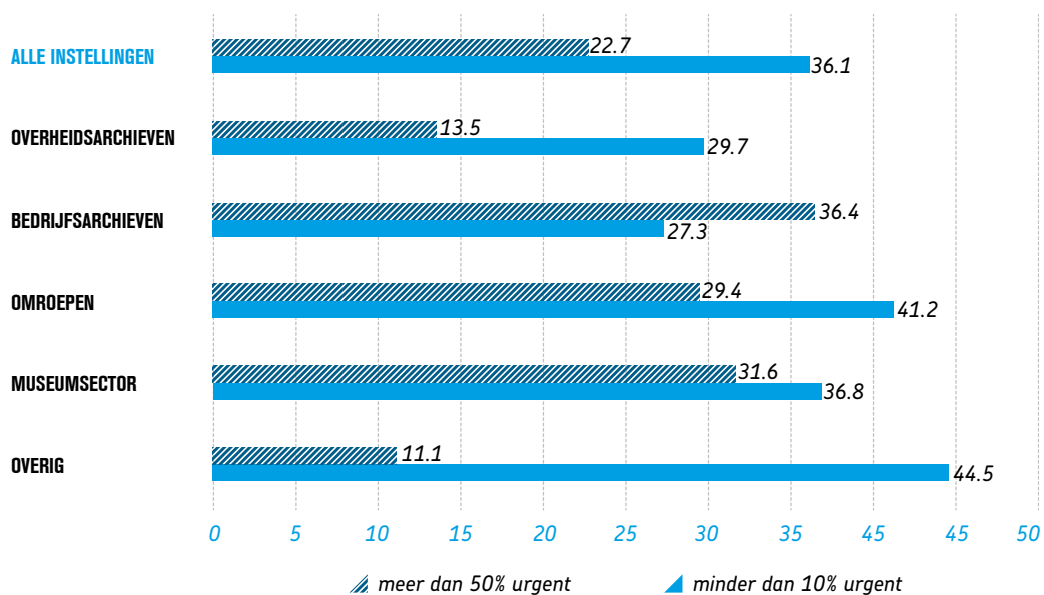

Figuur 26 Tweedeling in nog te digitaliseren AV-materiaal

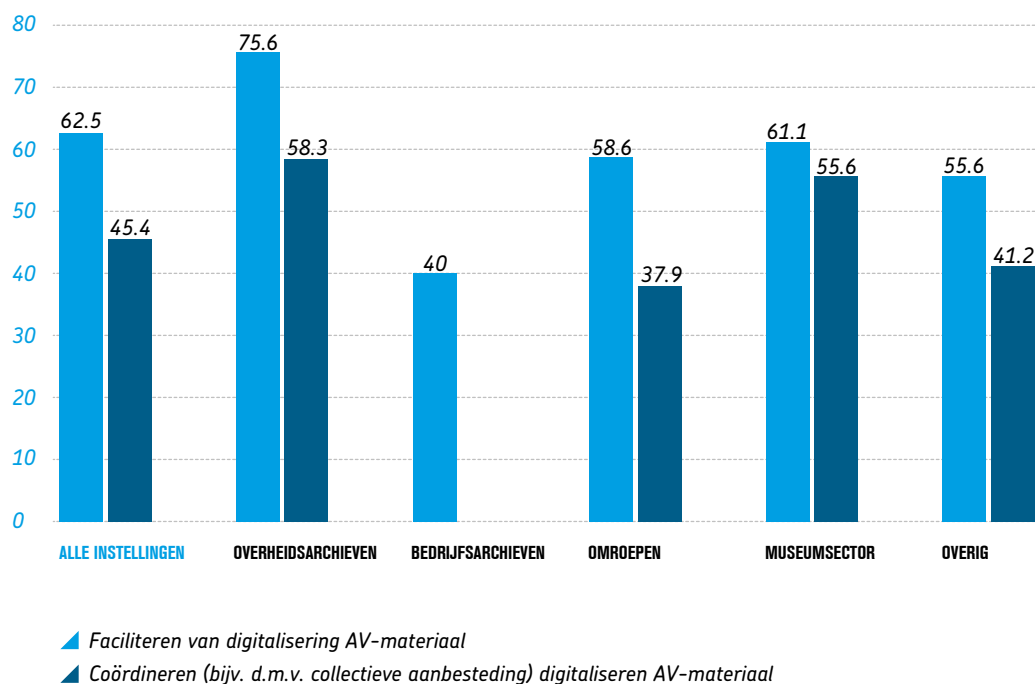
In het onderzoek is ook gevraagd in hoeverre aan de kennisbehoefte met betrekking tot digitalisering wordt voldaan door de diverse kenniscentra en in kennisbanken. Voor zo'n 15% van de instellingen is aan deze kennisbehoefte niet voldaan (figuur 30).

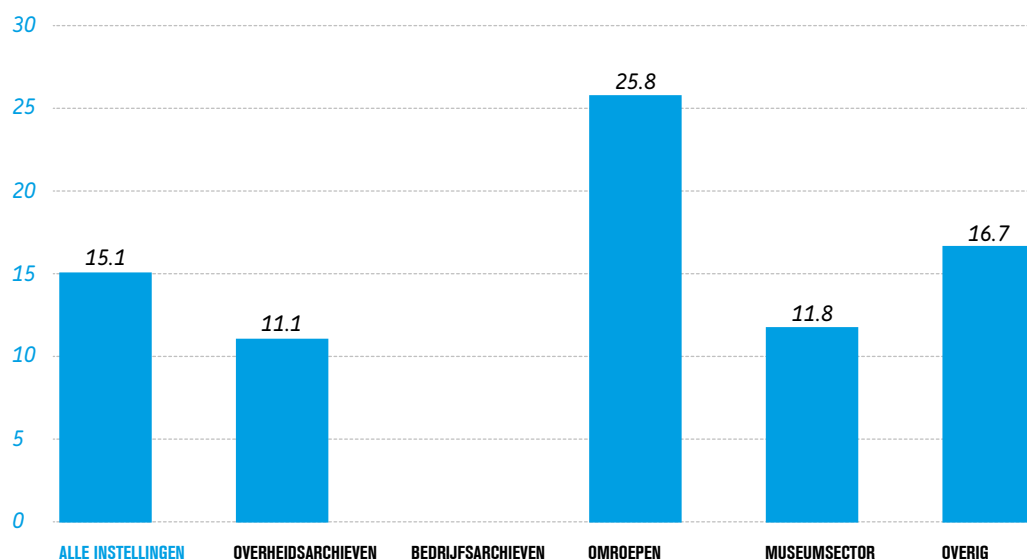
Figuur 27 Aandeel urgent te digitaliseren AV-materiaal

Figuur 28 Tweedeling urgent te digitaliseren AV-materiaal

Figuur 29 Prioriteit activiteiten m.b.t. digitalisering

Figuur 30 Kennisbehoefte digitalisering onvoldoende vervuld

4.3 WERK AAN DE WINKEL

In deze paragraaf worden de gegevens over digitalisering nader geanalyseerd. In tabel 4 staat de gemiddelde digitaliseringsgraad per sector weergegeven alsmede het gemiddelde percentage nog te digitaliseren en gemiddelde percentage urgent te digitaliseren materiaal. Deze getallen zijn berekend met behulp van de door respondenten geschatte percentages. Aan de respondenten werd gevraagd om de percentages weer te geven in antwoordcategorieën 0%, 1-5%, 5-10%, 10-25%, 25-50%, 50-75%, >75% en weet niet. Bij de berekening van het gemiddelde is steeds het midden van de categorie aangehouden: 0; 2,5%; 7,5%; 17,5%; 37,5%; 67,5%; 75% en 0%.

De respondenten hebben eveneens aangegeven hoeveel aantallen fysieke beelddragers en geluidsdragers in een collectie aanwezig zijn. Voor de analyse zijn de opgegeven aantallen beelddragers en geluidsdragers per respondent bij elkaar opgeteld, resulterende in het aantal fysieke dragers per collectie. Op basis van de opgegeven percentages zijn vervolgens de aantallen reeds gedigitaliseerde, nog te digitaliseren en urgent te digitaliseren dragers berekend.⁸ Deze gegevens zijn in tabel 5 opgeteld en weergegeven per sector. Hieruit blijkt dat er nog veel digitaliseringswerk aan de winkel is: op grond van de berekening kan geschat worden dat een kleine 400.000 fysieke beeld- of geluidsdragers nog gedigitaliseerd moeten worden, waarvan ruim de helft binnen 10 jaar zou moeten plaatsvinden.

In tabel 6 wordt de stand van zaken rondom digitalisering vergeleken tussen kleine (minder dan 5000 fysieke dragers) en grote collecties (meer dan 5000 fysieke dragers). Hieruit blijkt dat de eerder gesignaleerde tweedeling vooral in de omvang van de AV-collecties tot uiting komt: de kleine collecties hebben een lagere gemiddelde digitaliseringsgraad van 29% tegenover 38% van grote collecties. De respondenten van de kleinere collecties schatten het deel dat nog gedigitaliseerd moet worden ook lager in: 24% tegenover 39% door de grote collectie-houders. Wat betreft urgent te digitaliseren dragers zijn de percentages daarentegen vrijwel gelijk.

Ook zijn door respondenten de aantallen nog te digitaliseren dragers geschat. Daaruit blijkt dat de aantallen nog te digitaliseren fysieke dragers bij de kleine collecties relatief beperkt is (geschat op 25.000), in vergelijking met wat er bij de grote collecties dient te gebeuren (367.000 nog te digitaliseren, waarvan ruim 200.000 urgent). Uit een separate analyse blijkt niettemin dat de kleine collecties wel een zorgpunt vormen: van de 83 instellingen met een kleine collectie geeft 52% aan dat zij niets gedigitaliseerd hebben in 2017 (gegevens niet getoond). Van de 36 instellingen met een grote collectie is dit percentage slechts 8%. Ook wanneer we de omroepen buiten beschouwing laten (voor hen past het duurzaam bewaren van deze materialen niet of minder in hun missie), blijft dit verschil overeind: van de 58 instellingen met kleinere collecties hebben er 31 (53%) niets gedigitaliseerd in 2017. Van de 26 instellingen met grotere collecties blijft dit percentage 8%. Informatie over de bij een deel van de instellingen aanwezige digitaliseringsstraten staat in bijlage B.

⁸ Bij deze berekening zijn de antwoordcategorieën voor aantallen dragers als volgt omgezet in rekengetallen: 1-500: 250; 500-1000: 750; 1000-5000: 2500; 5000-10.000: 7500; 10.000-50.000: 25.000; >50.000: 50.000.

	GEMIDDELTE DIGITALISERINGSGRAAD	GEMIDDELD % NOG TE DIGITALISEREN	GEMIDDELD % URGENT TE DIGITALISEREN
<i>Alle instellingen</i>	32%	28,2%	21,1%
<i>Overheidsarchieven</i>	29,5%	31,5%	18,6%
<i>Bedrijfsarchieven</i>	24,1%	39%	32%
<i>Omroepen</i>	32,5%	26,5%	22,6%
<i>Museumsector</i>	37,5%	29,3%	24,7%
<i>Overig</i>	36,1%	22,4%	11,9%

Tabel 4 Percentages gedigitaliseerd en nog te digitaliseren materiaal per sector

GESCHATTE AANTALLEN (AFGEROND OP DUIZENDTALLEN)	AANTALLEN FYSIEKE BEELD- OF GELUIDSDRAGERS	AL GEDIGITALISEERD	NOG TE DIGITALISEREN	URGENT TE DIGITALISEREN
<i>Alle instellingen</i>	1.012.000	363.000	392.000	223.000
<i>Overheidsarchieven</i>	417.000	134.000	185.000	68.000
<i>Bedrijfsarchieven</i>	16.000	7.000	6.000	5.000
<i>Omroepen</i>	260.000	107.000	102.000	107.000
<i>Museumsector</i>	75.000	34.000	43.000	24.000
<i>Overig</i>	244.000	80.000	56.000	20.000

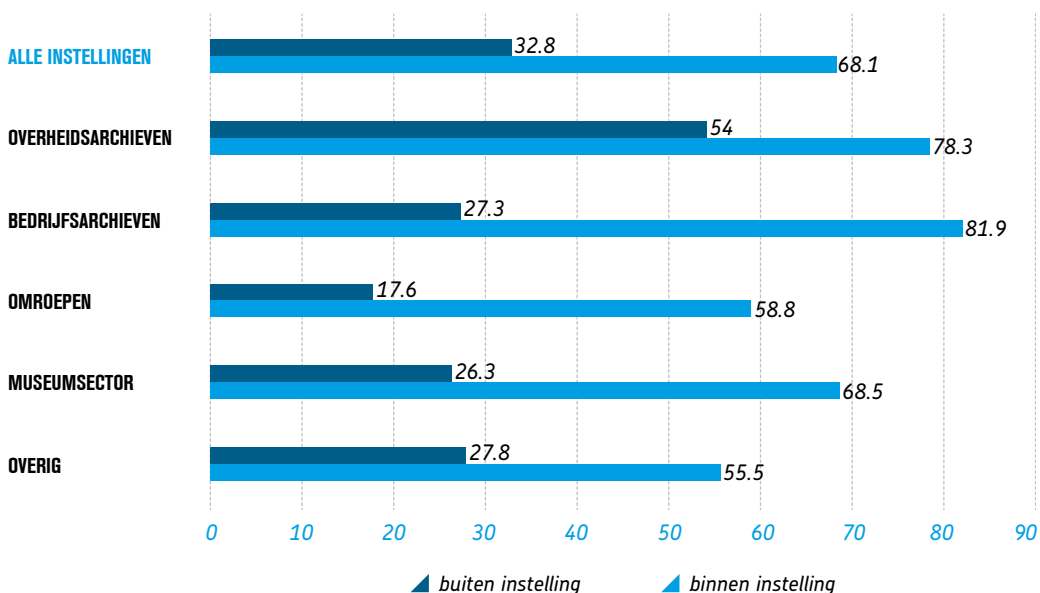
Tabel 5 Aantallen fysieke dragers

	KLEINE COLLECTIES (< 5000 FYSIEKE BEELD- OF GELUIDSDRAGERS)	GROTE COLLECTIES (> 5000 FYSIEKE BEELD- OF GELUIDSDRAGERS)
<i>Gemiddelde digitaliseringsgraad</i>	29,3%	38,4%
<i>% nog te digitaliseren</i>	23,8%	38,5%
<i>% urgent te digitaliseren</i>	20,2%	21,9%
<i># gedigitaliseerd</i>	29.000	334.000
<i># nog te digitaliseren</i>	25.000	367.000
<i># urgent te digitaliseren</i>	20.000	203.000

Tabel 6 Vergelijking grote en kleine AV-collecties

4.4 NIET-GEÏNVENTARISEERD AV-MATERIAAL BINNEN DE INSTELLING

Een grote meerderheid geeft aan dat er binnen de eigen instelling nog veel niet-geïnventariseerd analog AV-materiaal is dat mogelijk het collectioneren waard is. Een aanzienlijke minderheid geeft eveneens aan dat er ook buiten de eigen instelling veel analog AV-materiaal is dat mogelijk het collectioneren waard is (zie figuur 31). Opvallend is dat 25% van de instellingen die meer dan de helft van het eigen analoge AV-materiaal heeft gedigitaliseerd, aangeeft dat er nog potentieel relevant niet-geïnventariseerd materiaal binnen de muren van de eigen instelling aanwezig is, en 27% van hen dit materiaal ook buiten de eigen instelling vermoedt (gegevens niet getoond). Kortom, ook voor de instellingen die de digitalisering van AV-materiaal binnen de collectie goed op orde hebben, is er nog potentieel digitaliseringswerk aan de winkel.

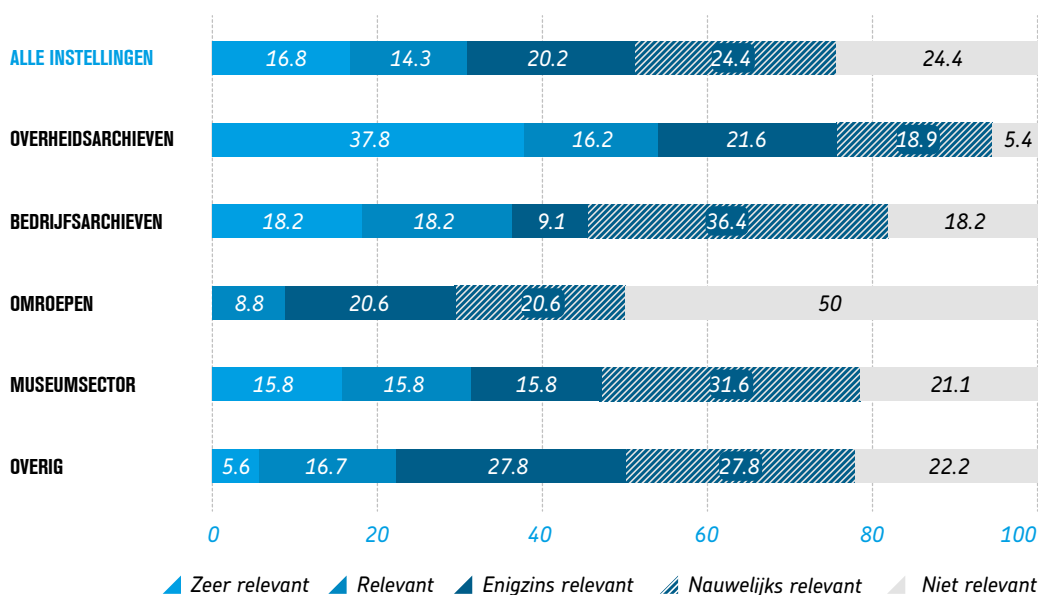
Figuur 31 Relevant niet-geïnventariseerd analog AV-materiaal

5. BORN DIGITAL AV-MATERIAAL

In dit hoofdstuk staat born digital materiaal centraal en wordt onder meer gekeken naar de groeiende productie en aanwas, het belang van selectiecriteria en de kennis over en bewustwording van de aspecten die rond dit type materiaal spelen.

5.1 GROEIENDE PRODUCTIE

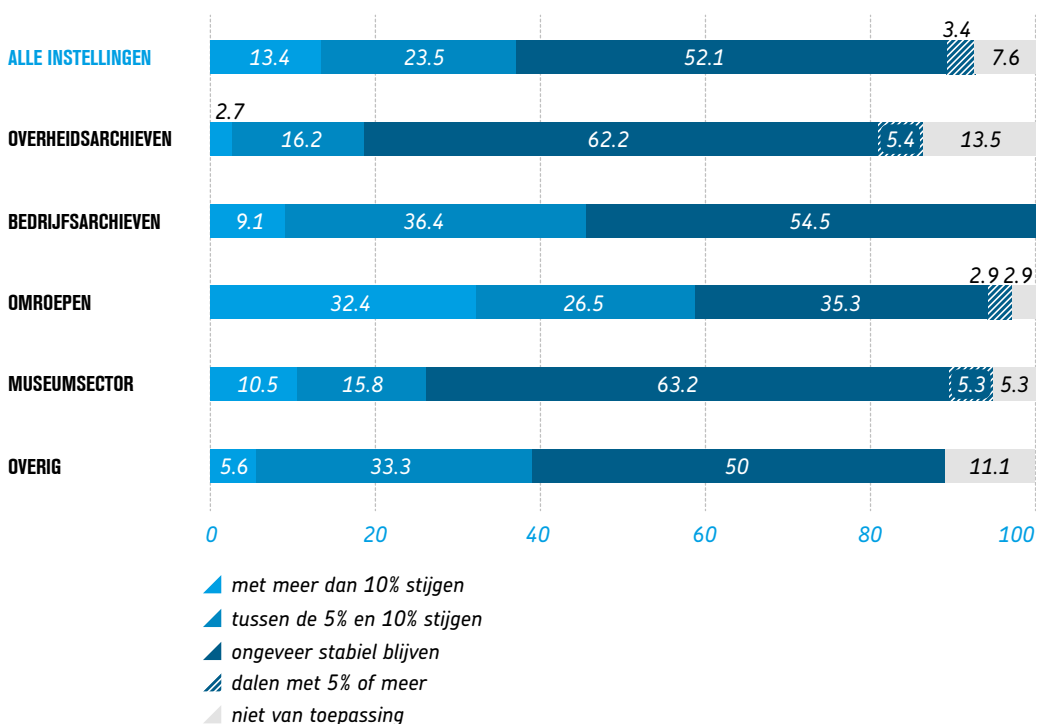
De sterke groei van de productie van audiovisuele materialen in de samenleving zal (mogelijk) met enige vertraging effect hebben op collectievormende instituten. In een vraag over de productie van voor hun collectie relevant born digital AV-materiaal wordt dit door veel respondenten ook aangegeven (figuur 32): 31% ziet een grote productie van relevant born digital AV-materiaal buiten de muren van de instelling. Dit geldt met name voor overheidsarchieven (54%) en bedrijfsarchieven (36%), maar ook voor instellingen in de museumsector (32%) en instellingen (22%).

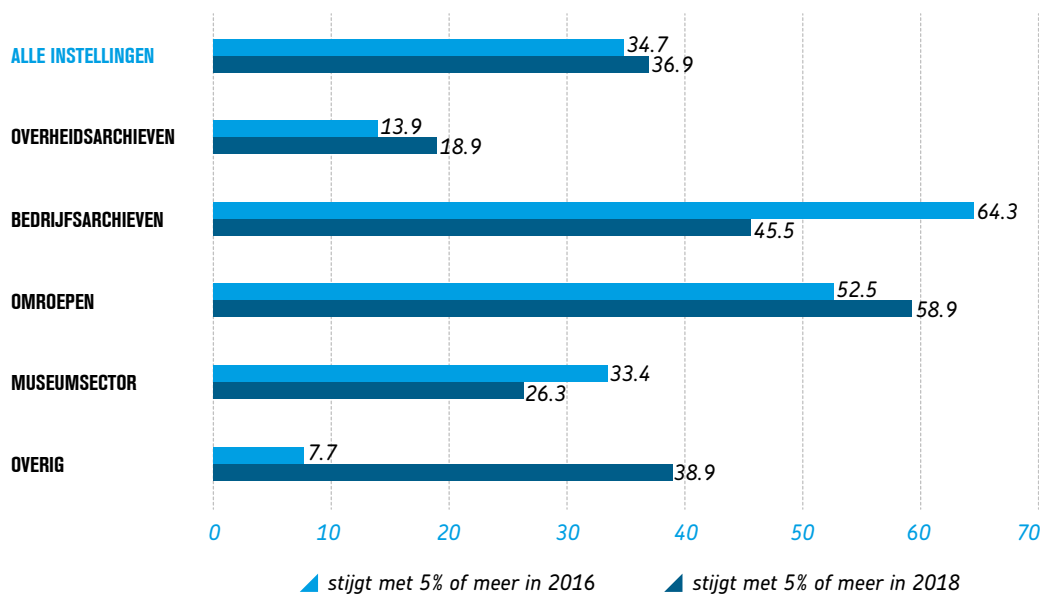
Figuur 32 Grote productie relevant born digital AV-materiaal buiten de instelling

5.2 VERWACHTE AANWAS

Zien de instellingen die groeiende productie van audiovisuele materialen reeds in een toename van AV-materiaal in de ingest of acquisitie? De resultaten hierover zijn in figuur 33 weergegeven: 37% verwacht dat de aanwas van AV-materiaal in 2018 met meer dan 5% zal stijgen. Dit speelt vooral een rol bij de omroepen, bedrijfsarchieven en de overige instellingen. Ook in de vorige TrendMonitor zag 35% van de instellingen een verhoging van het aandeel AV-materiaal met minstens 5% voor 2016 aankomen (figuur 34). Een dergelijke procentuele groei per jaar zou kunnen wijzen op een exponentiële groei van AV-materiaal in de collecties van onderzochte instellingen.

Figuur 33 Aandeel AV-materiaal dat opgenomen zal worden in 2018

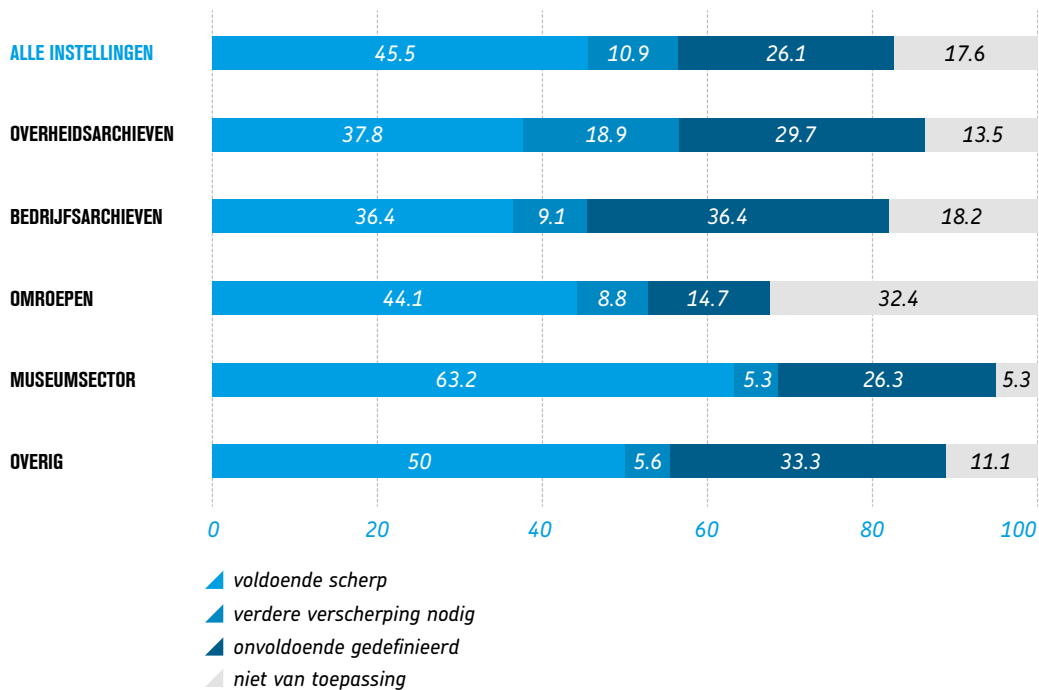

Figuur 34 Vergelijking verwachte aanwas AV-materiaal⁹

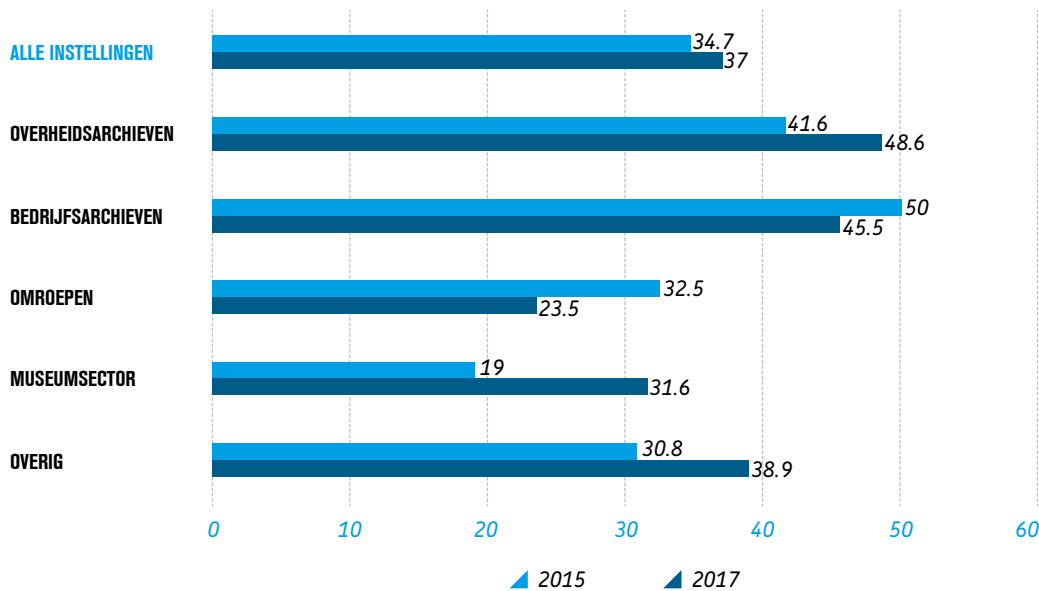
5.3 SELECTIECRITERIA

In figuur 35 zijn de resultaten gepresenteerd over de selectiecriteria voor opname van AV-materiaal in de collectie. Veel instellingen zien een noodzaak om de selectiecriteria voor opname (nauwer) te definiëren: dit speelt bij 37% van alle instellingen, en in het bijzonder overheids- en bedrijfsarchieven. Uit de vergelijking van de resultaten met de vorige TrendMonitor (figuur 36) blijkt dat de noodzaak om de selectiecriteria te definiëren of aan te scherpen onverminderd hoog is. Deze behoefte aan scherpere selectiecriteria wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de in de vorige paragraaf gesignaleerde groeiende aanwas van AV-materiaal. 18,9% van de instellingen, met name omroepen, geeft aan dat aan hun kennisbehoefte op dit gebied nog niet voldaan wordt (zie verderop tabel 7).

⁹ Het onderzoek vraagt naar een verwachting voor het komende jaar, dus wordt gerapporteerd over 2016 en 2018.

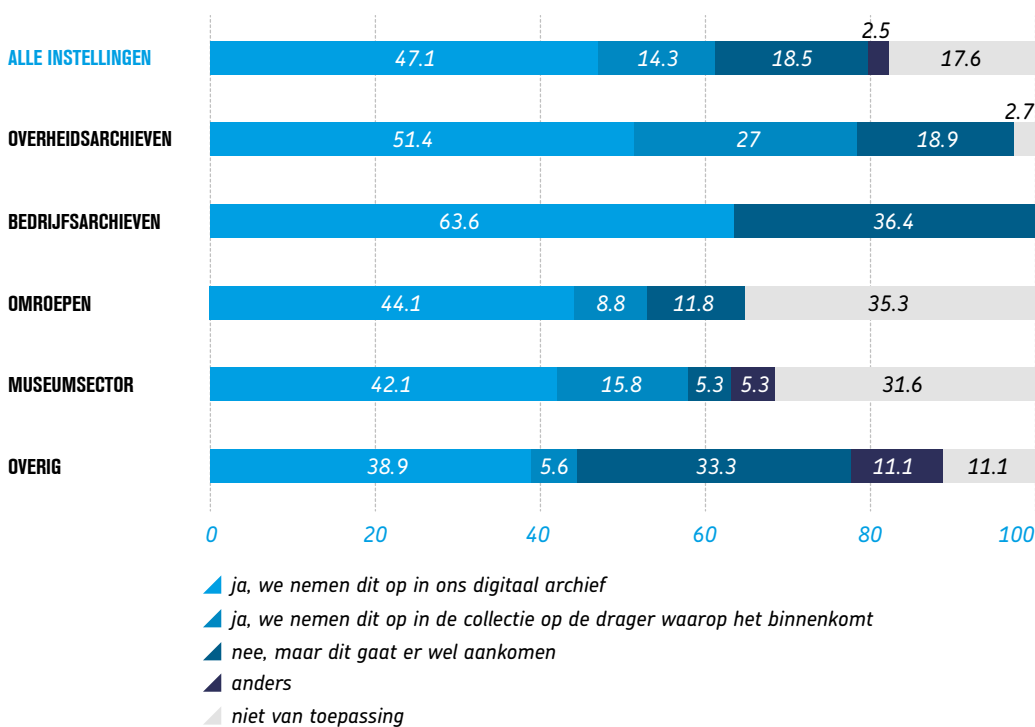
Figuur 35 Status selectiecriteria voor opname AV-materiaal

Figuur 36 Vergelijking selectiecriteria onvoldoende gedefinieerd of aanscherping nodig

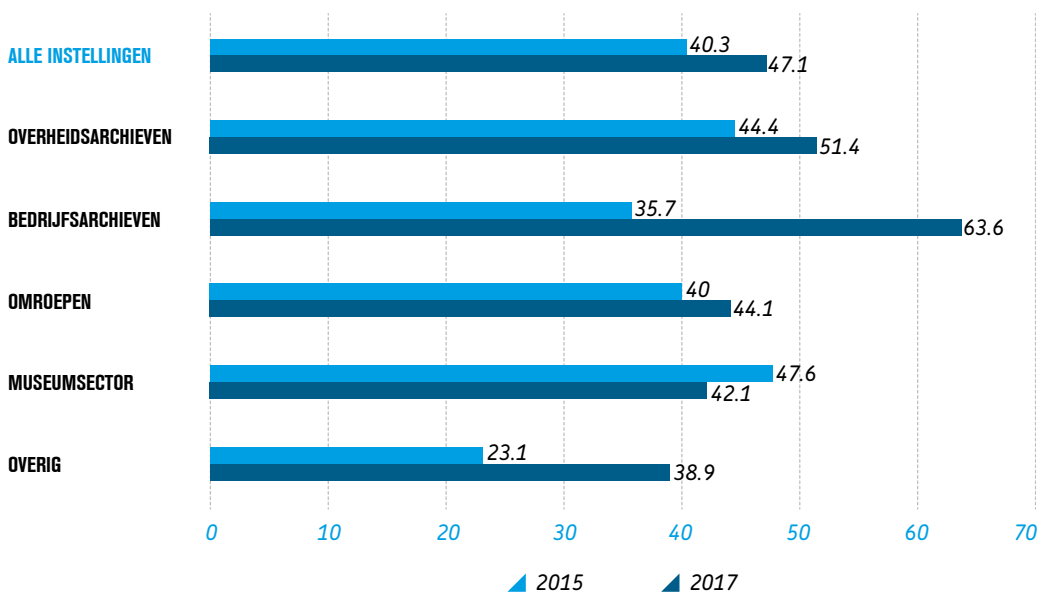
5.4 OPNAME VAN BORN DIGITAL MATERIAAL

Na productie en aanwas worden nu de resultaten gepresenteerd over de opname van born digital AV-materiaal in de collecties van de betreffende instellingen (figuur 37). Bijna de helft van alle instellingen geeft aan dat ze born digital AV-materiaal in een digitaal archief opnemen. Dit duidt erop de andere helft onvoldoende toegerust is om de verwachte toestroom van relevant born digital AV-materiaal in hun collecties op te nemen. 14% van alle instellingen hanteert een tussenoplossing voor born digital AV-materiaal: zij nemen dit op in de collectie, maar uitsluitend op de drager waarop het binnenkomt.

Figuur 37 Opname born digital AV-materiaal in collectie

Het besef dat men zich moet voorbereiden om de groeiende toestroom van relevant born digital AV-materiaal aan te kunnen, blijkt uit het feit dat 18,5% van alle instellingen aangeeft dat ze born digital materiaal weliswaar nog niet opnemen maar het er wel aan gaat komen. Deze voorbereidingen vorderen gestaag. Uit figuur 38 blijkt dat er in vergelijking met de resultaten van de eerste TrendMonitor een toename is in het aantal instellingen dat born digital AV-materiaal opneemt in een hiervoor geschikt digitaal archief (van 40% naar 47%). Ook voor dit onderwerp is gevraagd of er door de bestaande kenniscentra en kennisbanken in de kennisbehoefte wordt voorzien. De resultaten staan in tabel 7: bij 19,5% van de instellingen wordt nog niet aan de kennisbehoefte voldaan.

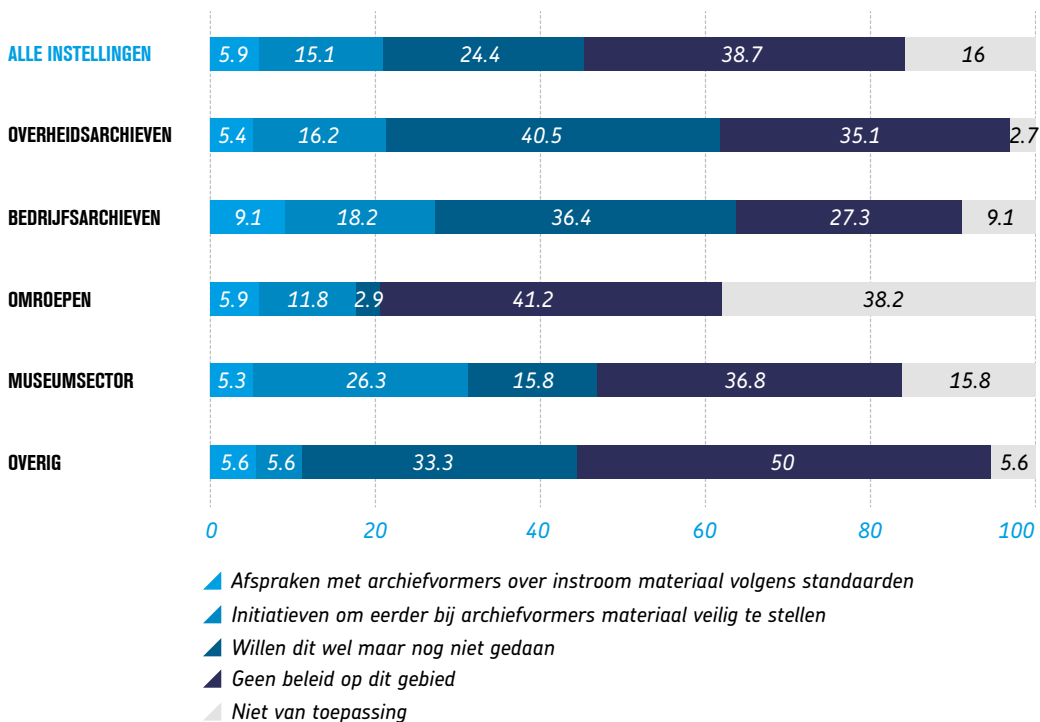
Figuur 38 Vergelijking opname born digital AV-materiaal in digitaal archief

	KENNISBEHOEFTE	SELECTIECRITERIA	BORN DIGITAL AV-MATERIAAL
Alle instellingen	Voldoende	29,7	26,5
	Neutraal	51,4	54
	Onvoldoende	18,9	19,5
Overheidsarchieven	Voldoende	38,9	43,2
	Neutraal	44,4	43,2
	Onvoldoende	16,7	13,5
Bedrijfsarchieven	Voldoende	50	20
	Neutraal	40	70
	Onvoldoende	10	10
Omroepen	Voldoende	16,7	16,1
	Neutraal	53,3	51,6
	Onvoldoende	30	32,3
Museumsector	Voldoende	29,4	17,6
	Neutraal	58,8	70,6
	Onvoldoende	11,8	11,8
Overig	Voldoende	22,2	22,2
	Neutraal	61,1	55,6
	Onvoldoende	16,7	22,2

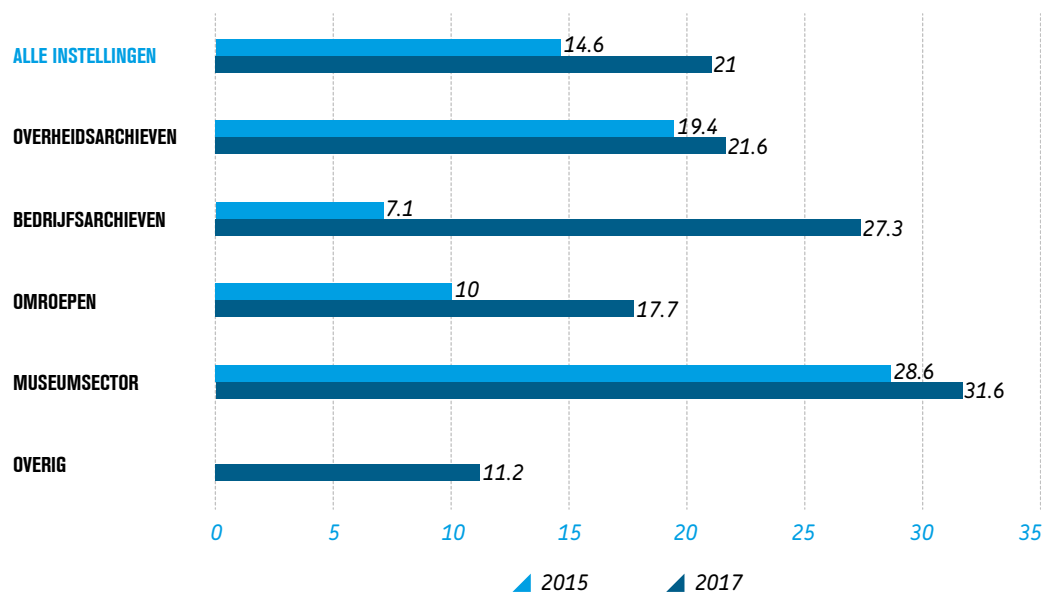
Tabel 7 Kennisbehoefte born digital AV-materiaal en selectiecriteria

5.5 INTERVENTIE IN DE KETEN

Born digital AV-materiaal vereist vroeger ingrijpen in de keten dan bij fysieke materialen. De snelle technologische ontwikkelingen met betrekking tot born digital AV-materiaal maken namelijk dat dit materiaal in veel gevallen al na enkele jaren niet meer leesbaar zal zijn zonder tijdige interventie. Dit betekent dat collectionerende en archiverende instellingen eerder in de keten een rol moeten spelen door afspraken te maken met depotgevers en archiefvormers om het materiaal volgens standaarden te laten instromen. Bij 24% van de instellingen is er wel het besef over de noodzaak tot eerder ingrijpen in de keten, maar is nog geen actie ondernomen. 21% van alle instellingen heeft wel reeds afspraken gemaakt met depotgevers en archiefvormers of onderneemt initiatieven daartoe (figuur 39). Daarentegen heeft 39% van alle instellingen hier nog geen beleid voor, maar de activiteiten zijn groeiende. In vergelijking met 2015 is er een toename te zien van het aantal instellingen dat hierover afspraken heeft gemaakt met depotgevers en archiefvormers, of initiatieven heeft ontwikkeld om deze afspraken te gaan maken (figuur 40).

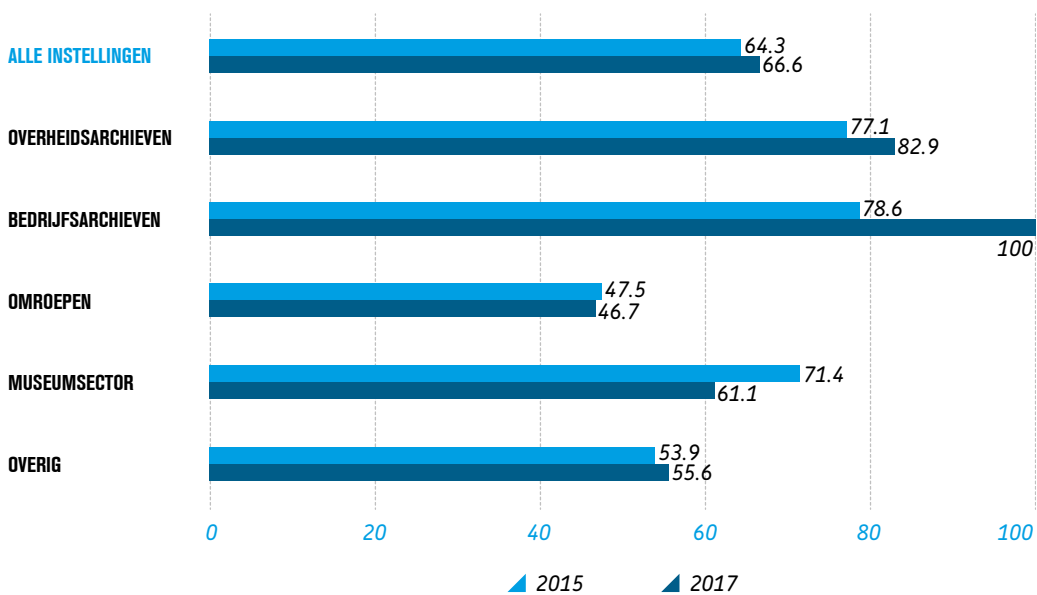
Figuur 39 Afspraken over standaarden voor instroom born digital AV-materiaal

Figuur 40 Vergelijking instellingen met afspraken of initiatieven over instroom born digital AV-materiaal

5.6 BEWUSTWORDING BIJ TOELEVERANCIERS

De respondenten geven een hoge prioriteit aan het creëren van bewustwording bij depotgevers en archiefvormers van het belang van duurzame opslag en ontsluiting van (born digital) AV-materiaal (zie figuur 41). Uit de vergelijking met de resultaten van de eerste TrendMonitor blijkt dat deze prioriteit onverminderd hoog is. Dit onderstreept het in de vorige paragraaf gesignaleerde groeiende besef van het belang van born digital AV-materiaal en de noodzaak om eerder in de keten een rol te spelen en afspraken te maken over standaarden.

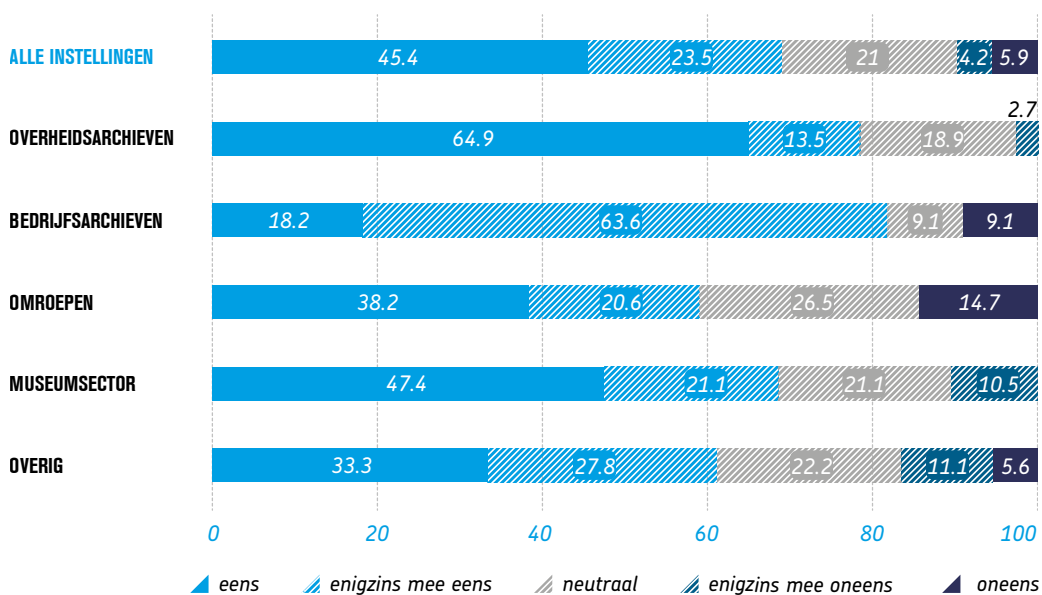
Figuur 41 Prioriteit voor bewustwording duurzame opslag en ontsluiting

6. BESCHIKBAARSTELLING

In dit laatste hoofdstuk kijken we tot slot naar de aantrekkelijkheid van AV-materiaal en de kansen en mogelijkheden voor beschikbaarstelling.

6.1 AANTREKKELIJK VOOR BREED PUBLIEK

Bijna 70% van de respondenten onderschrijft de stelling 'AV-materiaal in onze collectie leent zich uitstekend om informatie naar een groter publiek te brengen' (figuur 42). Dit gegeven vormt een onderdeel van de eerder genoemde AV-paradox: hoewel AV-materiaal bij veel instellingen slechts een klein deel van de totale collectie uitmaakt, is het wel belangrijk materiaal vanwege de aantrekkingskracht. Uit een vergelijking met de gegevens van de eerste TrendMonitor blijkt dat deze aantrekkingskracht onverminderd hoog is: toen onderschreef 68,5% deze stelling, nu 68,9%.

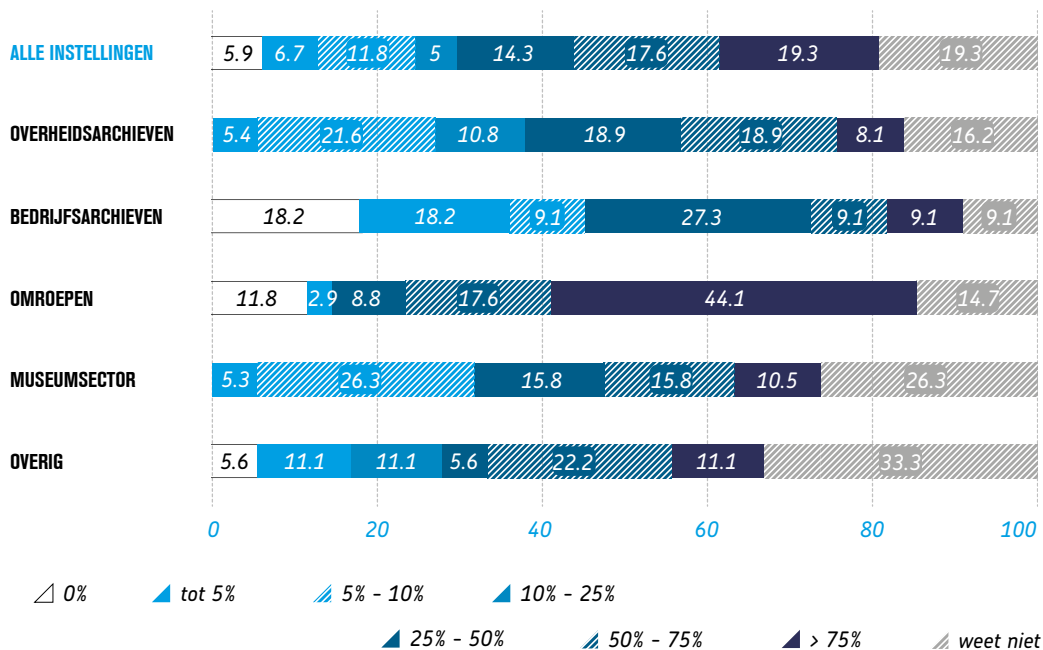
Figuur 42 AV-materiaal aantrekkelijk voor breed publiek

6.2 RECHTENKWESTIES STRUIKELBLOK

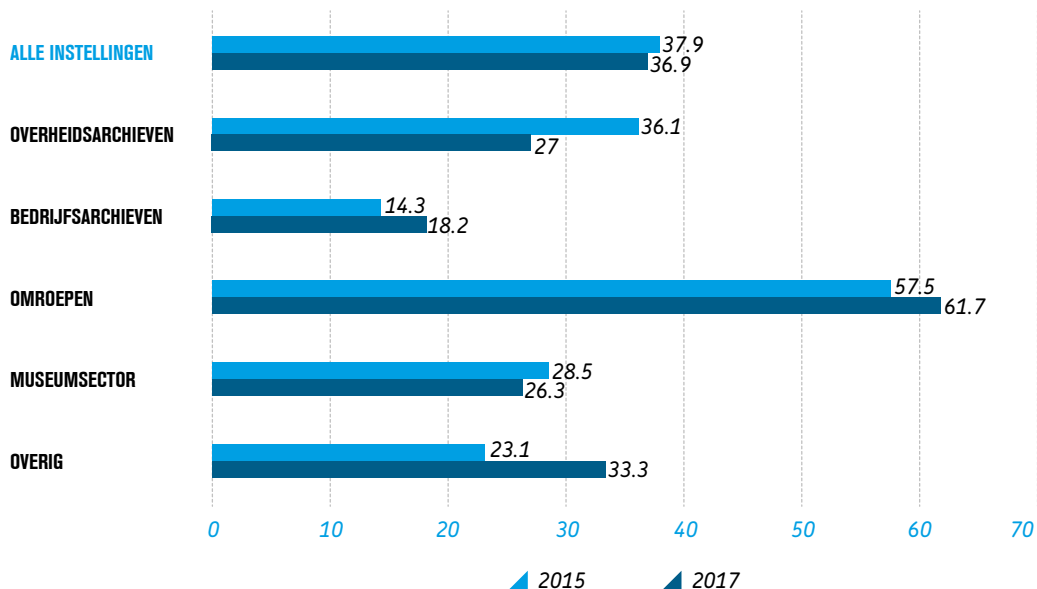
Rechtenkwesties zijn bij AV-materiaal extra gecompliceerd vanwege het vaak grote aantal rechthebbenden. Beschikbaarstelling wordt hierdoor vaak belemmerd; óf vanwege de grote inspanning die nodig is om de rechthebbenden te benaderen en toestemming te vragen, óf omdat (één van) de rechthebbenden toestemming weigert. Respondenten is gevraagd om een schatting te geven van het percentage gedigitaliseerd AV-materiaal dat zij volgens de rechten beschikbaar kunnen stellen (figuur 43). 43% van alle instellingen geeft aan dat zij minder dan de helft van het gedigitaliseerde materiaal in hun collectie beschikbaar kunnen stellen. Dit speelt met name een rol bij overheidsarchieven (57%), bedrijfsarchieven (73%) en de museumsector (47%).

Daarentegen geeft 37% van alle instellingen aan dat zij meer dan de helft van het gedigitaliseerde materiaal beschikbaar kunnen stellen. Dit geldt met name voor de omroepen (62%). Tenslotte stelt 19% van alle instellingen dat dit voor hen niet relevant is. Hier zijn de overige instellingen koploper met 33%. In figuur 44 staat een vergelijking met de gegevens van 2015. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er weinig vooruitgang wordt geboekt: het deel AV-materiaal dat volgens de rechten beschikbaar gesteld kan worden groeit niet of nauwelijks.

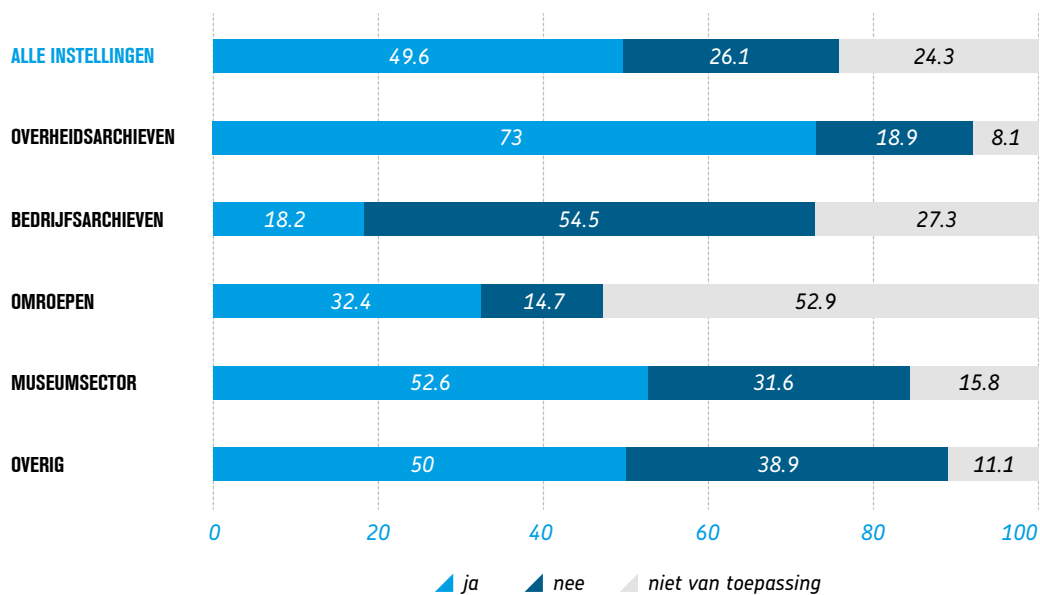
Ook uit de resultaten wat betreft het regelen van rechtenkwesties bij ingest of acquisitie blijkt dat ze vaak een struikelblok vormen (figuur 45): 26% van alle instellingen geeft aan dit nog niet geregeld te hebben, met een uitschieter voor de bedrijfsarchieven (55%). Van de instellingen die wél rechtenkwesties regelen bij ingest of acquisitie, geeft 31% aan dit altijd al gedaan te hebben, doet 49% dat sinds 1 tot 5 jaar en 20% sinds 5 tot 10 jaar. De vergelijking met de vorige TrendMonitor laat beperkte vooruitgang zien; het percentage instellingen dat de rechtenkwesties niet bij ingest regelt is vergelijkbaar (figuur 46). Het percentage bij de overheidsarchieven en omroepen is weliswaar gedaald, maar bij de andere categorieën zijn de percentages vergelijkbaar of hoger. Overigens moet opgemerkt worden dat het regelen van rechtenkwesties bij ingest of acquisitie in de praktijk soms niet mogelijk is of slechts tegen hele hoge kosten.

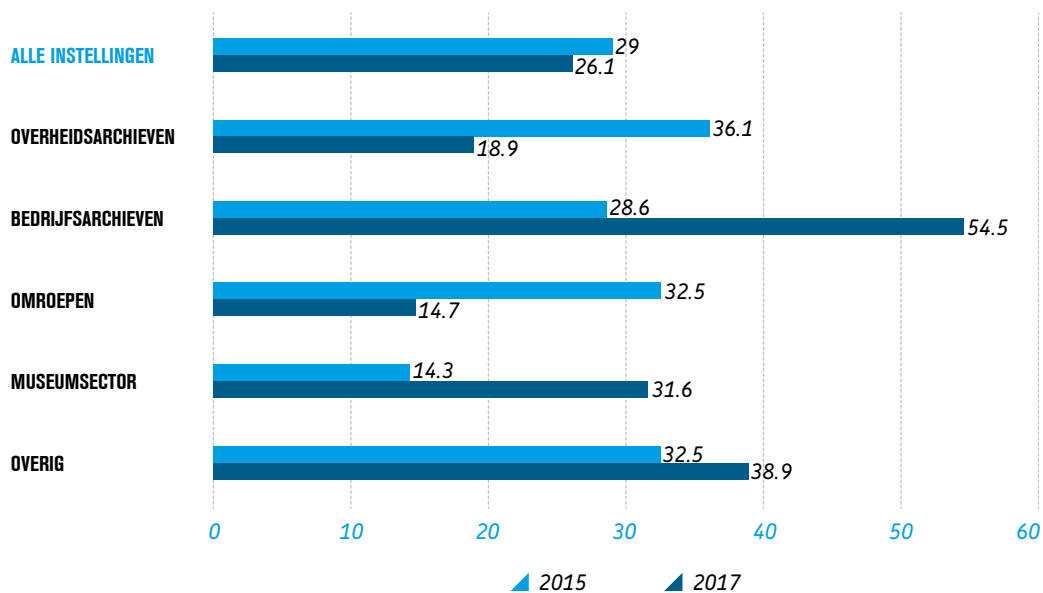
Figuur 43 Percentage gedigitaliseerd AV-materiaal dat beschikbaar gesteld kan worden

Figuur 44 Vergelijking instellingen die meer dan 50% gedigitaliseerd AV-materiaal beschikbaar kunnen stellen

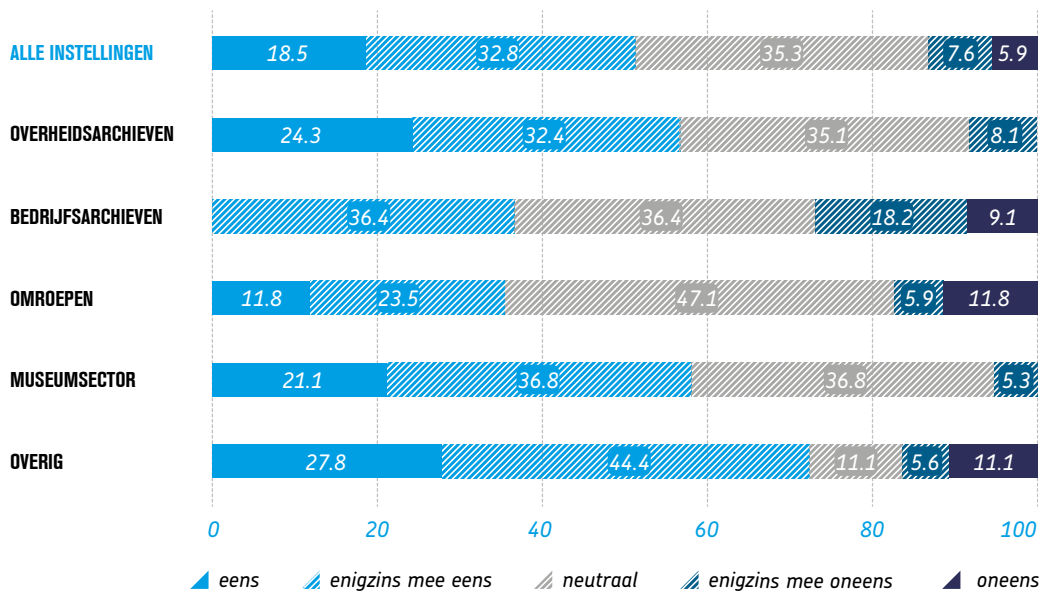
Figuur 45 Rechtenkwesities voor online beschikbaarstelling bij ingest of acquisitie geregeld

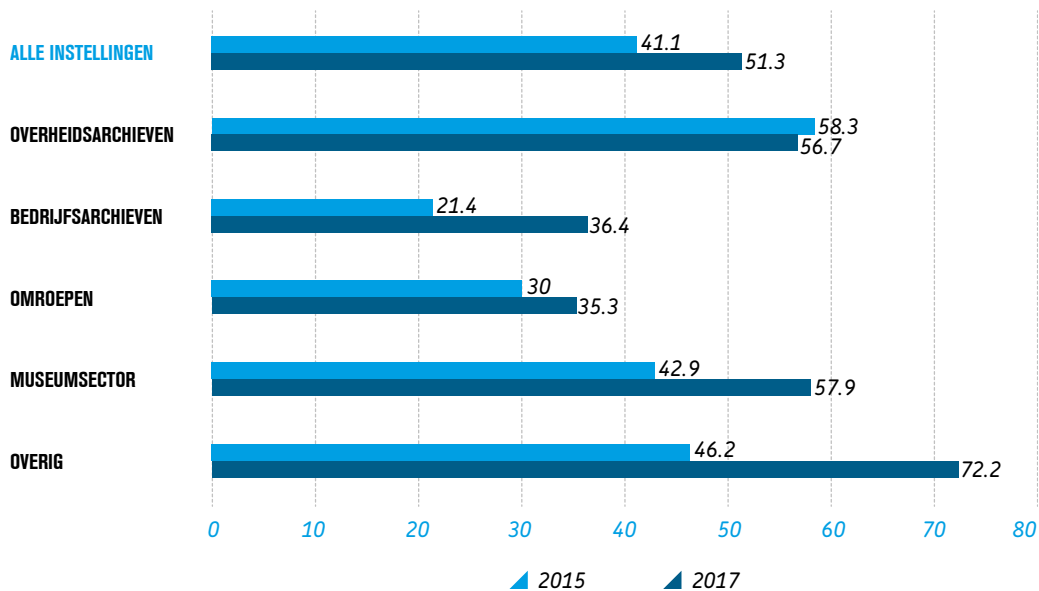
Figuur 46 Vergelijking rechten bij ingest of acquisitie niet geregeld

6.3 BESCHIKBAARSTELLING IN CONTEXT

Net als in de vorige TrendMonitor is onderzocht hoe belangrijk men het vindt om de AV-collectie in context met andere collecties buiten de organisatie beschikbaar te kunnen stellen. 51% van alle instellingen stelt dat dit inderdaad relevant is voor hun AV-materiaal (figuur 47). In vergelijking met de resultaten van de vorige TrendMonitor lijkt de idee over de waarde van een gemeenschappelijke beschikbaarstelling aan terrein te winnen (figuur 48), iets waar aan gewerkt wordt in het Netwerk Digitaal Erfgoed. Dit netwerk is een nationaal samenwerkingsverband dat zich richt op de ontwikkeling van een stelsel van landelijke voorzieningen en diensten voor het verbeteren van de houdbaarheid, bruikbaarheid en zichtbaarheid van digitaal erfgoed.

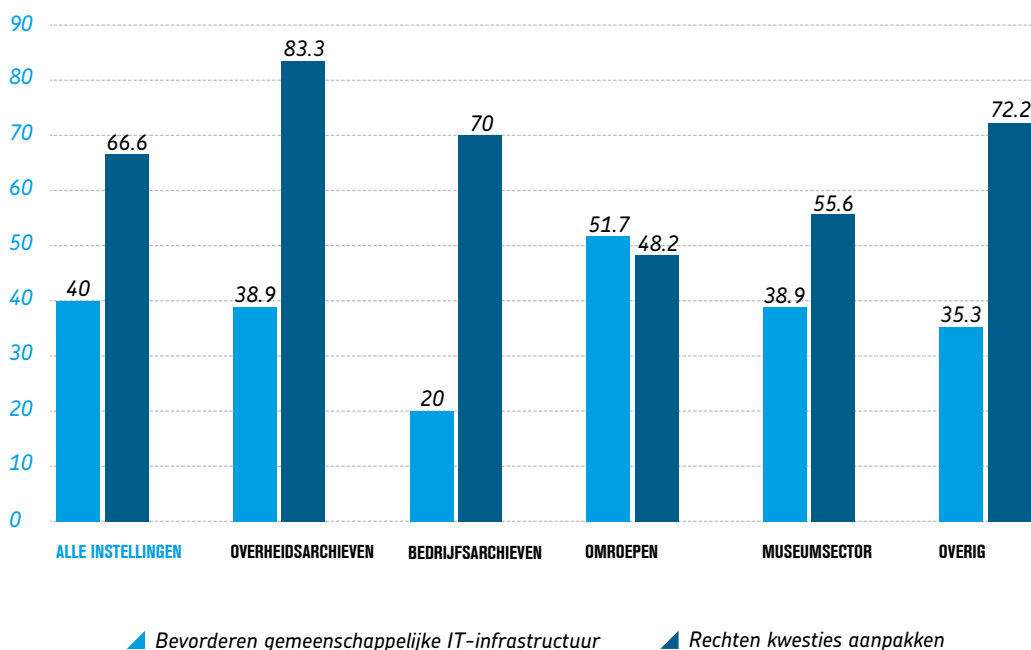
Figuur 47 Beschikbaarstelling AV-materiaal in context met andere collecties belangrijk

Figuur 48 Vergelijking beschikbaarstelling AV-materiaal in context belangrijk

6.4 LANDELIJKE AANPAK PRIORITEIT

We hebben hiervoor kunnen lezen dat het beschikbaar stellen en tonen van de AV-collectie belangrijk is voor veel respondenten, ook in context met andere collecties, maar dat rechtenkwesaties vaak een struikelblok vormen. Het is dan wellicht ook niet verwonderlijk dat tweederde van alle instellingen een hoge prioriteit geeft aan een landelijke aanpak van de rechtenkwesaties met een extra hoog percentage overheidsarchieven, bedrijfsarchieven en instellingen uit de museumsector (figuur 49). Ook geeft 40% van alle instellingen een hoge prioriteit aan het bevorderen van een gemeenschappelijke IT-infrastructuur. Hier liggen de percentages wat lager bij de bedrijfsarchieven en wat hoger bij de omroepen. De kennis over dit onderwerp lijkt aanwezig, hoewel met name omroepen aangeven dat de kennisbehoefte met betrekking tot beschikbaarstelling van AV-materiaal (27%) en rechten van AV-materiaal (37%) onvoldoende wordt ingevuld door bestaande kenniscentra en kennisbanken (zie tabel 8).

Figuur 49 Prioriteit gemeenschappelijke IT-infrastructuur en aanpak rechtenkwesaties

	KENNISBEHOEFTE VERVULD	BESCHIKBAARSTELLING AV-MATERIAAL	RECHTEN AV-MATERIAAL
Alle instellingen	Voldoende	36	39,3
	Neutraal	49,5	42
	Onvoldoende	14,4	18,8
Overheidsarchieven	Voldoende	52,8	55,6
	Neutraal	38,9	36,1
	Onvoldoende	8,3	8,3
Bedrijfsarchieven	Voldoende	40	36,4
	Neutraal	50	45,5
	Onvoldoende	10	18,2
Omroepen	Voldoende	16,7	26,7
	Neutraal	56,7	36,7
	Onvoldoende	26,7	36,7
Museumsector	Voldoende	41,2	41,2
	Neutraal	52,9	47,1
	Onvoldoende	5,9	11,8
Overig	Voldoende	27,8	27,8
	Neutraal	55,6	55,6
	Onvoldoende	16,7	16,7

Tabel 8 Kennisbehoefte voldaan wat betreft beschikbaarstelling en rechten AV-materiaal

7. CONCLUSIES

In deze tweede TrendMonitor is de stand van zaken gepresenteerd van audiovisuele materialen in de collecties van een scala aan instellingen, gecategoriseerd naar overheidsarchieven, bedrijfsarchieven, musea en aan musea gerelateerde instellingen, regionale en lokale omroepen en overige instellingen (voornamelijk collectiehoudende onderzoeksinstituten). Achtereenvolgens zijn de organisatorische aspecten van AV-collecties, de digitalisering van analog AV-materiaal, de opname van born digital AV-materiaal en de publieke beschikbaarstelling van AV-materiaal besproken. In dit hoofdstuk worden tot slot de belangrijkste resultaten en conclusies op een rij gezet.

7.1 OVERHEIDS- EN BEDRIJFSARCHIEVEN, MUSEA EN OVERIGE INSTELLINGEN

De stand van zaken wat betreft AV-materiaal bij overheidsarchieven, bedrijfsarchieven, instellingen in de museumsector en de overige instellingen wordt gekarakteriseerd door vijf kenmerken:

1

Bemensing is een organisatorisch zwakke plek: Een vijfde van de instellingen heeft géén in AV gespecialiseerde medewerkers in huis, terwijl 53% minder dan 1 FTE aan AV-gespecialiseerde medewerkers in huis heeft, het 'manusje van alle AV'. Met andere woorden, bijna driekwart heeft géén of nauwelijks in AV gespecialiseerde menskracht in huis. Dit is historisch gezien logisch: een meerderheid van de instellingen heeft weliswaar AV-materiaal in hun collecties, maar dit vormt slechts een klein onderdeel van de totale collectie. Immers, archieven, musea en onderzoeksinstituten richten zich – enkele in AV gespecialiseerde instellingen daargelaten – van oudsher voornamelijk op andere typen materialen. Dit betekent echter dat bijna driekwart van de archieven, musea en overige instellingen niet of onvoldoende menskracht, competenties en kennis heeft voor behoud, beheer en beschikbaarstelling van AV-materiaal, omdat hun expertise andere materiaalsoorten betreft.

2

AV-paradox: Gelet op het voorgaande, zouden instellingen kunnen overwegen om hun AV-materiaal af te stoten of te outsourcen aan andere collectiehoudende instellingen. Dit is vanuit het oogpunt van hun collectie echter vrijwel nooit een optie: het AV-materiaal is immers buitengewoon geschikt om een breder publiek te bereiken, in veel gevallen geschikter dan de overige materiaalsoorten. Ook lijkt afstoten of outsourcing onverstandig in het licht van de toekomst: instellingen rapporteren een groeiende aanwas van born digital AV-materiaal.

3

Rechtenkwesties struikelblok: Het bereiken van een breed publiek met behulp van AV-materiaal, zoals hierboven genoemd, wordt gehinderd door rechtenkwesties. Die liggen bij audiovisueel materiaal zeer gecompliceerd. Gevolg is dat 57% van de overheidsarchieven, 73% van de bedrijfsarchieven en 47% van de instellingen in de museumsector aangeven dat meer dan de helft van hun gedigitaliseerde AV-materiaal niet publiek beschikbaar gesteld kan worden.

4

Tweedeling in digitalisering: Uit de TrendMonitor blijkt dat er een duidelijke tweedeling is wat betreft digitalisering: Meer dan 40% van de instellingen heeft meer dan de helft van hun analoge AV-materiaal gedigitaliseerd, terwijl ruim een derde van de instellingen minder dan 10% heeft gedigitaliseerd. Wanneer deze tweedeling nader bekeken wordt, dan blijkt het knelpunt vooral bij de kleinere AV-collecties te liggen waar de digitalisering lijkt te haperen.

5

Digitaliseringswerk aan de winkel: Uit dit onderzoek blijkt dat bij de instellingen circa een derde (32%) van de fysieke beeld- of geluidsdragers in hun collecties is gedigitaliseerd, terwijl een vergelijkbaar deel (28%) nog gedigitaliseerd moet worden. Qua aantallen wordt het laatste geschat op een kleine 400.000 dragers die nog gedigitaliseerd zouden moeten worden, waarvan bij ruim de helft de digitalisering binnen 10 jaar zou moeten plaatsvinden. Het overgrote deel van dit nog te digitaliseren materiaal ligt bij instellingen met grote AV-collecties (> 5000 fysieke dragers in de collectie). De meeste van deze instellingen zijn ook actief in het digitaliseren: slechts bij 8% is in 2017 niets gedigitaliseerd.

Een knelpunt lijkt te liggen bij de instellingen met kleine AV-collecties (<5000 fysieke dragers in de collectie). Het aantal daar nog te digitaliseren dragers wordt weliswaar op een relatief beperkt aantal geschat (25.000), maar de digitalisering lijkt bij een belangrijk deel van deze instellingen nagenoeg stil te liggen: meer dan de helft van deze instellingen heeft aangegeven dat in 2017 niets is gedigitaliseerd.

Tenslotte lijkt ook het digitaliseringswerk voor instellingen die wel al gevorderd zijn met de digitalisering van hun eigen collectie (> 50% fysieke AV-dragers gedigitaliseerd) nog niet afgelopen: een kwart van deze instellingen geeft aan dat er relevant niet-geïnteriseerd analog AV-materiaal binnen de instelling ligt en 27% geeft aan dat er (ook) buiten de eigen instelling niet-geïnteriseerd analog AV-materiaal is dat mogelijk relevant is voor hun collectie.

7.2 REGIONALE EN LOKALE OMROEPEN

Regionale en lokale omroepen nemen een andere positie in: voor hen is AV-materiaal vanzelfsprekend het hoofdbestanddeel van het type materialen waarmee zij werken. Omroepen vormen ook een uitzondering wat betreft collectievorming: dat valt in principe niet binnen hun missie. Veel omroepen hebben weliswaar archieven, maar uitsluitend met het oog op eventueel hergebruik van het AV-materiaal voor toekomstige uitzendingen. De meeste van deze archieven kunnen dan ook beter gekarakteriseerd worden als werkarchieven.

7.3 ZICHTBARE TRENDS

In paragraaf 2.2 is aangegeven dat de vergelijking tussen sommige gegevens van deze TrendMonitor en de vorige lastig is omdat 64% van de instellingen aan dit onderzoek voor het eerst heeft meegedaan. Dit betekent dat de populatie deelnemende instellingen sterk verschilt, waardoor een vergelijking van gegevens over de collecties vooral de verschillen of overeenkomsten tussen beide onderzoekspopulaties weergeeft. Voor een aantal andere onderwerpen die zijn onderzocht kunnen wél veranderingen aangegeven worden, die naar alle waarschijnlijkheid een reële trend weerspiegelen:

Born digital AV-materiaal:

De sterke groei van productie van audiovisuele materialen in de samenleving lijkt inmiddels zichtbaar te worden in de acquisitie van de collectionerende erfgoedinstellingen: er wordt een toenemende aanwas van born digital AV-materiaal gerapporteerd. Ook wordt er een grote productie born digital AV-materiaal gesignaleerd buiten de muren van de instelling die relevant kan zijn voor de collectie.

Aanscherping en/of nadere definiëring van selectiecriteria blijft dan ook onverminderd relevant: het percentage instellingen dat aangeeft hier behoefte aan te hebben, is over de gehele linie hoger dan in de vorige TrendMonitor.

Steeds meer instellingen hebben de beschikking over een digitaal archief waarin ook digitaal AV-materiaal opgenomen kan worden: 47% nu ten opzichte van 40% in 2015.

Het percentage instellingen dat bezig is met interventies vroeger in de keten bij depotgevers of archiefvormers om afspraken te maken over de aanlevering van dit type materiaal stijgt, al blijft het nog beperkt tot een minderheid (21%).

Digitalisering:

Zoals gezegd laten de resultaten hierover zich zeer moeilijk vergelijken met die van de vorige TrendMonitor, maar uit de gegevens van dit onderzoek kan men afleiden dat de digitalisering bij instellingen met grotere AV-collecties voortschrijdt, maar stil lijkt te liggen bij veel instellingen met kleinere AV-collecties.

Beschikbaarstelling:

AV-materiaal wordt onverminderd aantrekkelijk gevonden om informatie naar een groot publiek te brengen.

Het percentage AV-materiaal dat, niet gehinderd door rechtenkwesties, beschikbaar kon worden gesteld is niet of nauwelijks toegenomen ten opzichte van 2015.

De populariteit van beschikbaarstelling van het eigen AV-materiaal in context met andere collecties door middels van gemeenschappelijke beschikbaarstelling is gestegen (51% versus 41%).

[Ga terug naar inhoudsopgave](#)

BIJLAGEN

BIJLAGE A: AV-PROFIELEN PER SECTOR

A1. OVERHEIDSARCHIEVEN

In tabel 9 staan de overheidsarchieven die hebben deelgenomen aan de TrendMonitor 2018 onderverdeeld naar type. Van de 71 netto aangeschreven instellingen hebben er 37 meegewerkt, een response rate van 52%. De adressenlijst is volgens onze informatie volledig.

TYPE OVERHEIDSARCHIEF	AANTAL
<i>Totaal</i>	37
<i>Regionaal/gemeentelijk archief</i>	32
<i>Waterschap archief</i>	0
<i>Audiovisueel archief</i>	3
<i>Categorale instelling</i>	0
<i>Anders (openbare archiefinstelling voor Nederland, combinatie-instelling)</i>	2

Tabel 9 Overzicht deelnemende overheidsarchieven

Bij overheidsarchieven is het aandeel AV-materiaal in de collecties over het algemeen beperkt, maar er zijn wel een aantal in AV-materiaal gespecialiseerde archieven waarvan er drie hebben deelgenomen aan het onderzoek.

In tabel 10 staat een overzicht van de resultaten van de deelnemende overheidsarchieven.

NIET-GEÏNVENTARISEERD AV-MATERIAAL	
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal buiten de instelling	83,7%
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal binnen de instelling	78,3%
Grote productie potentieel relevant Born digital AV-materiaal	75,6%
DIGITALISERING	
Gemiddelde digitaliseringsgraad	29,5%
Gemiddelde nog te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	31,5%
Gemiddelde nog urgent te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	18,6%
Instellingen met een eigen digitaliseringsstraat	24,3%
Geschat aantal gedigitaliseerde AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	134.000
Geschat aantal te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	185.000
Geschat aantal urgent te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	68.000
Instellingen die in 2017 geen AV-materiaal hebben gedigitaliseerd	24,3%
ACQUISITIE	
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met < 5%)	73%
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met > 50%)	10,8%
Verwachte stijging in acquisitie/ingest AV-materiaal met meer dan 5% in komend jaar	18,9%
Selectiecriteria adequaat	37,8%
Selectiecriteria inadequaet	48,6%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest geregeld	73%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest niet geregeld	18,9%
BORN DIGITAL	
Instellingen die born digital materiaal opnemen in digitaal archief	51,4%
Instellingen met acties t.a.v. born digital materiaal eerder in de keten	21,6%
IT-INFRASTRUCTUUR	
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief voor AV-materiaal	73%
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief in nabije toekomst geschikt voor AV-materiaal	8,1%
Instellingen die digitaal AV-materiaal verzamelen maar opslag en beheer uitbesteden	5,4%
Instellingen (momenteel) zonder digitaal archiefoptie voor AV-materiaal	21,6%

BESCHIKBAARSTELLING	
<i>AV-materiaal aantrekkelijk voor breed publiek</i>	78,4%
<i>Meer dan de helft van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	27%
<i>Minder dan 10% van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	27%
<i>Eigen materiaal in context met andere collecties beschikbaar stellen</i>	24,3%
ORGANISATIE	
<i>Géén medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	16,2%
<i>Tot 1 FTE medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	51,4%
<i>Meer dan 1 FTE specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	32,4%
<i>Inzet van vrijwilligers betrokken bij AV-materiaal</i>	43,2%
FINANCIËN	
<i>Digitalisering afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	67,6%
<i>Digitalisering afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	8,1%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	86,5%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	5,4%
<i>Kansen financiering digitalisering uit eigen budget</i>	72,3%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies overheid</i>	25%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	28,6%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	2,9%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	5,8%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	72,3%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies overheid</i>	22,2%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	11,4%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	2,9%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	0%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	69,4%

KENNISBEHOEFTE	
Selectiecriteria AV-materiaal: onvoldoende voorzien	16,7%
Selectiecriteria AV-materiaal: voldoende voorzien	38,9%
Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	11,1%
Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien	66,7%
Born digital AV-materiaal: onvoldoende voorzien	13,5%
Born digital AV-materiaal: voldoende voorzien	43,2%
Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	11,1%
Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien	44,4%
Metadatering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	11,1%
Metadatering AV-materiaal: voldoende voorzien	44,4%
Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: onvoldoende voorzien	22,2%
Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: voldoende voorzien	33,3%
Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: onvoldoende voorzien	19,4%
Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: voldoende voorzien	44,4%
Beschikbaarstelling AV-materiaal: onvoldoende voorzien	8,3%
Beschikbaarstelling AV-materiaal: voldoende voorzien	52,8%
Rechten AV-materiaal: onvoldoende voorzien	8,3%
Rechten AV-materiaal: voldoende voorzien	55,6%
Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: onvoldoende voorzien	31,4%
Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: voldoende voorzien	17,1%

Tabel 10 Overzicht resultaten deelnemende overheidsarchieven

Uit het overzicht van de resultaten (tabel 10) kan het volgende worden afgeleid:

Organisatie en AV-materiaal

Veel instellingen met relatief weinig AV-materiaal: 73% geeft aan dat de collectie uit minder dan 5% AV-materiaal bestaat, ten opzichte van 11% dat aangeeft meer dan 50% AV-materiaal in de collectie te hebben.

Bemensing organisatorisch zwakke plek: 67% geeft aan geen of minder dan één FTE aan medewerkers te hebben die specifiek betrokken zijn bij AV-materiaal.

AV-paradox: de AV paradox geldt met name voor de overheidsarchieven. 73% heeft slechts een klein deel AV-materiaal, terwijl de overgrote meerderheid (78%) AV-materiaal aantrekkelijk vindt voor een breed publiek. Slechts een klein deel van de overheidsarchieven heeft de opslag en beheer van digitaal AV-materiaal uitbesteed (5%).

IT-infrastructuur: 73% van de deelnemende instellingen geeft aan een eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief voor AV-materiaal te hebben.

Digitalisering

Digitaliseringsgraad: de gemiddelde digitaliseringsgraad is 30%. Het gemiddelde percentage nog te digitaliseren AV-materiaal is 32%.

Digitaliseringsstraat: bijna een kwart (24%) heeft een eigen digitaliseringsstraat.

Aantallen te digitaliseren: het geschatte aantal te digitaliseren AV-dragers bij de deelnemende instellingen is omvangrijk: 185.000. Daarvan wordt geschat dat 68.000 dragers binnen 10 jaar gedigitaliseerd dienen te worden.

Activiteiten in 2017: 24% geeft aan dat er geen digitalisering heeft plaatsgevonden.

Niet geïnventariseerd analog AV-materiaal: 84% geeft aan dat er binnen de muren van de instelling potentieel relevant niet geïnventariseerd AV-materiaal is. 78% ziet hetzelfde buiten de muren van de instelling.

Born digital AV-materiaal

Opname in digitaal archief: 52% neemt born digital AV-materiaal op in een digitaal archief.

Interventie bij toeleveranciers: 22% geeft aan hiermee bezig te zijn.

Productie born digital AV-materiaal: 76% ziet een grote productie van potentieel relevant AV-materiaal buiten de muren van de instelling.

Acquisitie/ingest

Stijging AV-materiaal: 19% van de instellingen verwacht een stijging in de instroom van AV-materiaal in het komende jaar.

Selectie en rechtenkwesaties: 49% geeft aan inadequate selectiecriteria te hebben, 19% geeft aan de rechtenkwesaties bij de acquisitie niet goed te regelen.

Beschikbaarstelling

Online beschikbaarheid: 27% geeft aan dat meer dan de helft van het digitale AV-materiaal beschikbaar is voor online verspreiding; hetzelfde percentage geeft aan dat dit voor minder dan 10% van hun materiaal geldt.

Gemeenschappelijk beschikbaar stellen: bijna een kwart van de deelnemende overheidsarchieven (24%) vindt dit voor de eigen collectie AV-materiaal belangrijk.

Financiering

Eigen budget: 68% geeft aan in het afgelopen jaar de digitalisering uitsluitend uit eigen budget gefinancierd te hebben. Voor beheer en beschikbaarstelling is dit 72%.

Projectsubsidies: 8% heeft digitalisering in het afgelopen jaar (mede) kunnen financieren uit projectsubsidies. 5% heeft projectsubsidies aangewend voor beheer en beschikbaarstelling van AV-materiaal.

Verdienmodellen: De kansen op financiering voor digitalisering of voor beheer en beschikbaarstelling door verdienmodellen worden door de meeste deelnemende overheid archieven zeer laag ingeschat, met percentages tussen de 0% en 6%.

Kennisbehoefte

Voor de meeste onderwerpen wordt voldoende in de kennisbehoefte voorzien:

De belangrijkste uitzonderingen betreffen outsourcingmogelijkheden voor AV-materiaal (kennisbehoefte niet voldaan bij 31,4%), opzet en inrichting digitaal archief (kennisbehoefte niet voldaan bij 22,2%) en duurzame opslag/lange termijn reservering (kennisbehoefte niet voldaan bij 19,4%).

A2. BEDRIJFSARCHIEVEN

In tabel 11 staan de bedrijfsarchieven die hebben deelgenomen aan de TrendMonitor 2018 onderverdeeld naar type. Van de 34 netto aangeschreven instellingen hebben er 11 meegewerkt, een response rate van 32%. Bij de adressenlijst is naar volledigheid gestreefd.

TYPE OVERHEIDSARCHIEF	AANTAL
<i>Totaal</i>	11
<i>Bedrijfs- of instellingsarchief</i>	10
<i>Particulier archief</i>	1

Tabel 11 Overzicht deelnemende bedrijfsarchieven

Bij bedrijfsarchieven speelt AV-materiaal vaak een grote rol: historische bedrijfsfilms of televisiereclames worden van groot belang geacht voor de ondersteuning van het merk van het bedrijf, terwijl in de hedendaagse bedrijfsvoering steeds meer AV-materiaal wordt geproduceerd dat gearhiveerd dient te worden. Uit eerder onderzoek blijkt dat valorisatie erg belangrijk is voor historische bedrijfsarchieven, die in een commerciële omgeving continu hun meerwaarde voor het bedrijf moeten aantonen.

In tabel 12 staat een overzicht van de resultaten van de deelnemende bedrijfsarchieven.

NIET-GEÏNVENTARISEERD AV-MATERIAAL	
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal buiten de instelling	54,6%
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal binnen de instelling	81,9%
Grote productie potentieel relevant Born digital AV-materiaal	45,5%
DIGITALISERING	
Gemiddelde digitaliseringsgraad	24,1%
Gemiddelde nog te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	39%
Gemiddelde nog urgent te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	32%
Instellingen met een eigen digitaliseringsstraat	9,1%
Geschat aantal gedigitaliseerde AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	7.000
Geschat aantal te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	6.000
Geschat aantal urgent te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	5.000
Instellingen die in 2017 geen AV-materiaal hebben gedigitaliseerd	63,6%
ACQUISITIE	
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met < 5%)	36,4%
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met > 50%)	9,1%
Verwachte stijging in acquisitie/ingest AV-materiaal met meer dan 5% in komend jaar	45,5%
Selectiecriteria adequaat	36,4%
Selectiecriteria inadequaet	45,5%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest geregeld	18,2%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest niet geregeld	54,5%
BORN DIGITAL	
Instellingen die born digital materiaal opnemen in digitaal archief	63,6%
Instellingen met acties t.a.v. born digital materiaal eerder in de keten	27,3%
IT-INFRASTRUCTUUR	
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief voor AV-materiaal	54,6%
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief in nabije toekomst geschikt voor AV-materiaal	0%
Instellingen die digitaal AV-materiaal verzamelen maar opslag en beheer uitbesteden	36,4%
Instellingen (momenteel) zonder digitaal archiefoptie voor AV-materiaal	9,1%

BESCHIKBAARSTELLING	
<i>AV-materiaal aantrekkelijk voor breed publiek</i>	81,8%
<i>Meer dan de helft van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	18,2%
<i>Minder dan 10% van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	45,5%
<i>Eigen materiaal in context met andere collecties beschikbaar stellen</i>	0%
ORGANISATIE	
<i>Géén medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	36,4%
<i>Tot 1 FTE medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	36,4%
<i>Meer dan 1 FTE specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	27,3%
<i>Inzet van vrijwilligers betrokken bij AV-materiaal</i>	27,3%
FINANCIËN	
<i>Digitalisering afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	36,4%
<i>Digitalisering afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	0%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	45,5%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	0%
<i>Kansen financiering digitalisering uit eigen budget</i>	72,8%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies overheid</i>	11,1%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	22,2%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	11,1%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	25%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	72,8%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies overheid</i>	0%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	0%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	0%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	0%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	81,8%

KENNISBEHOEFTE	
Selectiecriteria AV-materiaal: onvoldoende voorzien	10%
Selectiecriteria AV-materiaal: voldoende voorzien	50%
Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	0%
Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien	50%
Born digital AV-materiaal: onvoldoende voorzien	10%
Born digital AV-materiaal: voldoende voorzien	20%
Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	0%
Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien	40%
Metadatering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	0%
Metadatering AV-materiaal: voldoende voorzien	40%
Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: onvoldoende voorzien	20%
Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: voldoende voorzien	20%
Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: onvoldoende voorzien	20%
Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: voldoende voorzien	30%
Beschikbaarstelling AV-materiaal: onvoldoende voorzien	10%
Beschikbaarstelling AV-materiaal: voldoende voorzien	40%
Rechten AV-materiaal: onvoldoende voorzien	18,2%
Rechten AV-materiaal: voldoende voorzien	36,4%
Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: onvoldoende voorzien	30%
Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: voldoende voorzien	30%

Tabel 12 Overzicht resultaten deelnemende bedrijfsarchieven

Uit het overzicht van de resultaten (tabel 12) kan het volgende worden afgeleid:

Organisatie en AV-materiaal

Forse minderheid met klein aandeel AV-materiaal: 37% geeft aan dat de collectie uit minder dan 5% AV-materiaal bestaat, ten opzichte van 9% dat aangeeft meer dan 50% AV-materiaal in de collectie te hebben.

Bemensing organisatorisch zwakke plek: 73% geeft aan geen of minder dan een FTE aan medewerkers te hebben die specifiek betrokken zijn bij AV-materiaal.

AV-paradox: de AV paradox geldt ook voor de bedrijfsarchieven. 37% heeft slechts een klein deel AV-materiaal, terwijl de overgrote meerderheid (82%) AV-materiaal aantrekkelijk vindt voor breed publiek. 46% van de instellingen geeft aan dat minder dan 10% van hun digitaal AV-materiaal is beschikbaar voor online verspreiding. Bij bedrijfsarchieven vinden we het hoogste percentage van instellingen die de opslag en beheer van digitaal AV-materiaal heeft uitbesteed (36%).

IT-infrastructuur: 55% van de bedrijfsarchieven geeft aan een eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief voor AV-materiaal te hebben.

Digitalisering

Digitaliseringsgraad: de gemiddelde digitaliseringsgraad is 24%. Het gemiddeld percentage nog te digitaliseren AV-materiaal is 39%.

Digitaliseringsstraat: slechts een kleine minderheid (9%) heeft een eigen digitaliseringsstraat.

Aantallen te digitaliseren: het geschatte aantal te digitaliseren AV-dragers bij de deelnemende instellingen is beperkt: 7.000. Een vergelijkbaar aantal dient binnen 10 jaar gedigitaliseerd worden.

Activiteiten in 2017: 64% geeft aan dat er geen digitalisering heeft plaatsgevonden.

Niet geïnventariseerd analoog AV-materiaal: 82% geeft aan dat er binnen de muren van de instelling potentieel relevant niet geïnventariseerd AV-materiaal is. 46% ziet hetzelfde buiten de muren van de instelling.

Born digital AV-materiaal

Opname in digitaal archief: 64% neemt born digital AV-materiaal op in een digitaal archief.

Interventie bij toeleveranciers: 27% geeft aan hiermee bezig te zijn.

Productie born digital AV-materiaal: 46% ziet een grote productie van potentieel relevant AV-materiaal buiten de muren van de instelling.

Acquisitie/ingest

Stijging AV-materiaal: 46% van de instellingen verwacht een stijging in de instroom van AV-materiaal in het komende jaar.

Selectie en rechtenkwesities: 46% geeft aan inadequate selectiecriteria te hebben, 55% geeft aan de rechtenkwesities bij de acquisitie niet goed te regelen.

Beschikbaarstelling

Online beschikbaarheid: 18% geeft aan dat meer dan de helft van het digitale AV-materiaal beschikbaar is voor online verspreiding, 46% geeft aan dat dit voor minder dan 10% van hun materiaal geldt.

Gemeenschappelijk beschikbaar stellen: géén van de deelnemende bedrijfsarchieven vindt dit voor de eigen collectie AV-materiaal belangrijk.

Financiering

Eigen budget: 36% geeft aan in het afgelopen jaar de digitalisering uitsluitend uit eigen budget gefinancierd te hebben. Voor beheer en beschikbaarstelling is dit 46%.

Projectsubsidies: géén van de deelnemende bedrijfsarchieven heeft digitalisering en/of beheer en beschikbaarstelling in het afgelopen jaar (mede) kunnen financieren uit projectsubsidies.

Verdienmodellen: de kansen op financiering voor digitalisering of voor beheer en beschikbaarstelling door verdienmodellen worden door alle deelnemende bedrijfsarchieven op nihil ingeschat.

Kennisbehoefte:

Voor de meeste onderwerpen wordt voldoende in de kennisbehoefte voorzien:

De belangrijkste uitzonderingen betreffen outsourcingmogelijkheden voor AV-materiaal (kennisbehoefte niet voldaan bij 30%), opzet en inrichting digitaal archief (kennisbehoefte niet voldaan bij 20%), duurzame opslag/lange termijn reservering (kennisbehoefte niet voldaan bij 20%).

A3. REGIONALE EN LOKALE OMROEPEN

In tabel 13 staan de regionale en lokale omroepen die hebben deelgenomen aan de TrendMonitor 2018 onderverdeeld naar type. Landelijke omroepen zijn niet uitgenodigd voor het onderzoek want daarvan vindt vlakdekkende archivering van uitgezonden materiaal plaats bij Beeld en Geluid. Van de 238 netto aangeschreven instellingen hebben er 34 meegewerkt, een response rate van 14%. De adressenlijst is volgens onze informatie volledig, mogelijk met uitzondering van enkele niet landelijke commerciële radio-omroepen.

TYPE OMROEP	AANTAL
<i>Totaal aantal responderende instellingen</i>	34
<i>Lokale omroep</i>	26
<i>Regionale omroep</i>	6
<i>Anders (streekomroep, niet landelijke commerciële omroep)</i>	2

Tabel 13 Overzicht deelnemende omroepen

Voor omroepen vormt AV-materiaal vanzelfsprekend het hoofdbestanddeel van het type materialen waarmee zij werken. Wat betreft collectievorming zijn de omroepen echter een aparte sector: dat valt in principe niet binnen hun missie en veel omroepen hebben weliswaar archieven, maar uitsluitend met het oog op eventueel hergebruik van het AV-materiaal voor toekomstige uitzendingen. De meeste van deze archieven kunnen dan ook beter gekarakteriseerd worden als werkarchieven. Wel weten we uit eerder onderzoek¹⁰ dat sommige lokale omroepen toenadering zoeken tot regionale of gemeentelijke archieven om het oudere AV-materiaal in de collectie op te nemen voor de langere termijn.

In tabel 14 staat een overzicht van de resultaten van de deelnemende omroepen.

¹⁰ Kennisbehoeften omtrent het beheer en behoud van audiovisuele materialen. Diepte-onderzoek TrendMonitor Audiovisuele Collecties in Nederland (2017).

NIET-GEÏNVENTARISEERD AV-MATERIAAL	
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal buiten de instelling	41,1%
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal binnen de instelling	58,8%
Grote productie potentieel relevant Born digital AV-materiaal	29,4%
DIGITALISERING	
Gemiddelde digitaliseringsgraad	32,5%
Gemiddelde nog te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	26,5%
Gemiddelde nog urgent te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	22,6%
Instellingen met een eigen digitaliseringsstraat	32,4%
Geschat aantal gedigitaliseerde AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	107.000
Geschat aantal te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	102.000
Geschat aantal urgent te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	107.000
Instellingen die in 2017 geen AV-materiaal hebben gedigitaliseerd	38,2%
ACQUISITIE	
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met < 5%)	17,6%
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met > 50%)	58,8%
Verwachte stijging in acquisitie/ingest AV-materiaal met meer dan 5% in komend jaar	58,9%
Selectiecriteria adequaat	44,1%
Selectiecriteria inadequaet	23,5%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest geregeld	32,4%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest niet geregeld	14,7%
BORN DIGITAL	
Instellingen die born digital materiaal opnemen in digitaal archief	44,1%
Instellingen met acties t.a.v. born digital materiaal eerder in de keten	17,7%
IT-INFRASTRUCTUUR	
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief voor AV-materiaal	73,5%
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief in nabije toekomst geschikt voor AV-materiaal	2,9%
Instellingen die digitaal AV-materiaal verzamelen maar opslag en beheer uitbesteden	5,9%
Instellingen (momenteel) zonder digitaal archiefoptie voor AV-materiaal	20,6%

BESCHIKBAARSTELLING	
<i>AV-materiaal aantrekkelijk voor breed publiek</i>	58,8%
<i>Meer dan de helft van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	61,7%
<i>Minder dan 10% van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	14,7%
<i>Eigen materiaal in context met andere collecties beschikbaar stellen</i>	11,8%
ORGANISATIE	
<i>Géén medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	67,6%
<i>Tot 1 FTE medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	20,6%
<i>Meer dan 1 FTE specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	11,7%
<i>Inzet van vrijwilligers betrokken bij AV-materiaal</i>	64,6%
FINANCIËN	
<i>Digitalisering afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	55,9%
<i>Digitalisering afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	5,9%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	61,8%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	0%
<i>Kansen financiering digitalisering uit eigen budget</i>	45,5%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies overheid</i>	23,4%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	16,6%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	13,3%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	13,7%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	45,5%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies overheid</i>	40%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	17,2%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	6,9%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	13,8%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	48,4%

KENNISBEHOEFTE	
Selectiecriteria AV-materiaal: onvoldoende voorzien	30%
Selectiecriteria AV-materiaal: voldoende voorzien	16,7%
Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	25,8%
Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien	22,6%
Born digital AV-materiaal: onvoldoende voorzien	32,3%
Born digital AV-materiaal: voldoende voorzien	16,1%
Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	43,3%
Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien	13,3%
Metadatering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	43,3%
Metadatering AV-materiaal: voldoende voorzien	13,3%
Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: onvoldoende voorzien	43,3%
Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: voldoende voorzien	16,7%
Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: onvoldoende voorzien	40%
Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: voldoende voorzien	13,3%
Beschikbaarstelling AV-materiaal: onvoldoende voorzien	26,7%
Beschikbaarstelling AV-materiaal: voldoende voorzien	16,7%
Rechten AV-materiaal: onvoldoende voorzien	36,7%
Rechten AV-materiaal: voldoende voorzien	26,7%
Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: onvoldoende voorzien	36,7%
Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: voldoende voorzien	0%

Tabel 14 Overzicht resultaten deelnemende omroepen

Uit het overzicht van de resultaten (tabel 14) kan het volgende worden afgeleid:

Organisatie en AV-materiaal

Meerderheid met fors aandeel AV-materiaal: 59% geeft aan dat de collectie voor meer dan de helft uit AV-materiaal bestaat, daarmee het afwijkende profiel van de omroepsector illustrerend.

Bemensing organisatorisch zwakke plek: 89% geeft aan geen of minder dan een FTE aan medewerkers te hebben die specifiek betrokken zijn bij AV-materiaal.

AV-paradox niet van toepassing: de AV paradox is niet van toepassing op de omroepen omdat zij juist veel AV-materiaal hebben. Natuurlijk vinden ook omroepen AV-materiaal aantrekkelijk voor een breed publiek (59%). Een meerderheid van de instellingen (62%) geeft aan dat meer dan de helft van hun materiaal beschikbaar is voor online verspreiding. Slechts 6% besteedt de digitale opslag van AV-materiaal uit.

IT-infrastructuur: 20% van de deelnemende omroepen geeft aan geen digitale archiefoplossing voor AV-materiaal te hebben.

Digitalisering

Digitaliseringsgraad: de gemiddelde digitaliseringsgraad is 32%. Het gemiddeld percentage nog te digitaliseren AV-materiaal is 27%.

Digitaliseringsstraat: een derde van de omroepen heeft een eigen digitaliseringsstraat (32%).

Aantallen te digitaliseren: het geschatte aantal te digitaliseren AV-dragers bij de omroepen is 102.000: een vergelijkbaar aantal dient binnen 10 jaar gedigitaliseerd worden.¹¹

Activiteiten in 2017: 38% geeft aan dat er geen digitalisering heeft plaatsgevonden.

Niet geïnventariseerd analoog AV-materiaal: 58% geeft aan dat er binnen de muren van de instelling potentieel relevant niet geïnventariseerd AV-materiaal is. 41% ziet hetzelfde buiten de muren van de instelling.

¹¹ Uit de resultaten blijkt dat 107.000 dragers urgent te digitaliseren zijn, terwijl er 102.000 'gewoon' gedigitaliseerd zouden moeten worden. Dit is opvallend, en terug te voeren op één respondent, die waarschijnlijk een vergissing heeft gemaakt in het aangeven van de percentages 'nog te digitaliseren' en 'urgent te digitaliseren' materiaal.

Born digital AV-materiaal

Opname in digitaal archief: 44% neemt born digital AV-materiaal op in een digitaal archief.

Interventie bij toeleveranciers: 17% geeft aan hiermee bezig te zijn.

Productie born digital AV-materiaal: 29% ziet een grote productie van potentieel relevant AV-materiaal buiten de muren van de instelling.

Acquisitie/ingest

Stijging AV-materiaal: 59% van de instellingen verwacht een stijging in de instroom van AV-materiaal in het komende jaar.

Selectie en rechtenkwesaties: 24% geeft aan inadequate selectiecriteria te hebben, 15% geeft aan de rechtenkwesaties bij de acquisitie niet goed te regelen.

Beschikbaarstelling

Online beschikbaarheid: 62% geeft aan dat meer dan de helft van het digitale AV-materiaal beschikbaar is voor online verspreiding, 15% geeft aan dat dit voor minder dan 10% van hun materiaal geldt.

Gemeenschappelijk beschikbaar stellen: 12% geeft aan dat dit voor hun collectie AV-materiaal belangrijk is.

Financiering

Eigen budget: 56% geeft aan in het afgelopen jaar de digitalisering uitsluitend uit eigen budget gefinancierd te hebben. Voor beheer en beschikbaarstelling is dit 62%.

Projectsubsidies: 6% heeft digitalisering in het afgelopen jaar (mede) kunnen financieren uit projectsubsidies. Voor beheer en beschikbaarstelling is dit percentage nul.

Verdienmodellen: de kansen op financiering voor digitalisering of voor beheer en beschikbaarstelling door verdienmodellen worden relatief hoog ingeschat: rond de 13% met als uitzondering verdienmodellen voor beheer en beschikbaarstelling gebaseerd sponsoring e.d. (7%).

Kennisbehoefte

Voor de meeste onderwerpen wordt voldoende in de kennisbehoefte voorzien:

Dit geldt met name voor digitalisering AV-materiaal, opzet en inrichting digitaal archief en metadatering. Wat dit betreft vormen de omroepen een uitzondering op de andere sectoren, waar men over het algemeen aangeeft dat wel voldoende in de kennisbehoefte wordt voorzien.

A4. MUSEUMSECTOR

In tabel 15 staan de instellingen uit de museumsector met meer dan 25.000 bezoekers die hebben deelgenomen aan de TrendMonitor 2018 onderverdeeld naar type. Van de 55 netto aangeschreven instellingen hebben er 19 meegewerkt, een response rate van 35%. Deze adressenlijst is volgens onze informatie volledig.

TYPE MUSEUM-INSTELLING	AANTAL
<i>Totaal</i>	19
<i>Antropologisch of etnologisch museum</i>	1
<i>Historisch of archeologisch museum</i>	5
<i>Kunstmuseum</i>	6
<i>Technologisch of Wetenschapsmuseum</i>	2
<i>Museum (overig)</i>	2
<i>Categorale instelling in de museumsector</i>	0
<i>Anders (videocontent-platform voor kunstmusea, interdisciplinair centrum voor kunst en technologie, presentatie-instelling met omvangrijke collectie)</i>	3

Tabel 15 Overzicht deelnemende instellingen uit de museumsector

De AV-materialen bij instellingen in de museumsector omvatten slechts voor een beperkt deel museale objecten, zoals mediakunst. Opslag en beheer van dit type museale objecten wordt, vanwege de zeer specifieke vereisten, vaak uitbesteed aan LIMA, een hierin gespecialiseerde instelling. Het meeste AV-materiaal bevindt zich in de zogenoemde para-collecties: documentatie over tentoonstellingen, kunstenaars en kunstwerken en AV-materiaal dat ontwikkeld is voor gebruik in de tentoonstellingsruimte.

In tabel 16 staat een overzicht van de resultaten van de deelnemende musea.

NIET-GEÏNVENTARISEERD AV-MATERIAAL	
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal buiten de instelling	36,8%
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal binnen de instelling	68,5%
Grote productie potentieel relevant Born digital AV-materiaal	47,4%
DIGITALISERING	
Gemiddelde digitaliseringsgraad	37,5%
Gemiddelde nog te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	29,3%
Gemiddelde nog urgent te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	24,7%
Instellingen met een eigen digitaliseringsstraat	10,5%
Geschat aantal gedigitaliseerde AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	34.000
Geschat aantal te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	43.000
Geschat aantal urgent te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	24.000
Instellingen die in 2017 geen AV-materiaal hebben gedigitaliseerd	63,2%
ACQUISITIE	
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met < 5%)	68,5%
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met > 50%)	10,5%
Verwachte stijging in acquisitie/ingest AV-materiaal met meer dan 5% in komend jaar	26,3%
Selectiecriteria adequaat	63,2%
Selectiecriteria inadequaet	31,6%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest geregeld	52,6%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest niet geregeld	31,6%
BORN DIGITAL	
Instellingen die born digital materiaal opnemen in digitaal archief	42,1%
Instellingen met acties t.a.v. born digital materiaal eerder in de keten	31,6%
IT-INFRASTRUCTUUR	
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief voor AV-materiaal	58%
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief in nabije toekomst geschikt voor AV-materiaal	5,3%
Instellingen die digitaal AV-materiaal verzamelen maar opslag en beheer uitbesteden	21,1%
Instellingen (momenteel) zonder digitaal archiefoptie voor AV-materiaal	21,1%

BESCHIKBAARSTELLING	
<i>AV-materiaal aantrekkelijk voor breed publiek</i>	68,5%
<i>Meer dan de helft van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	26,3%
<i>Minder dan 10% van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	31,6%
<i>Eigen materiaal in context met andere collecties beschikbaar stellen</i>	21,1%
ORGANISATIE	
<i>Géén medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	26,3%
<i>Tot 1 FTE medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	52,6%
<i>Meer dan 1 FTE specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	21%
<i>Inzet van vrijwilligers betrokken bij AV-materiaal</i>	42,1%
FINANCIËN	
<i>Digitalisering afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	31,7%
<i>Digitalisering afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	5,3%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	57,9%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	15,8%
<i>Kansen financiering digitalisering uit eigen budget</i>	31,6%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies overheid</i>	22,2%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	33,3%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	16,7%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	11,8%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	31,6%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies overheid</i>	22,3%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	27,8%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	16,7%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	5,9%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	52,6%

KENNISBEHOEFTE	
<i>Selectiecriteria AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	11,8%
<i>Selectiecriteria AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	29,4%
<i>Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	11,8%
<i>Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	47,1%
<i>Born digital AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	11,8%
<i>Born digital AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	17,6%
<i>Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	5,9%
<i>Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	29,4%
<i>Metadatering AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	5,9%
<i>Metadatering AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	29,4%
<i>Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	11,8%
<i>Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	29,4%
<i>Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	5,9%
<i>Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	47,1%
<i>Beschikbaarstelling AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	5,9%
<i>Beschikbaarstelling AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	41,2%
<i>Rechten AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	11,8%
<i>Rechten AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	41,2%
<i>Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: onvoldoende voorzien</i>	11,8%
<i>Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: voldoende voorzien</i>	17,6%

Tabel 16 Overzicht resultaten deelnemende instellingen uit de museumsector

Uit het overzicht van de resultaten (tabel 16) kan het volgende worden afgeleid:

Organisatie en AV-materiaal

Veel instellingen met relatief weinig AV-materiaal: 69% geeft aan minder dan 5% AV-materiaal in de collectie te hebben, terwijl 11% aangeeft dat de collectie uit meer dan de helft uit AV-materiaal bestaat.

Bemensing organisatorisch zwakke plek: bijna 80% geeft aan geen of minder dan een FTE aan medewerkers te hebben die specifiek betrokken zijn bij AV-materiaal.

AV-paradox: de AV paradox geldt ook voor musea: bij 69% is het aandeel AV-materiaal in de collectie minder dan 5%, terwijl hetzelfde percentage musea AV-materiaal aantrekkelijk vindt voor het brede publiek. Outsourcing van digitaal AV-materiaal gebeurt bij ruim 20% van de deelnemende instellingen: dit betreft hoogstwaarschijnlijk het uitbesteden van opslag en beheer van museale objecten aan LIMA.

IT-infrastructuur: 21% geeft aan geen digitale archiefoptie voor AV-materiaal te hebben.

Digitalisering

Digitaliseringsgraad: de gemiddelde digitaliseringsgraad is 37,5%. Het gemiddeld percentage nog te digitaliseren AV-materiaal is 29%.

Digitaliseringsstraat: slechts een klein deel van de musea heeft een eigen digitaliseringsstraat (10%).

Aantallen te digitaliseren: het geschatte aantal te digitaliseren AV-dragers bij de deelnemende instellingen is 43.000. Daarvan dienen 24.000 dragers binnen 10 jaar gedigitaliseerd worden.

Activiteiten in 2017: 63% geeft aan dat er geen digitalisering heeft plaatsgevonden.

Niet geïnventariseerd analoog AV-materiaal: 69% geeft aan dat er binnen de muren van de instelling potentieel relevant niet geïnventariseerd AV-materiaal is. 37% ziet hetzelfde buiten de muren van de instelling.

Born digital AV-materiaal

Opname in digitaal archief: 42% neemt born digital AV-materiaal op in een digitaal archief.

Interventie bij toeleveranciers: 32% geeft aan hiermee bezig te zijn.

Productie born digital AV-materiaal: 47% ziet een grote productie van potentieel relevant AV-materiaal buiten de muren van de instelling.

Acquisitie/ingest

Stijging AV-materiaal: 26% van de instellingen verwacht een stijging in de instroom van AV-materiaal in het komende jaar.

Selectie en rechtenkwesities: 32% geeft aan inadequate selectiecriteria te hebben, eenzelfde percentage geeft aan de rechtenkwesities bij de acquisitie niet goed te regelen.

Beschikbaarstelling

Online beschikbaarheid: 26% geeft aan dat meer dan de helft van het digitale AV-materiaal beschikbaar is voor online verspreiding, 32% geeft aan dat dit voor minder dan 10% van hun materiaal geldt.

Gemeenschappelijk beschikbaar stellen: 21% geeft aan dat dit voor hun collectie AV-materiaal belangrijk is.

Financiering

Eigen budget: 32% geeft aan in het afgelopen jaar de digitalisering uitsluitend uit eigen budget gefinancierd te hebben. Voor beheer en beschikbaarstelling is dit 58%.

Projectsubsidies: 5% heeft digitalisering in het afgelopen jaar (mede) kunnen financieren uit projectsubsidies. Voor beheer en beschikbaarstelling is dit percentage 16%.

Verdienmodellen: de kansen op financiering voor digitalisering of voor beheer en beschikbaarstelling door verdienmodellen worden relatief hoog ingeschat: de percentages schommelen tussen 6% en 17% voor de verschillende opties.

Kennisbehoefte:

Voor de meeste onderwerpen wordt voldoende in de kennisbehoefte voorzien:
Slechts een klein percentage deelnemers geeft aan dat dit niet het geval is.

A5. OVERIGE INSTELLINGEN

In tabel 17 staan de overige instellingen die hebben deelgenomen aan de TrendMonitor 2018 onderverdeeld naar type. Het betreft voor het overgrote deel instellingen die een collectie onderhouden ten behoeve van onderzoek, zoals bij universiteiten aangesloten documentatiecentra of archieven, universiteitsbibliotheken en/of bijzondere collectie beheerders. Ook een aantal bibliotheken en bredere erfgoedinstellingen vallen in deze categorie. Van de 46 netto aangeschreven instellingen hebben er 18 meegewerkt, een response rate van 39%. Bij de adressenlijst is naar volledigheid gestreefd.

TYPE INSTELLING	AANTAL
Totaal	18
<i>Universiteit/Hogeschool: bibliotheek</i>	5
<i>Universiteit/Hogeschool: speciale collectie/ documentatiecentrum</i>	2
<i>Universiteit/Hogeschool: audiovisuele dienst</i>	2
<i>Universiteit/Hogeschool: anders</i>	0
<i>Collectie-houdend onderzoeksinstituut</i>	3
<i>Overige instellingen: openbare of speciale bibliotheek</i>	1
<i>Overige instellingen: erfgoed-brede instelling</i>	2
<i>Anders (o.a. openbare bibliotheek in combinatie met diverse erfgoedcollecties, stichting die erfgoedinstellingen in de provincie ondersteunt, educatie-programma's maakt en het publiek bekend(er) maakt met erfgoed)</i>	3

Tabel 17 Overzicht deelnemende overige instellingen

Bij deze instellingen gaat het onder andere om AV-materiaal dat voortkomt uit onderzoek (zoals geluidsopnamen van talen en dialecten of opnames van expedities of opgravingen).

In tabel 18 staat een overzicht van de resultaten van de deelnemende overige instellingen.

NIET-GEÏNVENTARISEERD AV-MATERIAAL	
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal buiten de instelling	55,6%
Potentieel relevant niet-geïnventariseerd analogo AV-materiaal binnen de instelling	55,5%
Grote productie potentieel relevant Born digital AV-materiaal	50,1%
DIGITALISERING	
Gemiddelde digitaliseringsgraad	36,1%
Gemiddelde nog te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	22,4%
Gemiddelde nog urgent te digitaliseren AV-materiaal in de huidige collecties	11,9%
Instellingen met een eigen digitaliseringsstraat	33,3%
Geschat aantal gedigitaliseerde AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	80.000
Geschat aantal te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	56.000
Geschat aantal urgent te digitaliseren AV-items (bewegend beeld dragers en geluids dragers)	20.000
Instellingen die in 2017 geen AV-materiaal hebben gedigitaliseerd	33,3%
ACQUISITIE	
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met < 5%)	27,8%
Aandeel AV-materiaal in collectie (instellingen met > 50%)	22,3%
Verwachte stijging in acquisitie/ingest AV-materiaal met meer dan 5% in komend jaar	38,9%
Selectiecriteria adequaat	50%
Selectiecriteria inadequaet	38,9%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest geregeld	50%
Rechtenkwesties bij acquisitie/ingest niet geregeld	38,9%
BORN DIGITAL	
Instellingen die born digital materiaal opnemen in digitaal archief	38,9%
Instellingen met acties t.a.v. born digital materiaal eerder in de keten	11,2%
IT-INFRASTRUCTUUR	
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief voor AV-materiaal	94,5%
Instellingen met eigen en/of gemeenschappelijk digitaal archief in nabije toekomst geschikt voor AV-materiaal	11,1%
Instellingen die digitaal AV-materiaal verzamelen maar opslag en beheer uitbesteden	5,6%
Instellingen (momenteel) zonder digitaal archiefoptie voor AV-materiaal	0%

BESCHIKBAARSTELLING	
<i>AV-materiaal aantrekkelijk voor breed publiek</i>	61,1%
<i>Meer dan de helft van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	33,3%
<i>Minder dan 10% van digitaal AV-materiaal beschikbaar voor online verspreiding</i>	16,7%
<i>Eigen materiaal in context met andere collecties beschikbaar stellen</i>	27,8%
ORGANISATIE	
<i>Géén medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	11,1%
<i>Tot 1 FTE medewerkers specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	66,7%
<i>Meer dan 1 FTE specifiek betrokken bij AV-materiaal</i>	22,3%
<i>Inzet van vrijwilligers betrokken bij AV-materiaal</i>	33,3%
FINANCIËN	
<i>Digitalisering afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	38,9%
<i>Digitalisering afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	27,8%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar uitsluitend gefinancierd uit eigen budget</i>	72,2%
<i>Beheer en beschikbaarstelling afgelopen jaar (mede) gefinancierd uit projectsubsidies</i>	11,2%
<i>Kansen financiering digitalisering uit eigen budget</i>	58,9%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies overheid</i>	6,7%
<i>Kansen financiering digitalisering uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	6,7%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	0%
<i>Kansen financiering digitalisering uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	13,3%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	58,9%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies overheid</i>	20%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit projectsubsidies andere subsidiënten</i>	20%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op beschikbaarstelling AV</i>	13,3%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit verdienmodellen gebaseerd op crowdsourcing, sponsoring e.d.</i>	13,3%
<i>Kansen financiering beheer en beschikbaarstelling uit eigen budget</i>	52,9%

KENNISBEHOEFTE	
Selectiecriteria AV-materiaal: onvoldoende voorzien	16,7%
Selectiecriteria AV-materiaal: voldoende voorzien	22,2%
Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	16,7%
Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien	33,3%
Born digital AV-materiaal: onvoldoende voorzien	22,2%
Born digital AV-materiaal: voldoende voorzien	22,2%
Digitalisering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	16,7%
Digitalisering AV-materiaal: voldoende voorzien	27,8%
Metadatering AV-materiaal: onvoldoende voorzien	16,7%
Metadatering AV-materiaal: voldoende voorzien	27,8%
Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: onvoldoende voorzien	22,2%
Opzet en inrichting digitaal archief AV-materiaal: voldoende voorzien	22,2%
Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: onvoldoende voorzien	22,2%
Duurzame opslag/ lange termijn preservering digitaal AV-materiaal: voldoende voorzien	16,7%
Beschikbaarstelling AV-materiaal: onvoldoende voorzien	16,7%
Beschikbaarstelling AV-materiaal: voldoende voorzien	27,8%
Rechten AV-materiaal: onvoldoende voorzien	16,7%
Rechten AV-materiaal: voldoende voorzien	27,8%
Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: onvoldoende voorzien	16,7%
Outsourcingsmogelijkheden voor AV-materiaal: voldoende voorzien	16,7%

Tabel 18 Overzicht resultaten deelnemende overige instellingen

Uit het overzicht van de resultaten (tabel 18) kan het volgende worden afgeleid:

Organisatie en AV-materiaal

Verhouding AV-materiaal: 28% geeft aan minder dan 5% AV-materiaal in de collectie te hebben, terwijl 22% aangeeft dat de collectie uit meer dan de helft uit AV-materiaal bestaat.

Bemensing organisatorisch zwakke plek: 78% geeft aan geen of minder dan een FTE aan medewerkers te hebben die specifiek betrokken zijn bij AV-materiaal.

AV-paradox: de AV paradox geldt minder voor de overige instellingen, omdat het percentage instellingen met een klein deel AV-materiaal in hun collectie relatief laag is. Wel wordt het AV-materiaal aantrekkelijk gevonden voor het brede publiek. Slechts 6% besteedt de digitale opslag van AV-materiaal dan ook uit.

IT-infrastructuur: géén van de deelnemende instellingen in deze categorie geeft aan geen digitale archiefopslag voor AV-materiaal te hebben.

Digitalisering

Digitaliseringsgraad: de gemiddelde digitaliseringsgraad is 36%. Het gemiddeld percentage nog te digitaliseren AV-materiaal is 22%.

Digitaliseringsstraat: een derde heeft een eigen digitaliseringsstraat.

Aantallen te digitaliseren: het geschatte aantal te digitaliseren AV-dragers bij de deelnemende instellingen is 56.000. 20.000 dragers dienen binnen 10 jaar gedigitaliseerd worden.

Activiteiten in 2017: 33% geeft aan dat er geen digitalisering heeft plaatsgevonden.

Niet geïnventariseerd analog AV-materiaal: 56% geeft aan dat er binnen de muren van de instelling potentieel relevant niet geïnventariseerd AV-materiaal is. Eveneens 56% ziet hetzelfde buiten de muren van de instelling.

Born digital AV-materiaal

Opname in digitaal archief: 39% neemt born digital AV-materiaal op in een digitaal archief.

Interventie bij toeleveranciers: 11% geeft aan hiermee bezig te zijn.

Productie born digital AV-materiaal: 50% ziet een grote productie van potentieel relevant AV-materiaal buiten de muren van de instelling.

Acquisitie/ingest

Stijging AV-materiaal: 39% van de instellingen verwacht een stijging in de instroom van AV-materiaal in het komende jaar.

Selectie en rechtenkwesities: 39% geeft aan inadequate selectiecriteria te hebben, eenzelfde percentage geeft aan de rechtenkwesities bij de acquisitie niet goed te regelen.

Beschikbaarstelling

Online beschikbaarheid: een derde geeft aan dat meer dan de helft van het digitale AV-materiaal beschikbaar is voor online verspreiding, 17% geeft aan dat dit voor minder dan 10% van het materiaal geldt.

Gemeenschappelijk beschikbaar stellen: 28% geeft aan dat dit voor hun collectie AV-materiaal belangrijk is.

Financiering

Eigen budget: 39% geeft aan in het afgelopen jaar de digitalisering uitsluitend uit eigen budget gefinancierd te hebben. Voor beheer en beschikbaarstelling is dit 72%.

Projectsubsidies: 28% heeft digitalisering in het afgelopen jaar (mede) kunnen financieren uit projectsubsidies. Voor beheer en beschikbaarstelling is dit percentage 11%.

Verdienmodellen: de kansen op financiering voor digitalisering of voor beheer en beschikbaarstelling door verdienmodellen worden relatief hoog ingeschat: rond de 13%, met als uitzondering verdienmodellen voor digitalisering gebaseerd beschikbaarstelling (0%).

Kennisbehoefte

Wat betreft de meeste onderwerpen geven de overige instellingen aan aan dat er voldoende in hun kennisbehoefte wordt voorzien of zij reageren neutraal. De belangrijkste uitzonderingen betreffen opzet en inrichting digitaal archief (kennisbehoefte niet voldaan bij 22,2%), duurzame opslag/lange termijn reservering (kennisbehoefte niet voldaan bij 22,2%) en born digital materiaal (kennisbehoefte niet voldaan bij 22,2%).

BIJLAGE B: DIGITALISERINGSSTRATEN

Bijna een kwart (29) van de deelnemende instellingen heeft een inhuis digitaliseringsstraat. Hierover zijn een tweetal aanvullende vragen gesteld. Eerst is gevraagd voor welk deel van de nog te digitaliseren eigen AV-collectie de eigen digitaliseringsstraat geschikt is. De resultaten staan weergegeven in tabel 19. Hieruit blijkt dat bij 48% de digitaliseringsstraat geschikt is voor meer dan 75% van het nog te digitaliseren AV-materiaal. Bij circa 35% van de instellingen kan de inhuis digitaliseringsstraat minder dan de helft van het nog te digitaliseren AV-materiaal aan. Deze instellingen zullen dus of hun digitaliseringsgraad moeten uitbreiden of de digitalisering deels moeten uitbesteden.

VOOR WELK DEEL VAN UW NOG TE DIGITALISEREN AV-COLLECTIE IS UW EIGEN DIGITALISERINGSSTRAAT GESCHIKT?	%
<i>Totaal</i>	100
<i>Tot 25% van het nog te digitaliseren AV-materiaal</i>	20,7
<i>25% tot 50% van het nog te digitaliseren AV-materiaal</i>	13,8
<i>50% tot 75% van het nog te digitaliseren AV-materiaal</i>	10,3
<i>75% tot 90% van het nog te digitaliseren AV-materiaal</i>	17,2
<i>> 90% van het nog te digitaliseren AV-materiaal</i>	31,0
<i>Weet niet</i>	6,9

Tabel 19 Geschiktheid digitaliseringsstraten

In tabel 20 staat de geschiktheid van de eigen digitaliseringsstraten per type materiaal weergegeven. Opvallend hierbij is dat slechts enkele materiaaltypen door veel digitaliseringstraten gedigitaliseerd kunnen worden (compact cassette; betacam SP; DV en DVCAM; SVHS; Umatic 3/4"Sony), terwijl de andere materiaaltypen slechts door een (kleine) minderheid van de digitaliseringsstraten gedigitaliseerd kunnen worden. Daarbij valt specifiek op dat er weinig inhuis digitaliseringsstraten geschikt zijn voor filmmaterialen.

VOOR WELKE DRAGERS IS UW EIGEN DIGITALISERINGSSTRAAT GESCHIKT?	%
Audio	
<i>Open Reel Tapes (¼, ½, 1 en 2 inch)</i>	10,3
<i>16mm, 17.5mm, 35mm magnetische petto</i>	20,7
<i>Compact cassette</i>	55,2
<i>Digital compact cassette</i>	31
<i>Digital audio tape</i>	24,1
<i>PCM audio</i>	20,7
<i>Sony MiniDisc Compact Disc</i>	31
<i>Super Audio CD</i>	20,7
<i>Wax Cylinder</i>	0
<i>Wire recording</i>	3,4
<i>Vinyl plaat 33/45 toeren</i>	34,5
Video	
<i>1" Type A video tape, Ampex</i>	3,4
<i>1" Type B-format (BCN)</i>	6,9
<i>1" Type C-format</i>	6,9
<i>Betacam SP</i>	48,3
<i>Betamax</i>	31
<i>Bluray Disc</i>	27,6
<i>CV Sony 1/2 inch</i>	3,4
<i>Digital Betacam</i>	37,9
<i>Digital8</i>	31
<i>DV</i>	58,6
<i>DVC PRO</i>	27,6
<i>DVCAM</i>	48,6
<i>HDV</i>	31
<i>Hi8</i>	31
<i>Super Betamax</i>	10,3
<i>SVHS</i>	62,1
<i>Umatic 3/4"Sony</i>	41,4
<i>VCR 1500</i>	6,9

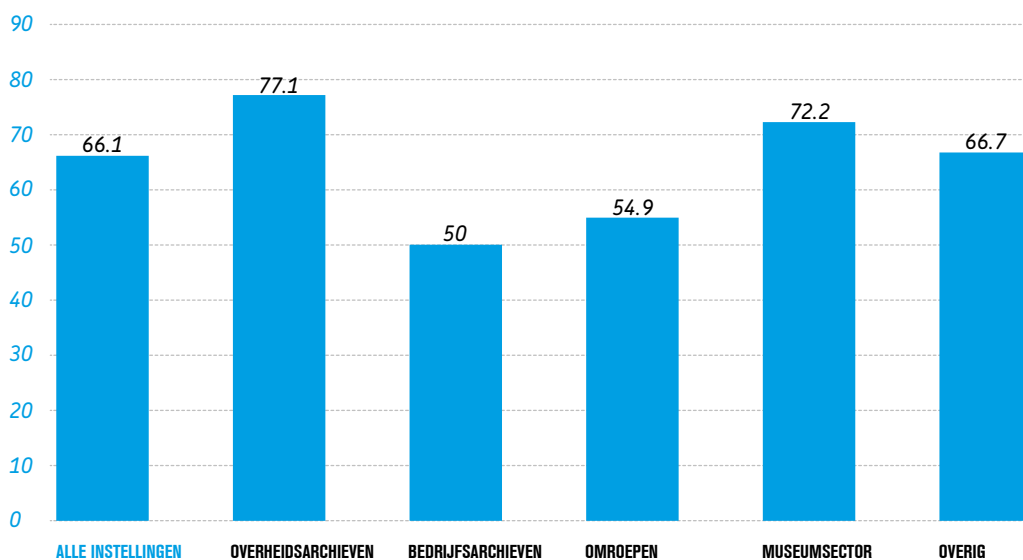
VCR 1700	3,4
Video 2000	17,2
Video 8	20,7
Film	
35mm acetate	3,4
35mm polyester	3,4
16 mm acetate	10,3
9.5 mm acetate	10,3
8mm standard acetate	13,8
8mm super acetate	10,3
S16	3,4
S8	10,3

Tabel 20 Geschiktheid digitaliseringsstraten per type materiaal

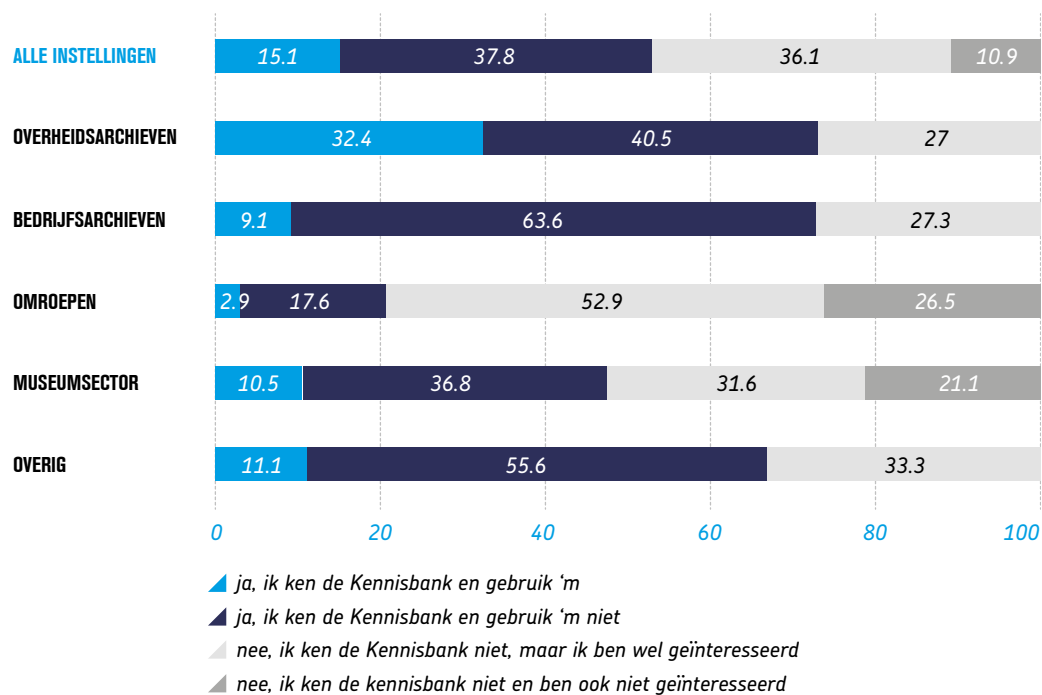
BIJLAGE C: KENNISDELING

In deze bijlage worden de resultaten gepresenteerd over de prioriteit die respondenten toekennen aan kennisdeling en kennisverspreiding onder erfgoedinstellingen, en de bekendheid en het gebruik van twee kennisbanken. Onderwerpen die niet aansluiten bij de in hoofdstukken 3 tot en met 6 gepresenteerde uitkomsten.

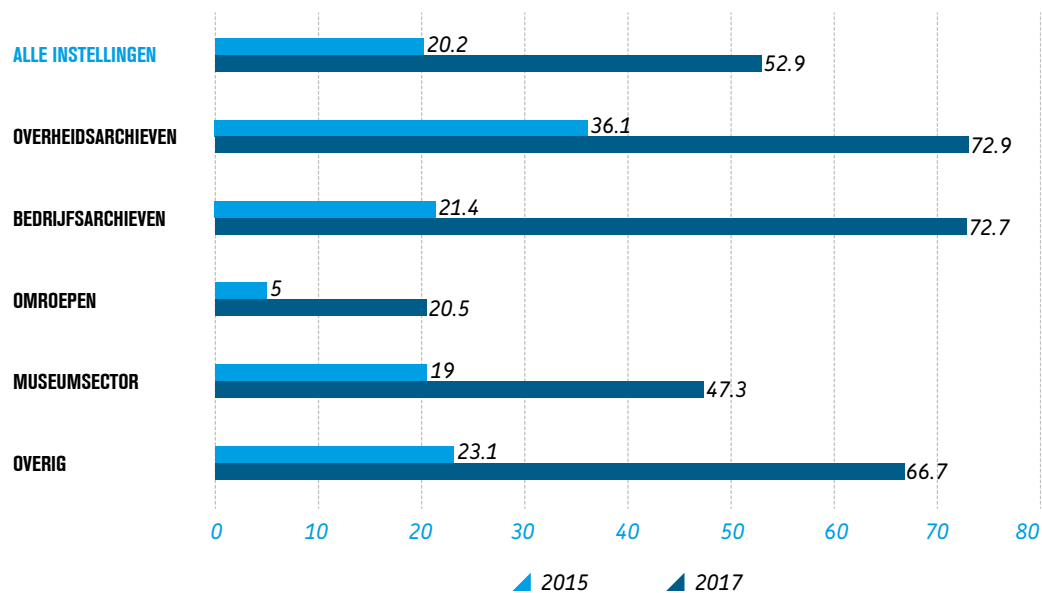
Veel erfgoedinstellingen blijken zich bewust te zijn van het belang van kennis en competenties op het gebied van AV-materiaal, en geven in forse meerderheid kennisdeling en kennisverspreiding een hoge prioriteit (figuur 50). De bekendheid van de Kennisbank Audiovisuele Archivering is vergeleken met 2015 fors toegenomen van 20% naar 53% (figuur 52), al blijft het gebruik van de kennisbank nog beperkt tot 15% (figuur 51).

Figuur 50 Prioriteit kennisdeling en kennisverspreiding onder erfgoedinstellingen

Figuur 51 Bekendheid en gebruik Kennisbank Audiovisuele Archivering

Figuur 52 Vergelijking bekendheid Kennisbank Audiovisuele Archivering

TRENDMONITOR AUDIOVISUELE COLLECTIES IN NEDERLAND 2018

Hilversum, juni 2018

Uitgave:	Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
Auteur:	Maurits van der Graaf, Pleiade Management and Consultancy
Eindredactie:	Rosa van Santen en Jasper Snoeren, Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
Vormgeving:	Tice Grafisch Ontwerp, Weesp